

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ -
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ -
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (SSR) ΩΣ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ. ΜΙΑ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ»**

ΤΟΥ

ΠΑΝΤΕΛΗ ΒΑΛΑΣΙΑΔΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΡ ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΠΕΛΛΟΥ

Ιανουάριος 2017

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στη σύζυγό μου Ευγενία, επίσης μεταπτυχιακή απόφοιτη του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, και τον μικρό μου υιό Νικόλαο για την μεγάλη υπομονή τους και την αμέριστη συμπαράστασή τους κατά τη διάρκεια της πολύμηνης ενασχόλησής μου με αυτήν.

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Ημερομηνία: 07/ 01/2017

Ο Δηλών

(Υπογραφή)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΜΤΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΣΤΗ ΜΤΑ.....	15
2.1 Κανονιστικοί Ρόλοι Συνδρομής του ΟΗΕ στη ΜΤΑ.....	22
2.2 Επιχειρησιακοί Ρόλοι Υποστήριξης των Εθνικών και Περιφερειακών Διαδικασιών ΜΤΑ.....	24
2.2.1 Εκτίμηση των Αναγκών και Στρατηγικός Σχεδιασμός.....	24
2.2.2 Διευκόλυνση του Εθνικού Διαλόγου.....	25
2.2.3 Οικοδόμηση Δυνατοτήτων των Μηχανισμών Εποπτείας.....	26
2.2.4 Παροχή Τεχνογνωσίας και Υποστήριξης.....	27
2.2.5 Εποπτεία, Αξιολόγηση και Αναθεώρηση.....	30
2.2.6 Επαύξηση Δυνατοτήτων ΜΤΑ του Οργανισμού.....	30
2.3 Περαιτέρω Επιδιώξεις του ΟΗΕ.....	31
2.4 Εκτιμήσεις του ΟΗΕ.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗ ΜΤΑ.....	35
3.1 Ακεραιότητα και καταπολέμηση της διαφθοράς	39
3.2 Ευρεία Προώθηση της «Εθνικής Κυριότητας» των Προγραμμάτων ΜΤΑ.....	41
3.3 Το Ευρύτερο Πλαίσιο της ΜΤΑ	42

3.4	Συστηματικός Πολιτικός Διάλογος και Πολιτική.....	43
3.5	Συντονισμός της Στήριξης ΜΤΑ της ΕΕ.....	44
3.6	Συντονισμός με άλλους Διεθνείς Παράγοντες.....	45
3.7	Μακροπρόθεσμη Συστημική Αλλαγή και Άμεσες Ανάγκες Ασφαλείας.....	46
3.8	Εποπτεία και Αξιολόγηση.....	47
3.9	Διαχείριση Κινδύνου.....	48
3.9.1	Ανεπαρκής Πολιτική Δέσμευση του Κράτους Υποδοχής για Μεταρρυθμίσεις	48
3.9.2	Απρόβλεπτες Αρνητικές Εξελίξεις	48
3.9.3	Κίνδυνοι για την Υπόληψη της Ένωσης	49
3.9.4	Κίνδυνοι Αδράνειας του Κράτους Υποδοχής	49
3.10	Βέλτιστη Χρήση της Τεχνογνωσίας ΜΤΑ.....	50
3.11	Οργάνωση Τομέα ΜΤΑ της ΕΕ.....	51
3.12	Εφαρμογή της ΜΤΑ από την ΕΕ.....	51
3.13	Τομείς Ενδιαφέροντος της ΜΤΑ από την ΕΕ.....	52
3.13.1	Θεσμική στήριξη	52
3.13.2	Εκπαίδευση του Προσωπικού Τομέα Ασφαλείας	53
3.13.3	Παροχή Εξοπλισμού.....	53
3.13.4	Στήριξη των Μηχανισμών Εποπτείας	54
3.13.5	Ασφάλεια Κοινοτήτων	54

3.14 Διασύνδεση της ΜΤΑ με λοιπούς Τομείς Ασφαλείας.....	55
3.14.1 Αφοπλισμός, Αποστράτευση και Επανένταξη.....	55
3.14.2 Μεταβατική Δικαιοσύνη.....	55
3.14.3 Έλεγχος Φορητών Όπλων και Ελαφρού Οπλισμού.....	56
3.15 Σύγκριση Προσεγγίσεων ΟΗΕ και ΕΕ επί της ΜΤΑ.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΤΑ ΣΤΗ ΡΟΥΑΝΤΑ	61
4.1 Ιστορική Αναδρομή.....	61
4.2 Κύριες Δράσεις ΜΤΑ	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΤΑ ΣΤΗ ΛΙΒΕΡΙΑ... ..	66
5.1 Ιστορική Αναδρομή.....	66
5.2 Κύριες Δράσεις ΜΤΑ	68
ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με την υπ' αριθμόν S/PRST/2011/19 γραπτή δήλωση (Statement) του Προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ στις 12 Οκτωβρίου 2011 *«Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού, επαγγελματικού και υπεύθυνου τομέα ασφάλειας είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ειρήνης και της αιφόρου ανάπτυξης»*¹. Η (εθνική) ασφάλεια αποτελεί σύμφωνα με τον Charles Maier, καθηγητή Ιστορίας στο πανεπιστήμιο Harvard των ΗΠΑ, *«την ικανότητα να ελέγχει αυτές τις εσωτερικές και εξωτερικές συνθήκες που η κοινή γνώμη θεωρεί απαραίτητες για να απολαμβάνει την αυτοδιάθεσή της, την αυτονομία της, την ευημερία της και την ευζωία της»*² και η Μεταρρύθμιση Τομέα Ασφαλείας (MTA) φέρεται από τη διεθνή κοινότητα τις τελευταίες δεκαετίες ως το πλέον κατάλληλο μεθοδολογικό εργαλείο για την εμπέδωση της ασφάλειας, που αποτελεί το θεμέλιο της ανθρώπινης ανάπτυξης. Η έννοια MTA περιλαμβάνει πλήθος τομέων του συστήματος ασφαλείας ενός κράτους, με κυριότερους τις ένοπλες δυνάμεις, τις αστυνομικές αρχές, το σωφρονιστικό σύστημα, τις υπηρεσίες πληροφοριών και πολιτικής προστασίας, τις υπηρεσίες ελέγχου συνόρων και τελωνείων και σε ορισμένες περιπτώσεις στοιχεία του δικαστικού τομέα και τη διαχείριση - εποπτεία των φορέων παροχής υπηρεσιών ασφαλείας. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μου γίνεται μια γενικότερη ανάλυση της έννοιας MTA ως μέθοδος επίλυσης συγκρούσεων και ανασυγκρότησης μετασυγκρουσιακών κρατών. Στο 2^ο και 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προσεγγίσεις ΟΗΕ και ΕΕ αντιστοίχως για την οργάνωση των αντιστοίχων τμημάτων, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της MTA, ενώ στο τελευταίο μέρος του 3^{ου} Κεφαλαίου γίνεται μια σύγκριση επί των προσεγγίσεων ΟΗΕ και ΕΕ. Τέλος στο 4^ο και 5^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι περιπτώσεις εφαρμογής της MTA σε Ρουάντα και Λιβερία αντιστοίχως. Από την ανάλυση προέκυψαν συμπεράσματα με βάση τις αναλύσεις και προσεγγίσεις που προηγήθηκαν και παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας μου.

¹ UN, Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2011/19, 12 October 2011

² MAIER, CHARLES S. Peace and security for the 1990s. Unpublished paper for the MacArthur Fellowship Program, Social Science Research Council, 12 Jun 1990. As quoted in Romm 1993, σελ.5

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΜΤΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Σύμφωνα με τον Robert Jackson, η εθνική ασφάλεια ορίζεται ως ένα πολιτικό αγαθό, που το κράτος έχει την υποχρέωση να το παρέχει στους πολίτες του, παρέχοντάς τους προστασία από κατοχή ή επίθεση από ξένη δύναμη, από εξωτερικούς κινδύνους και απειλές εισβολής, καθώς και επίθεση από τρομοκρατική οργάνωση³. Βασική προϋπόθεση για την κοινωνική ανάπτυξη και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η ασφάλεια και η σταθερότητα, που επιτυγχάνεται μέσα από ένα αποτελεσματικό, αμερόληπτο και ανθρωπινό θεσμικό και νομικό πλαίσιο, παράλληλα με την επέκταση της υγιούς διακυβέρνησης στον ίδιο τον στρατιωτικό τομέα⁴.

Η ασφάλεια, ένα ευρύτατης χρήσης εργαλείο των κύριων δρώντων του διεθνούς συστήματος για την προώθηση των συμφερόντων τους και της παγκόσμιας τάξης, αναπτύχθηκε συστηματικά μετά το τέλος του Β΄ΠΠ. Η συνδρομή ασφαλείας αποτελούσε ένα από τα κύρια όπλα των υπερδυνάμεων κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου στις δια αντιπροσώπου συγκρούσεις στην Ασία, στην Αφρική και στην Λατινική Αμερική. Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η αναπτυξιακή και στρατιωτική βοήθεια σε κυβερνήσεις και περιφερειακές ομάδες χρησιμοποιήθηκε από τους διαμορφωτές πολιτικής σαν όργανο άσκησης πολιτικής. Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, νέα πρότυπα διεθνούς ασφάλεια και παγκόσμιας διακυβέρνησης ήρθαν στην επιφάνεια, βασισμένα σε παγκόσμιες νόρμες εκδημοκρατισμού, συνεργασίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ασφάλειας και ανάπτυξης. Όπως εξηγεί σε ομιλία της στο Κέντρο Αμυντικών Σπουδών του King's College του Λονδίνου στις 9 Μαρτίου 1999, η Claire Short, πρώην υπουργός διεθνούς ανάπτυξης της Μεγάλης Βρετανίας, το Τμήμα Διεθνούς Ανάπτυξης της χώρας (ΤΔΑ)⁵ και οι άλλες δυτικές υπηρεσίες

³ Robert Jackson, *The Global Covenant: Human in a World of States*, New York, Oxford University Press, 2000.

⁴ Alex J. Bellamy *Security Sector Reform: Prospects and Problems*, *Global Change, Peace & Security: formerly Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 2003, 15:2, σελ 101-119, DOI: 10.1080/14781150303903, p.102. <http://dx.doi.org/10.1080/14781150303903>

⁵ Department for International Development

ανάπτυξης αποφάσισαν τη διακοπή παροχή βοήθειας για την υποστήριξη δικτατορικών καθεστώτων, διότι οι υπηρεσίες τους δεν ήταν πλέον απαραίτητες⁶. Υπήρχε μία αναδυόμενη πίστη ότι, η ασφάλεια και η προστασία, δεν είναι απλώς θέμα των συγκρούσεων, του εγκλήματος και της δημόσιας αταξίας, αλλά είναι κυρίως θέμα καλής διακυβέρνησης. Όπου οι τομείς ασφαλείας και δικαιοσύνης δεν είναι υπόλογοι σε δημοκρατικούς θεσμούς διακυβέρνησης, η ανθρώπινη ανάπτυξη δεν είναι βιώσιμη.⁷ Έτσι προσδιόρισε τους πέντε βασικούς τομείς της ΜΤΑ που έπρεπε να προωθήσει το Τμήμα Διεθνούς Ανάπτυξης (ΤΠΔ), του οποίου προϊστάτο, στο πλαίσιο του προγράμματός του. Αυτοί ήταν:

- Παροχή στήριξης για τη δημιουργία δομών ενδεδειγμένου πολιτικού ελέγχου επί των ενόπλων δυνάμεων.
- Παροχή εκπαίδευσης επί του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα μέλη των ενόπλων δυνάμεων.
- Ενίσχυση των δυνατοτήτων των κοινοβουλίων των κρατών υποδοχής για την άσκηση ελέγχου επί του κρατικού μηχανισμού ασφαλείας και την εξασφάλιση της λογοδοσίας του μηχανισμού προς το ευρύτερο κοινό.
- Υποστήριξη των οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών ώστε να δρουν ως φρουροί της αποτελεσματικότητας του τομέα ασφαλείας.
- Υποστήριξη της αποστράτευσης και επανένταξης των πρώην αντιμαχομένων σε μετασυγκρουσιακά περιβάλλοντα⁸.

Η ΜΤΑ εκλαμβάνεται διαφορετικά από σημαντικούς δρώντες του διεθνούς συστήματος. Για τα Ηνωμένα Έθνη, *«Η ΜΤΑ είναι ένα βασικό στοιχείο των πολυδιάστατων επιχειρήσεων οικοδόμησης και διατήρησης της ειρήνης, που*

⁶ GICI, Mark Sedra , Clare Short's FOREWORD, THE FUTURE OF SECURITY SECTOR REFORM, 2010

⁷ UNDP, Security Sector Reform and Transitional Justice: A Crisis Post-Conflict Programmatic Approach, New York, 2003

⁸ Clare Short, Security Sector Reform and the Elimination of Poverty, Speech at the Centre for Defence Studies, King's College, London, UK, 9 March 1999

είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της σύγκρουσης και την οικοδόμηση των θεμελίων της διαρκούς ειρήνης και της ανάπτυξης»⁹.

Για την ΕΕ, «η ΜΤΑ είναι η διαδικασία μετασχηματισμού του συστήματος ασφαλείας μιας χώρας, έτσι ώστε να παρέχεται σταδιακά στους πολίτες και στο κράτος μια πιο αποτελεσματική και υπεύθυνη ασφάλεια, κατά τρόπο που συνάδει με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, των κανόνων κράτους δικαίου και τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης»¹⁰

Το «United States Institute of Peace» των ΗΠΑ θεωρεί ότι, η ΜΤΑ είναι «το σύνολο των πολιτικών, σχεδίων, προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται από την κυβέρνηση, για να βελτιωθεί ο τρόπος παροχής προστασίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Γενικός στόχος είναι η παροχή αυτών των υπηρεσιών να προωθή τις αποτελεσματικές και θεμιτές δημόσιες υπηρεσίες που είναι διαφανείς, υπόλογες στις πολιτικές αρχές, και ικανοποιούν τις ανάγκες των πολιτών»¹¹.

Η αίσθηση ότι, ο τομέας ασφαλείας υπό δημοκρατική διακυβέρνηση αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανθρώπινη ασφάλεια, θα στήριζαν το νέο μοντέλο ΜΤΑ. Η ΜΤΑ θα γίνονταν κεντρικός πυλώνας της ατζέντας οικοδόμησης της ειρήνης και οικοδόμησης του κράτους, που αναδύθηκε μετά τη λήξη του ψυχρού πολέμου. Χρειάστηκαν λιγότερα από 10 χρόνια για να αναγνωριστεί η ΜΤΑ ως βασική συνιστώσα της οικοδόμησης της ειρήνης. Σε συγκρουσιακά κράτη, η ΜΤΑ συχνά παρουσιάζεται ως ο καταλυτικός παράγοντας της ανάπτυξης, μέρος της πρώτης προσέγγισης της ασφάλειας και ως κεντρικός πυλώνας της στρατηγικής των παρόχων ασφαλείας¹². Ο Karin von Hippel αναφέρει σχετικά: «Πριν την εφαρμογή δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, οι κυβερνήσεις χρειάζεται να ανακτήσουν όσο

⁹ Security Sector Reform, <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>

¹⁰ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.5-7-16. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, σελ 2

¹¹ United States Agency for International, Security Sector Reform, <http://usip.iii.com/search/?searchtype=d&SORT=D&searcharg=ssr>

¹² Neil Cooper and Michael Pugh, Security-Sector Transformation in Post-Conflict Societies, The Conflict, Security & Development Group Working Papers, London, King's College London, 2002

περισσότερο έλεγχο επί της ασφάλειας γίνεται. Σε πολλά αναπτυσσόμενα κράτη, οι κυβερνήσεις είναι ανίκανες να το πράξουν. Η αποκατάσταση και διατήρηση του κυβερνητικού ελέγχου επί της ασφάλειας εξαρτάται από τη μεταρρύθμιση του στρατού, της αστυνομίας και του δικαστικού συστήματος»¹³.

Το 2000, ο υπουργός εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου Peter Hain εξήγησε ότι «η ασφάλεια αποτελεί την προϋπόθεση για την επίτευξη οτιδήποτε άλλου θέλουμε να επιτύχουμε.»¹⁴ Η ΜΤΑ έγινε το σημείο επαφής του προγράμματος οικοδόμησης της ειρήνης και βασικός πυλώνας εγκαθίδρυσης των θεμελίων της ασφάλειας επί της οποίας μπορούν να στηριχθούν όλες οι υπόλοιπες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Όπως θέτουν οι «Ολοκληρωμένες Σημειώσεις Τεχνικής Καθοδήγησης της ΜΤΑ» του ΟΗΕ του 2012, η ΜΤΑ μπορεί να κάνει την ειρήνη πιο βιώσιμη και μια ειρηνευτική διαδικασία λειτουργεί ως σημείο επαφής, κάτι που κάνει την ΜΤΑ πιο αποτελεσματική¹⁵ και όπως περιγράφεται και στην υπ' αριθμόν A/62/659–S/2008/39/23-1-2008 αναφορά του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ είναι: «*μια διαδικασία εκτίμησης, αναθεώρησης και εφαρμογής, που εποπτεύεται και αξιολογείται από τις αρχές του κράτους υποδοχής και έχει ως στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικής και υπόλογης ασφάλειας για το κράτος και τους πολίτες του, χωρίς διακρίσεις και με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των κανόνων κράτους δικαίου*»¹⁶.

Η εξασφάλιση και η ενίσχυση των κυβερνητικών αρχών ελέγχου έχει αναδειχθεί ως η κύρια λύση στα προβλήματά, τόσο της ασφάλειας όσο και της ανάπτυξης. Κατ' επέκταση, η οικοδόμηση του κράτους έχει γίνει κεντρική στόχευση της ΜΤΑ. Υπό αυτό το είδος της δέσμευσης, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, «θα πρέπει να διατηρείται η εστίαση της ΜΤΑ στη βελτίωση της διακυβέρνησης και της ικανότητας παροχής των πιο βασικών υπηρεσιών, αυτές της ασφάλειας,

¹³ Karin von Hippel, Democracy by Force: A Renewed Commitment to Nation-Building, The Washington Quarterly 23, no. 1, 2000, σελ 105

¹⁴ DFID, Discussion Paper No. 2, Supporting Security Sector Reform: Review of the Role of External Actors, 15-17 Feb 2000, London, σελ 28, 29

<http://www.securityanddevelopment.org/www.securityanddevelopment.org/pdf/DFIDpaper2.pdf>,

¹⁵ UN, Security Sector Reform Integrated Technical Guidance Notes, New York, UN, 2012, 8

¹⁶ UN. Securing Peace and Development: The Role of the United Nations in Supporting Security Sector Reform, Report of the Secretary-General, A/62/659-S/2008/39, 23 January 2008, σελ 17

της δικαιοσύνης, της παροχής οικονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών»¹⁷. Στη γραπτή δήλωση του προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ τον Ιούλιο 2005, η Μεταρρύθμιση Τομέα Ασφαλείας (ΜΤΑ) αναγνωρίστηκε ως «ένα απαραίτητο στοιχείο της διαδικασίας σταθεροποίησης σε μετασυγκρουσιακό περιβάλλον»¹⁸. Επίσης, καλούσε για την ανάπτυξη πολιτικών και δυνατοτήτων στον τομέα, στην οποία ο τότε Γενικός Γραμματέας Ban Ki-moon αναφέρθηκε στην ΜΤΑ ως «κάτι παραπάνω από έναν σκοπό για τον ΟΗΕ και τα κράτη μέλη, αλλά μια κοινή υποχρέωση, ειδικά για τα κράτη που ανακάμπτουν από συγκρούσεις»¹⁹.

Περίπου 15 χρόνια μετά την εισαγωγή της έννοιας ΜΤΑ από την Clare Short, εκδόθηκε τον Απρίλιο του 2014 η με αριθμό 2151 απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, που αποτελεί την πρώτη και έως σήμερα μοναδική stand - alone απόφαση του Οργανισμού επί της ΜΤΑ, η οποία επαναβεβαίωσε αυτό που θεωρείται γενικώς αποδεκτό από τη διεθνή κοινότητα ότι *«η μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας σε μετασυγκρουσιακά περιβάλλοντα είναι ζωτικής σημασίας για την εδραίωση της ειρήνης και της σταθερότητας, τη μείωση της φτώχειας, την εγκαθίδρυση κράτους δικαίου και τη χρηστή διακυβέρνηση, την επέκταση της νόμιμης κρατικής εξουσίας, και την πρόληψη υποτροπής των χωρών σε σύγκρουση. Στο πλαίσιο αυτό, ένας επαγγελματικός, αποτελεσματικός και υπεύθυνος τομέας ασφαλείας και προσιτοί και αμερόληπτοι τομείς εφαρμογής του νόμου και της δικαιοσύνης είναι εξίσου απαραίτητοι για να τεθούν τα θεμέλια της ειρήνης και ανάπτυξης»*²⁰.

Η ΜΤΑ για την ΕΕ καταλαμβάνει μεγάλο μέρος των δράσεων της στη διαχείριση κρίσεων και στην εύθραυστη πολιτική κατάσταση, και θεωρείται ο αδιαχώριστος πυλώνας των επιχειρήσεων οικοδόμησης της ειρήνης και του κράτους και αποτελεί το σημείο σύγκλισης μεταξύ των τομέων ανάπτυξης, ασφάλειας και διακυβέρνησης²¹.

¹⁷ OECD (2005a), «Principles for Good Donorship in Fragile States», Document No. DCD (2005)8/REV2.

¹⁸ UNSC, STATEMENT S/PRST/2005/30, 12 July 2005

¹⁹ UN, SG/SM/11564-SC/9328, 12 May 2008

²⁰ UNSC, Resolution 2151, S/RES/2151, 28 April 2014

²¹ Gross, Eva, «EU and the Comprehensive Approach» DIIS Report, 2008, σελ13

Από την άλλη πλευρά, όπως το ευρύτερο έργο της οικοδόμησης της ειρήνης έχει φαινομενικά πιστωθεί, σε πολλά συγκρουσιακά τοπία, στα συμφέροντα, στις προθέσεις και στις προσεγγίσεις της σχολής των ρεαλιστών, έτσι και ο πυρήνας του μοντέλου της MTA έχει υποσκαφτεί. Στον λόγο της του 1999, όπου επινόησε τον όρο MTA, η Short εξήγησε ότι ένα από τα κύρια εμπόδια στην πρόοδο της ανάπτυξης και της μείωσης της φτώχειας είναι η ύπαρξη υπερφίαλων, μυστικιστικών, καταπιεστικών, αυταρχικών και φτωχά δομημένων τομέων ασφαλείας σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες.²² Η έννοια ότι η διαρκής ασφάλεια εξαρτάται από τη δημιουργία ενός νόμιμου, δημοκρατικά υπεύθυνου, αποτελεσματικού και υπό την κυριότητα του κράτους υποδοχής τομέα ασφαλείας, έγινε σύμφωνα με τα λεγόμενα του Alex J. Bellamy, «ένα νέο πρότυπο βοήθειας.»²³ Η Short οδήγησε το ΤΔΑ σε αυτόν τον νέο τομέα λόγω της πεποίθησής της, ότι οι προσπάθειες για να γίνει ο τομέας ασφαλείας πιο διαφανής, υπεύθυνος και υπόλογος σε πολιτικό έλεγχο, του επιτρέπουν να παίξει τον νόμιμο ρόλο της άμυνας εναντίον εσωτερικών και εξωτερικών απειλών, κάτι που θα συμπλήρωνε τους βρετανικούς στόχους της ανάπτυξης και της μείωσης τη φτώχειας. Ενώ έθεσε σταθερά την MTA ως το «επίκεντρο της σύγχρονης αναπτυξιακής ατζέντας»²⁴, η Short προειδοποίησε επίσης ότι το υπάρχον μοντέλο της MTA δεν ήταν πανάκεια και ότι για να καταστεί επιχειρησιακό δεν θα ήταν ούτε εύκολο ούτε ξεκάθαρο.²⁵

Αν και το μοντέλο της συνδρομής βοήθειας της MTA έχει επικρατήσει στη διεθνή πολιτική ασφάλειας και ανάπτυξης από το έτος 2000, έχει επιτύχει σε λίγες περιπτώσεις όπως στην Νότια Αφρική και στις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες της ανατολικής Ευρώπης, όπου οι συνθήκες ήταν εξαιρετικά ώριμες για μεταρρύθμιση. Όπως υποστηρίζουν οι Robert Egnell και Peter Haldén, τα προγράμματα MTA *«τείνουν μόνο να είναι επιτυχή σε χώρες όπου όχι μόνο υπάρχουν δομές κυρίαρχων κρατών τύπου συνθήκης Βεσφαλίας, αλλά επίσης διαθέτουν κοινωνικές οργανωτικές δομές, ακόμη και σε στοιχειώδη*

²² Clare Short, Security Sector Reform and the Elimination of Poverty, Speech at the Centre for Defence Studies, King's College, London, UK, 9 March 1999

²³ Alex J. Bellamy, «Security Sector Reform: Prospects and Problems», Global Change, Peace & Security 15, no. 22, 2003, σελ 101

²⁴ DFID, σελ 26

²⁵ Clare Short, Security Sector Reform and the Elimination of Poverty, Speech at the Centre for Defence Studies, King's College, London, UK, 9 March 1999

μορφή, με μία σαφή αντίληψη υπάρχουσας κοινής δημόσιας διοίκησης, που την αναγνωρίζουν οι τοπικές ελίτ και οι κάτοχοι εξουσίας.»²⁶

Το ΤΔΑ έπαιξε οργανωτικό ρόλο στην υποστήριξη του έργου της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη- (ΟΟΣΑ-EAB), του οποίου το έργο επί της ΜΤΑ, έτους 2008²⁷, παραμένει το πρωτεύον θεσμικό κείμενο επί του θέματος. Το κείμενο παραθέτει πρακτικό οδηγό για τους διαμορφωτές πολιτικής και επιτηδευματίες, αξιωματούχους της ανάπτυξης, διπλωμάτες, την αστυνομία, τους δικαστές, τους εισαγγελείς, δικηγόρους, αξιωματικούς του σωφρονιστικού συστήματος και εμπειρογνωμόνων, που εμπλέκονται στην παροχή υποστήριξης της ΜΤΑ. Είναι ένας οδηγός που προσπαθεί να κλείσει το κενό μεταξύ της σχεδίασης και της εφαρμογής της ΜΤΑ, που πολλοί αναγνώρισαν ως πρόβλημα στις προβληματικές περιοχές²⁸. Το κείμενο εκθέτει τις θεμελιώδεις αρχές της ΜΤΑ, που διαχωρίζονται από τις συμβατικές μορφές της συνδρομής ασφαλείας, δηλαδή τον ανθρωποκεντρικό της προσανατολισμό, τη δέσμευσή της στις δημοκρατικές αρχές, την επικέντρωσή της στη διακυβέρνηση και στη σφαιρικότητά της. Αν και ιδιαίτερα φιλόδοξο, το κείμενο θέτει μια προειδοποίηση, απηχώντας τον λόγο του 1999 της Short: *«Η διεθνής αναπτυξιακή κοινότητα υπερεκτιμά την ικανότητά της οικοδόμησης δυνατοτήτων, απουσία εθνικής δέσμευσης και ικανής διακυβέρνησης των κρατών υποδοχής»*.²⁹ Πράγματι, το μοντέλο δέχθηκε κριτική για την εφικτότητά του σε δύσκολες περιπτώσεις όπου τα ανωτέρω απουσιάζουν, όπως στα αποτυχημένα και στα συγκρουσιακά κράτη.

Η ΜΤΑ διαφέρει από άλλα μοντέλα βοήθειας στο τομέα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της στρατιωτικής βοήθειας που προσέφεραν οι υπερδυνάμεις στα πλαίσια της προσπάθειας περιορισμού της σφαίρας επιρροής του αντιπάλου τους κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, επειδή

²⁶ Robert Egnell and Peter Haldén, «Laudable, Ahistorical and Overambitious: Security Sector Reform Meets State Formation Theory», Conflict, Security & Development 9, no.1, 2009, σελ 29

²⁷ OECD DAC, «Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice» Paris: OECD, 2008, http://www.oecd-ilibrary.org/development/the-oecd-dac-handbook-on-security-system-reform_9789264027862-en

²⁸ Το ίδιο, 21

²⁹ Το ίδιο, 86

έχει μια ανοιχτή ρυθμιστική ατζέντα και φιλοδοξεί να θέσει τις βάσεις για την κρατική υπόσταση με στόχο την ανθρωποκεντρική ασφάλεια³⁰. Στις περισσότερες σύγχρονες συγκρουσιακές περιπτώσεις, που θα μπορούσαν στην καλύτερη περίπτωση να χαρακτηρισθούν ως «οιονεί κράτη»³¹, τα οποία διαθέτουν νομιμοποιημένη κυριαρχία αλλά δεν έχουν την ικανότητα παροχής δημόσιων αγαθών όπως τα ανεπτυγμένα κράτη, η ΜΤΑ απλώς δεν είναι βιώσιμη. Αυτό αφορά σε κράτη όπως το Αφγανιστάν και η Σομαλία, όπου τα προγράμματα ΜΤΑ εφαρμόστηκαν αλλά απουσίαζαν εν μέρει ή συνολικά οι προϋποθέσεις επιτυχίας.

Το μοντέλο της ΜΤΑ έδωσε στην παραδοσιακή παροχή ασφαλείας ένα δυτικοποιημένο σύγχρονο πλαίσιο και διεύρυνε τον σκοπό του³². Υπαγορεύει ότι η βοήθεια ασφαλείας των παρόχων ευαισθητοποιείται στον τρόπο διακυβέρνησης των τομέων ασφαλείας του κράτους υποδοχής και στον τρόπο μεταχείρισης του πληθυσμού τους, κάτι διαμετρικά αντίθετο με τις επιδιώξεις των κύριων δρώντων κατά τον ψυχρό πόλεμο. Το μοντέλο διεύρυνε επίσης τα όρια του παραδοσιακού τομέα ασφαλείας, αναγνωρίζοντας ότι τόσο οι επίσημοι όσο και οι άτυποι δικαστικοί και κυβερνητικοί φορείς παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη λειτουργία του τομέα ασφαλείας. Ένα ευρύ φάσμα δράσεων παροχής βοήθειας στον δικαστικό, στον διακυβερνητικό τομέα και στον τομέα ασφαλείας ενσωματώθηκαν στην έννοια της ΜΤΑ, με την προσδοκία ότι αυτοί θα προωθούνταν με συντονισμένο και ενιαίο τρόπο. Οι Egnell και Haldén εξηγούν: *«Ενώ πολλές από τις δράσεις που συνδέονται με την ΜΤΑ δεν είναι νέες, αυτό που έλειπε πριν ήταν μία συνεκτική και συντονισμένη προσέγγιση σε αυτές τις δράσεις που εμπειρεύουν όλους τους εμπλεκόμενους δρώντες από τις διεθνείς υπηρεσίες ανάπτυξης έως τις ένοπλες δυνάμεις διατήρησης της ειρήνης»*³³.

Η μερική επιτυχία του μοντέλου της ΜΤΑ να εκπληρώσει τους στόχους του, δηλαδή έναν ικανό, αποτελεσματικό, διαφανή και δημοκρατικά ελεγχόμενο

³⁰ Fairlie Chappuis and Heiner Haenggi, «The Interplay between Security and Legitimacy: Security Sector Reform and State-Building», in Julia Raue and Patrick Sutter (eds), *Facets and Practices of State-Building*, Leiden: Martinus Nijhoff, 2009 .

³¹ Robert H. Jackson, «Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World» Cambridge University Press, 1993

³² Herbert Wulf, «Security Sector Reform in Developing Countries», 2000

³³ Robert Egnell and Peter Haldén, «Laudable, Ahistorical and Overambitious: Security Sector Reform Meets State Formation Theory», *Conflict, Security & Development* 9, no.1, 2009, σελ 30

τομέα ασφαλείας, αντικατοπτρίζει τις αντιφάσεις στην δημιουργία του. Όπως εξηγεί ο Dylan Hendrickson: «Ενώ υπάρχει σημαντικό ιδεολογικό ραφινάρισμα, οι διαμορφωτές πολιτικής και οι προγραμματικές καινοτομίες τα πρόσφατα χρόνια, επικεντρώνουν ευρέως στις τεχνικές δυσκολίες της παροχής και του συντονισμού της βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών των χωρών υποδοχής. Υπάρχει λιγότερη πρόοδος στα πιο δύσκολα πολιτικά θέματα που σχετίζονται με την αυξανόμενη προσχώρηση στην ατζέντα της MTA των παρόχων της βοήθειας και των χωρών υποδοχής, καθώς επίσης και με την παροχή βοήθειας με τρόπο που είναι πολιτικά ευαίσθητος και συνεπής με τα στηρίγματα διακυβέρνησης του μοντέλου MTA.»³⁴

Τα κύρια θεσμικά κείμενα, του ΟΗΕ της ΕΕ και του ΟΟΣΑ-ΕΑΒ, για τη MTA τείνουν να παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές για το πώς οι πάροχοι οφείλουν να ενασχολούνται με τον τομέα ασφαλείας, χωρίς να επιλαμβάνονται ευθέως των συγκρούσεων μεταξύ των εθνικών τους συμφερόντων και των στόχων ασφάλειας, στο πλαίσιο των προγραμμάτων MTA.³⁵ Όπως σημειώνει ο Nicholas Waddell: «Οι κυβερνήσεις ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο να αντιμετωπίζουν ζητήματα, όταν αυτά θέτουν ζωτικά τους συμφέροντα σε κίνδυνο. Στην περίπτωση της ανάπτυξης, που σύμφωνα με τη γλώσσα των ρεαλιστών θεωρείται επιβεβλημένη στις εγχώριες ανησυχίες της κυβέρνησης, τότε αυτή η περίπτωση είναι πιο πιθανή για την εξασφάλιση υπεύθυνης πολιτικής δέσμευσης».³⁶

Η πραγματικότητα εδώ, που υποσκάπτει την «δυτικοποιημένη ειρήνη», είναι ότι, στο πλαίσιο της οικοδόμησης της ειρήνης και της οικοδόμησης του κράτους, η ασφάλεια και η ανάπτυξη του «άλλου» καθίσταται σημαντική μόνο στο βαθμό που εξυπηρετεί τη δική μας ασφάλεια και ανάπτυξη».³⁷ Αυτό αποτελεί μέρος του «διλήματος διπλής λογοδοσίας»: οι διεθνείς δρώντες απαιτείται να είναι υπεύθυνοι έναντι των πολιτών των χωρών τους και

³⁴ Dylan Hendrickson, «Key Challenges Facing Security Sector Reform: A Case for Reframing the Donor Policy Debate», Birmingham, UK, GFN-SSR, 2009, σελ 4

³⁵ Το ίδιο, σελ 13

³⁶ Nicolas Waddell, «Ties that Bind: DFID and the Emerging Security and Development Agenda», Conflict, Security & Development 6, no.4, 2006, σελ 539

³⁷ Το ίδιο, σελ 540

φορολογουμένων, καθώς επίσης και στις ανάγκες των χωρών υποδοχής, και αυτές οι προσδοκίες μπορεί να είναι σε αντίθεση.³⁸

Αυτό εγείρει επίσης ερωτήματα για την κυριότητα των προγραμμάτων MTA. Όπως εξηγεί ο Hendrickson, «η MTA συζητείται συχνά σαν κάτι που «έχει ήδη προκαθοριστεί» στις χώρες υποδοχής, παρά σαν μία ατζέντα με την οποία τα κράτη στον Βορρά και στον Νότο θα έπρεπε να διαπραγματευτούν σαν ίσοι εταίροι.»³⁹ Αυτό επιβεβαιώθηκε από την έρευνα του 2011 του ΟΟΣΑ-EAB σε 110 αναπτυσσόμενες χώρες, η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα προγράμματα MTA είναι στα περισσότερα κράτη μη οικεία με τους κυβερνητικούς αξιωματούχους και τα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας και η κύρια κινητήρια δύναμη για την εφαρμογή τους τείνει από φύσης να προέρχεται από έξω.»⁴⁰ Συνεχίζει να θεωρείται στις περισσότερες περιπτώσεις ότι επιβάλλεται από έξω, με την απαίτηση εφαρμογής να προέρχεται μάλλον από τους παρόχους παρά από τους αποδέκτες. Η διαδικασία δεν έλαβε υπόψη της την πραγματικότητα ότι, διαφορετικοί άνθρωποι αντιλαμβάνονται και προσδιορίζουν της ασφάλειά τους διαφορετικά.

Σε πολλές μή ευνοϊκές περιπτώσεις, τα προγράμματα MTA λαμβάνουν τη μορφή «ad hoc, μικρής κλίμακας προγραμμάτων και δράσεων, παρά τη μορφή ολοκληρωμένων δράσεων μεταρρύθμισης, βασισμένων σε ολοκληρωμένη στρατηγική. Επιπρόσθετα, σε πολλές περιπτώσεις τα προγράμματα και οι δράσεις με την επιγραφή «MTA» είναι παραδοσιακές δράσεις εντός των ξεχωριστών πεδίων της αναπτυξιακής και αμυντικής συνεργασίας, που απλά μετονομάζονται για να αρμόζουν στο νέο πρότυπο»⁴¹ Παραδοσιακά προγράμματα ασφαλείας και πολιτικές συχνά «βαφτίζονται» MTA για να λάβουν την απαραίτητη διεθνή νομιμοποίηση και να ενταχθούν εύλογα στη δυτική ειρήνη. Για παράδειγμα, ένας έμπειρος αναλυτής της MTA παρατήρησε ότι επιφανής εταιρία ασφαλείας στη Λιβερία προέβη στην

³⁸ World Bank, World Development Report 2011: Conflict, Security, and Development, Washington DC, 2011, σελ 26

³⁹ Dylan Hendrickson, «Key Challenges Facing Security Sector Reform: A Case for Reframing the Donor Policy Debate», Birmingham, UK, GFN-SSR, 2009, σελ 17

⁴⁰ Το ίδιο

⁴¹ Robert Egnell and Peter Haldén, «Laudable, Ahistorical and Overambitious: Security Sector Reform Meets State Formation Theory», Conflict, Security & Development 9, no.1, 2009, σελ 30

κατασκευή στολών με την επιγραφή «MTA», για την ένδυση όλου του προσωπικού της. Απλά, με την παραγωγή στολών με αυτή την επιγραφή, συμβατικές δράσεις ασφαλείας της παραδοσιακής μορφής, παροχής εξοπλισμού – εκπαίδευσης, «αναβαθμίζονται» σε MTA και «προικίζονται» με την νομιμοποίηση που τη συνοδεύει.⁴²

Στην εφαρμογή του, οι εξωτερικοί δρώντες επιδεικνύουν μία τάση συμβιβασμού των κύριων αρχών του μοντέλου MTA για λόγους σκοπιμότητας.⁴³ Σε κάποιες περιπτώσεις, αυτό έχει λάβει τη μορφή αποκατάστασης αυταρχικών δομών ασφαλείας για να επιβληθεί η τάξη. Αυτό το προφανές πλέγμα αποτελείται, από κατασκευής του, από δύο παράγοντες. Ο πρώτος είναι η αφανής αμφισημία των κινήτρων των εξωτερικών δρώντων. Αν και οι επεμβάσεις δικαιολογούνται συχνά με την επίκληση ανθρωπιστικών λόγων, όπως είδαμε στα Βαλκάνια και στο ΙΡΑΚ, στην πραγματικότητα οδηγούνται από τα γεωπολιτικά συμφέροντα των δυνάμεων που παρεμβαίνουν. Για παράδειγμα, η αμερικανική επέμβαση στο Αφγανιστάν τον Οκτώβριο του 2001 ήταν, ως αντίδραση στις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ένα μέσο για να μην χρησιμοποιείται το τελευταίο ως βάση τρομοκρατικών οργανώσεων και δεν ήταν, όπως ισχυρίστηκε η αμερικανική και γενικά δυτική ρητορική, μια προσπάθεια απελευθέρωσης του αφγανικού λαού από την τυραννία των Ταλιμπάν.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι ότι η MTA εξακολουθεί να θεωρείται ένα τεχνοκρατικό πρόγραμμα που δεν λαμβάνει υπόψη του την πραγματικότητα σε διαφορετικές περιπτώσεις. Απόπειρες να εφαρμοστούν οι μεταρρυθμίσεις παρεμποδίζονται από πολιτικές αναταραχές, αβεβαιότητα των κρατών υποδοχής, θεσμική απροθυμία των προϋπαρχόντων δυνάμεων ασφαλείας για αλλαγή, διαφθορά και οικονομικά σκάνδαλα, τη μη αποδοχή της κυριότητας των μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων από τις κοινωνίες, και την επιζήμια ασυνέπεια αυτών που τις εφαρμόζουν.⁴⁴ Η Jane Chanaa χαρακτηρίζει το κενό

⁴² SSR analyst, personal communication, Washington DC, 10 May 2012

⁴³ Mark Sedra, «Security Sector Reform in Afghanistan: The Slide Toward Expediency», *International Peacekeeping* 13, no. 1, 2006, σελ 94-110

⁴⁴ Jane Chanaa, «Security Sector Reform: Issues, Challenges and Prospects», New York: Oxford University Press, 2002, σελ 8

μεταξύ του σχεδιασμού και της εφαρμογής της ΜΤΑ ως έναν «εννοιολογικό διχασμό.»⁴⁵ Σύμφωνα με αυτή, «υπάρχει μία ανισορροπία στον διάλογο για τη ΜΤΑ: η έννοια συζητείται συχνά και γράφεται, αλλά υπάρχει σχετικά μικρή μελέτη και έρευνα των μεταρρυθμιστικών πλαισίων.»⁴⁶ Το εφαρμόσιμο του μοντέλου ΜΤΑ σε συγκρουσιακό περιβάλλον αμφισβητείται. Προϋποθέτει την ύπαρξη συγκεκριμένων πολιτικών αξιών και θεσμικών δομών, που συχνά απουσιάζουν σε αποτυχημένα και υπό μετάβαση κράτη. «Το αντικείμενο των μεταρρυθμίσεων δεν είναι κράτη με την παραδοσιακή έννοια, αλλά οιονεί κράτη, εικονικά κράτη, κράτη υπό μετασχηματισμό και σε διαδικασία διαπραγματεύσεων»⁴⁷. Ανεξαρτήτως του βαθμού προσαρμογής της διαδικασίας για να ικανοποιηθούν οι τοπικές συνθήκες, αυτή παραμένει εκτός τόπου και χρόνου σε τέτοιες περιπτώσεις.

Παρά τα λιγοστά επιτυχή αποτελέσματα, η κριτική για το μοντέλο της ΜΤΑ στους πολιτικούς και πρακτικούς κύκλους συχνά περιορίζεται σε τεχνικά ζητήματα της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και της κατανομής πόρων, παρά σε θεμελιώδη κανονιστικά ζητήματα. Για περισσότερο από μια δεκαετία που εμφανίστηκε η ΜΤΑ, η κρίσιμη ακαδημαϊκή μελέτη είναι περιορισμένη, αν και αναπτυσσόμενη, με τις περισσότερες μελέτες να περιορίζονται στις σχολές σκέψης της πολιτικής. Οι περισσότερες πολιτικές μελέτες επί της ΜΤΑ θεωρούνται «παραπλανητικά αισιόδοξες για τις προοπτικές αλλαγής»⁴⁸

⁴⁵ Το ίδιο, σελ 61

⁴⁶ Το ίδιο, σελ 61

⁴⁷ Το ίδιο, σελ 36

⁴⁸ Robert Egnell and Peter Haldén, «Laudable, Ahistorical and Overambitious: Security Sector Reform Meets State Formation Theory», *Conflict, Security & Development* 9, no.1, 2009, σελ 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η Προσέγγιση του ΟΗΕ στη ΜΤΑ

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ (DPKO)⁴⁹ «*Η μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας (ΜΤΑ) είναι ένα βασικό στοιχείο των πολυδιάστατων επιχειρήσεων οικοδόμησης και διατήρησης της ειρήνης, που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της σύγκρουσης και την οικοδόμηση των θεμελίων της μακροπρόθεσμης ειρήνης και ανάπτυξης*»⁵⁰.

Για τον ΟΗΕ δεν υπάρχει ένα μοναδικό μοντέλο ΜΤΑ, αλλά θεωρεί ότι οι τομείς ασφαλείας συνήθως περιλαμβάνουν τις δομές, τους θεσμούς και το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση, την παροχή και την εποπτεία της ασφάλειας. Αυτά με τη σειρά τους περιλαμβάνουν την άμυνα, τους μηχανισμούς επιβολής του νόμου, το σωφρονιστικό σύστημα, τις υπηρεσίες πληροφοριών και πολιτικής προστασίας και τέλος τις υπηρεσίες ελέγχου συνόρων και τελωνείων. Σε ορισμένες περιπτώσεις περιλαμβάνονται στοιχεία του δικαστικού τομέα που είναι υπεύθυνα για τις περιπτώσεις φερόμενης εγκληματικής συμπεριφοράς και κατάχρησης εξουσίας. Τέλος μπορεί να περιλαμβάνει τη διαχείριση και την εποπτεία οργανισμών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, άτυπους ή παραδοσιακούς παρόχους υπηρεσιών ασφάλειας⁵¹.

Στόχος της μεταρρύθμισης του τομέα ασφαλείας είναι οι άνθρωποι να γίνουν πιο ασφαλείς μέσα από την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της υπευθυνότητας των θεσμών ασφαλείας που λειτουργούν υπό πολιτικό έλεγχο, μέσα σε ένα πλαίσιο κανόνων κράτους δικαίου και τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η παροχή ασφάλειας αποτελεί βασική αποστολή του κράτους και στις περισσότερες περιπτώσεις, τα θεσμικά όργανα της ασφάλειας, όπως ο στρατός και η αστυνομία, είναι οι πιο ορατοί εκπρόσωποι του κράτους για το ευρύ κοινό. Έτσι οι αποτελεσματικοί, υπεύθυνοι και επαγγελματικοί θεσμοί ασφαλείας μπορεί να έχουν θετικό και καθοριστικό αντίκτυπο στην οικοδόμηση

⁴⁹ Department of Peacekeeping Operations (DPKO), <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>

⁵⁰ Το ίδιο

⁵¹ Το ίδιο

της εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος. Υπό ορισμένες συνθήκες ωστόσο, όπως στην περίπτωση εφαρμογής της ΜΤΑ στην Λιβερία που θα αναλύσουμε παρακάτω, τα όργανα ασφαλείας είναι άλλοτε ανίκανα να προστατεύσουν τους πληθυσμούς έναντι των απειλών και άλλοτε όχι μόνο αποτυγχάνουν να τους προστατεύσουν, αλλά ακόμη περιθωριοποιούν, αποκλείουν ή ακόμη και λειαινούνται πληθυσμούς που καλούνται να υπερασπιστούν⁵².

Η πρώτη stand-alone απόφαση για την ΜΤΑ, με αριθμό 2151, υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 28 Απριλίου 2014 από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού. Η απόφαση ορόσημο επαναβεβαιώνει τον κεντρικό ρόλο που παίζει η ΜΤΑ στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις και περιέχει σαφείς λειτουργικές συστάσεις προς τα κράτη μέλη και το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Προηγήθηκε όμως ένας αριθμός σημαντικών θεσμικών κειμένων του Οργανισμού επί της ΜΤΑ, που καλλιέργησε το έδαφος για την ψήφιση της 2151, με σημαντικότερα τις αναφορές του Γενικού Γραμματέα ετών 2008⁵³ και 2013⁵⁴, και τις Γραπτές Δηλώσεις (Statements) του Προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας ετών 2005⁵⁵, 2011⁵⁶ και 2014⁵⁷, με την τελευταία να αφορά κυρίως τον πρωτεύοντα ρόλο που διαδραματίζει η εφαρμογή των κανόνων κράτους δικαίου στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Κύρια σημεία της απόφασης 2151 τονίζουν την ανάγκη να τελεί η ΜΤΑ υπό την εθνική κυριότητα του κράτους υποδοχής, προβάλλουν την ανάγκη εφαρμογής ολοκληρωμένης και συνεκτικής υποστήριξης στις προσπάθειες των κρατών υποδοχής για την ΜΤΑ, επισημαίνουν την σημασία της υποστήριξης τόσο στις επιπέδου τομέα μεταρρυθμίσεις όσο και στις επιμέρους συνιστώσες της ΜΤΑ και την θεωρεί ταυτόχρονα τεχνική και πολιτική διαδικασία.

⁵² UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013, παρ.8

⁵³UNSCGA, «Securing peace and development: the role of the United Nations in supporting security sector reform», A/62/659–S/2008/39, 23 January 2008

⁵⁴ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013

⁵⁵ UNSC, STATEMENT, S/PRST/2005/30, 12 July 2005

⁵⁶ UNSC, STATEMENT, S/PRST/2011/19, 12 October 2011

⁵⁷ UNSC, «Resolution 2151» S/PRST/2014/5, 28 April 2014

Μέσα στο σύγχρονο ρευστό περιβάλλον ασφαλείας, τα Ηνωμένα Έθνη καλούνται να παίξουν πιο ενεργό ρόλο στη στήριξη των προσπαθειών των εθνών για την ΜΤΑ, λαμβάνοντας υπόψη ότι ένας αυξανόμενος αριθμός ειρηνευτικών αποστολών του Οργανισμού έχουν εντολή να στηρίξουν εθνικά προγράμματα ΜΤΑ. Αυτό έχει επίσης αναγνωριστεί από την Ειδική Επιτροπή Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ⁵⁸, η οποία από το 2010 έλαβε γνώση για τις αυξανόμενες πιστώσεις που διατέθηκαν στη Μονάδα ΜΤΑ⁵⁹ του τμήματος, αναφορικά με την υποστήριξη των αποστολών των Ηνωμένων Εθνών στον τομέα⁶⁰. Η ΜΤΑ έχει εισέλθει σταθερά στην ατζέντα του ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις οικοδόμησης και διατήρησης της ειρήνης, τα ανθρώπινα δικαιώματα,⁶¹ την πρόληψη συγκρούσεων και την ανάπτυξη. Αυτό αποδεικνύεται, για παράδειγμα, με την αύξηση του αριθμού των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για την ΜΤΑ. Το 2008 υπήρχαν συνολικά

⁵⁸ Η «Special Committee on Peacekeeping Operations» συστάθηκε με την υπ αριθμ 2006 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ (XIX) την 18η Φεβρουαρίου 1965 για να προβεί σε λεπτομερή ανασκόπηση όλων των θεμάτων που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης. Δίνει αναφορά στη Γενική Συνέλευση για τις εργασίες της μέσω της τέταρτης Επιτροπής (Ειδική Πολιτική και Αποαποικιοποίηση) και αποτελείται από 147 κράτη μέλη, που ως επί το πλείστον έχουν συνεισφέρει στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Βλ τη διεύθυνση <http://www.un.org/en/peacekeeping/ctte/CTTEE.htm>

⁵⁹ Το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ (Department of Peacekeeping Operations DPKO) έχει επικεντρωθεί από το 2007 στην υποστήριξη των προσπαθειών μεταρρύθμισης των επιμέρους στοιχείων του τομέα ασφαλείας σε στρατηγικό επίπεδο και με ολιστικό τρόπο, σε όλες τις συνιστώσες. Η Μονάδα ΜΤΑ (SSR Unit) του DPKO, μέρος του Γραφείου των Κανόνων Κράτους Δικαίου και των Θεσμών Ασφαλείας (Office of Rule of Law and Security Institutions), είναι το σημείο εστίασης της ΜΤΑ και η τεχνική δυνατότητα του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και για τους εθνικούς και διεθνείς εταίρους. Η μονάδα έχει την ευθύνη για:

- την παροχή πολιτικής, στρατηγικής και τεχνικής βοήθειας σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών ΜΤΑ
- την υποστήριξη των ανώτερων στελεχών του ΟΗΕ στη διασφάλιση ότι η ΜΤΑ εντάσσεται στο συνολικό έργο του
- την καθιέρωση του ΟΗΕ ως παγκόσμιου κέντρου αριστείας μέσω της ανάπτυξης κατευθυντήριων γραμμών και διεθνών προτύπων
- την ανάπτυξη συνεργασιών ΜΤΑ. Βλ τη διεύθυνση:

<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>

⁶⁰ βλ τις αναφορές της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ «Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations» A / 64/19, A / 65/19 και A / 66/19

⁶¹ Η σημασία της ΜΤΑ έχει αναγνωριστεί από τον Ειδικό Εισηγητή του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σχετικά με την προώθηση της αλήθειας, της δικαιοσύνης, της αποκατάστασης και των εγγυήσεων μη επανάληψης, ο οποίος τόνισε τη σημασία της υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη μεταβατική δικαιοσύνη, με την ενσωμάτωση, μεταξύ άλλων, της θεσμικής μεταρρύθμισης και την εξακρίβωση των δημόσιων υπαλλήλων και των επισήμων ως μέτρα για να εξασφαλιστεί η μη επανάληψη των σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ για παράδειγμα, A / HRC / 21/46)

14 αναφορές για την MTA στα ψηφίσματά του και το 2012 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε στις 37⁶².

Η πολυπλοκότητα των εντολών του Συμβουλίου Ασφαλείας και των αιτήσεων των κρατών μελών έχουν επίσης αυξηθεί. Σήμερα, τα Ηνωμένα Έθνη καλούνται να στηρίξουν την ανάπτυξη της «αρχιτεκτονικής» της ασφάλειας, προχωρώντας πέρα από την μεμονωμένη υποστήριξη σε «πυλώνες» της. Όλο και περισσότερο, οι αιτήσεις για την υποστήριξη των διαδικασιών MTA εκτείνονται πέρα από τις προσπάθειες οικοδόμησης καταλλήλου μεγέθους ένοπλων δυνάμεων ή παροχής εξοπλισμού και εκπαίδευσης στο ένστολο προσωπικό, που αν και κρίσιμοι παραμένουν ακόμη στενά καθορισμένοι τομείς και δεν αφορούν το σύνολο του τομέα. Ο ΟΗΕ καλείται να ισορροπήσει την υποστήριξή του για τη μεταρρύθμιση των επιμέρους στοιχείων του τομέα ασφαλείας με τις επιπέδου τομέα παρεμβάσεις του, που αφορούν τη στρατηγική της διακυβέρνησης, της διαχείρισης και της εποπτείας.⁶³ Η αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών ασφαλείας εξαρτάται σαφώς από το επίπεδο της επιχειρησιακής ικανότητας των επιμέρους τομέων όπως της άμυνας, της επιβολής του νόμου, του σωφρονιστικού συστήματος, της μετανάστευσης και των υπηρεσιών πληροφοριών. Ωστόσο οι επιπέδου τομέα παρεμβάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των πολιτικών εθνικής ασφαλείας, των στρατηγικών, του σχεδιασμού και της νομοθεσίας, της διευκόλυνσης του εθνικού διαλόγου για την ασφάλεια, της ανάπτυξης δυνατοτήτων διαχείρισης και

⁶² Βλ UN MEETINGS COVERAGE AND PRESS RELEASES, «Deputy Secretary-General, in Remarks to Group of Friends Event, Urges More Funding, National Ownership of Security Sector Reform», DSG/SM/722, 4 NOVEMBER 2013, στη διεύθυνση: <http://www.un.org/press/en/2013/dsgsm722.doc.htm>

⁶³ Στις εκθέσεις ετών 2011 και 2012, η Ειδική Επιτροπή Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων τόνισε τη σημασία της διασφάλισης της αποτελεσματικής ενσωμάτωσης, αναφορικά με τα επίπεδα των επιπέδου τομέα και των επιμέρους συνιστωσών υποστήριξης των Ηνωμένων Εθνών για την υποστήριξη τόσο στις περιοχές επιχειρήσεων όσο και στο εσωτερικό του (βλ A / 65/19, παρ. 124, και A / 66/19, παρ. 136). Η Ειδική Επιτροπή αναγνώρισε περαιτέρω τον σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα Ηνωμένα Έθνη στην παροχή βοήθειας σε διάφορους τομείς του τομέα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών στρατηγικών του, της νομοθεσίας του, της αναθεώρησής του, των σχεδίων ανάπτυξής του, του εθνικού διαλόγου για τη μεταρρύθμισή του, την εθνική διαχείριση και την εποπτεία του, καθώς και τους εθνικούς φορείς συντονισμού για την MTA (βλ A / 65/19, παρ. 126, και A / 66/19, παρ. 138)

εποπτείας και της διεξαγωγής αναθεωρήσεων του τομέα ασφαλείας, επιδιώκουν να βελτιώσουν τη διακυβέρνηση του τομέα ασφαλείας ως σύνολο⁶⁴.

Με την A/67/970–S/2013/480 13 Αυγ 2013 αναφορά του Γενικού Γραμματέα, ο ΟΗΕ αποφασίζει να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην υποστήριξη της ΜΤΑ, σε σχέση με την αρχική προσέγγιση που περιλαμβάνονταν στην πρώτη αναφορά του έτους 2008⁶⁵. Με την εν λόγω αναφορά διαπιστώθηκε ότι παρά την πολύχρονη εμπειρία του Οργανισμού στην παροχή συνδρομής σε κράτη μέλη για την ανοικοδόμηση του περιβάλλοντος ασφαλείας τους, οι προσεγγίσεις του ήταν κατά βάση ad hoc και αποσπασματικές και παρεμποδίζονταν από τις μικρές δυνατότητές του και τους ανεπαρκείς πόρους για να προσφέρει αποτελεσματική υποστήριξη στις εθνικές αρχές. Από τότε ο ΟΗΕ εκτιμά ότι έχει κάνει τεράστια βήματα στην ικανοποίηση των προτεραιοτήτων που περιγράφηκαν στην εν λόγω αναφορά, με γνώμονα τις κατευθυντήριες γραμμές που δόθηκαν από τα κράτη μέλη και περιλαμβάνουν την επεξεργασία τεχνικών πολιτικών για την ενίσχυση της παροχής υποστήριξης και την εγκαθίδρυση εξειδικευμένων δυνατοτήτων για την ΜΤΑ τόσο στις περιοχές επιχειρήσεων όσο και στο εσωτερικό του Οργανισμού. Επιπροσθέτως, η συνοχή και ο συντονισμός του συστήματος ΜΤΑ έχει βελτιωθεί μέσω των ενορχηστρωμένων προσπαθειών στο εσωτερικό της ΜΤΑ Task Force⁶⁶ και οι συνεργασίες έχουν σφυρηλατηθεί με τους περιφερειακούς οργανισμούς, τα Κράτη Μέλη και τις ΜΚΟ. Εντούτοις ο ΟΗΕ θεωρεί ότι πολλά εκκρεμούν ακόμη, καθώς η βιωσιμότητα των προσπαθειών ΜΤΑ εξαρτώνται από το πολιτικό περιβάλλον όπου εφαρμόζονται. Κατά συνέπεια θα πρέπει να διασυνδέονται με τη συνολική πολιτική μεταρρύθμιση, που δημιουργεί τα θεμέλια για τις εξελικτικές διαδικασίες, όπως τον εθνικό διάλογο, τις προσπάθειες συμφιλίωσης ή τις πρωτοβουλίες μεταβατικής δικαιοσύνης.

⁶⁴ UNSCGA «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013, παρ.17

⁶⁵ UNSCGA, «Securing peace and development: the role of the United Nations in supporting security sector reform», A/62/659–S/2008/39, 23 January 2008

⁶⁶ Η διυπηρεσιακή ΜΤΑ Task Force, περιλαμβάνει 14 οντότητες του ΟΗΕ (DPA, DPKO, ODA, OHCHR, OSSA, PBSO, SRGS-SVC, UN WOMEN, UNDP, UNFPA, UNICEF, UNITAR, UNODC, UNOPS) υπό την ηγεσία των DPKO και UNDP. Βλ τη διεύθυνση <http://www.un.org/press/en/2015/dsgsm844.doc.htm>

Σύμφωνα με τον Οργανισμό, ελλείπει αυτών των θεμελίων η ΜΤΑ δεν είναι βιώσιμη⁶⁷.

Η ύπαρξη ηγεσίας στις χώρες υποδοχής και δεσμεύσεως των εμπλεκόμενων μερών είναι επίσης προϋποθέσεις ότι η ΜΤΑ πρέπει να τελεί υπό την εθνική κυριότητα του κράτους υποδοχής. Βασική προϋπόθεση για να υλοποιηθεί αυτό είναι, το να δίδεται ο πρωτεύοντας ρόλος στην εκάστοτε κυβέρνηση και να περιλαμβάνεται η διάθεση εθνικών πόρων στις διαδικασίες μεταρρύθμισης, ενώ προάγεται η συμμετοχικότητα, χωρίς τον αποκλεισμό μειονοτήτων, ευάλωτων ομάδων κλπ⁶⁸.

Η επιτυχής μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας, σύμφωνα με τον Οργανισμό, υπερβαίνει τις δραστηριότητες που στοχεύουν μεμονωμένες συνιστώσες του, όπως την αστυνομία, τον στρατό, τις υπηρεσίες ελέγχου των συνόρων, την ακτοφυλακή και τις υπηρεσίες πολιτικής προστασίας, οι οποίες επιδιώκουν να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα και τον επαγγελματισμό των φορέων παροχής ασφάλειας. Ο Οργανισμός θεωρεί ότι πρέπει να εκτιμηθεί η σημασία του στρατηγικού - αρχιτεκτονικού πλαισίου και η διακυβέρνηση του τομέα ασφαλείας, καθώς για να δημιουργηθεί εμπιστοσύνη μεταξύ των πολιτών και των θεσμικών οργάνων παροχής ασφαλείας του κράτους, θα πρέπει να υπάρξουν βελτιώσεις στην παροχή, στην ποιότητα και στη διακυβέρνηση των υπηρεσιών ασφαλείας. Αυτά απαιτούν έναν σαφή προσανατολισμό στην αύξηση της ασφάλειας των πολιτών, η οποία με τη σειρά της, απαιτεί έναν χωρίς αποκλεισμούς διάλογο με τη συμμετοχή των κοινοτήτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών⁶⁹.

Για να ανταποκριθεί σε αυτές τις πολλαπλές απαιτήσεις και στον αυξανόμενο αριθμό και πολυπλοκότητα των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και των αιτήσεων των κρατών για τη στήριξη της ΜΤΑ, ο ΟΗΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η ικανότητά του για την περαιτέρω χορήγηση βοήθειας και την εποπτεία - αξιολόγηση του αντικτύπου των προσπαθειών του.

⁶⁷ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform, A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, Summary par.1,2,3

⁶⁸ Το ίδιο, Summary par.4

⁶⁹ Το ίδιο, Summary par.5

Οι δραστηριότητες και η τεχνογνωσία του θα πρέπει να διασυνδεθούν καλύτερα με ένα ευρύτερο σύνολο σχετικών πρακτικών τομέων, όπως τον Αφοπλισμό, την Αποστράτευση και την Επανένταξη (ΑΑΕ), τον έλεγχο των Φορητών Όπλων και του Ελαφρού Οπλισμού (ΦΟΕΟ), τη μείωση της ένοπλης βίας, την οικονομική διαχείριση του τομέα ασφαλείας, τα μέτρα κατά της διαφθοράς, την ανάλυση ασφαλείας στη διάσταση του φύλλου (gendered security analysis) και την αύξηση προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα άτομα και τις ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο. Οι συνεργασίες θα πρέπει να εκβαθυνθούν και διευρυνθούν, δεδομένης της αύξησης του αριθμού και των τύπων των δρώντων που παρέχουν υποστήριξη στην ΜΤΑ, συμπεριλαμβανομένων πολλών κρατών μελών που στο παρελθόν έχουν επωφεληθεί από τέτοιου είδους υποστήριξη⁷⁰.

Με βάση τα ανωτέρω, ο ΟΗΕ εξέδωσε μια σειρά συστάσεων για πώς ο Οργανισμός, τα κράτη μέλη και οι χώρες υποδοχής μπορούν να υποστηρίξουν περαιτέρω την ΜΤΑ μέσω της ενθάρρυνσης να τελεί υπό βιώσιμη και συμμετοχική εθνική κυριότητα, της προώθησης της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας, της οικοδόμησης δυνατοτήτων για μεταρρύθμιση που θα διασυνδέσει καλύτερα τις επιμέρους και τις ευρύτερες πρωτοβουλίες, της επέκτασης και εμβάθυνσης των συνεργασιών, της ενθάρρυνσης του διαλόγου και της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των βασικών και περιφερειακών δρώντων και της περαιτέρω ενίσχυσης της διυπηρεσιακής συνοχής και του συντονισμού των υπηρεσιών του Οργανισμού⁷¹.

Στην έκθεση του ΟΗΕ έτους 2008 περιλαμβάνονταν 10 βασικές αρχές που καθοδήγησαν αρχικά τον Οργανισμό στην εμπλοκή του με την ΜΤΑ⁷². Βάσει των αρχών αυτών, τα Ηνωμένα Έθνη αποτελούν σπάνια τον αποκλειστικό δρώντα στην ΜΤΑ, και επισημαίνεται ότι διμερείς και πολυμερείς εταίροι θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των εθνικών αρχών των κρατών σε πολλά επίπεδα. Ως εκ τούτου εντοπίστηκαν πιθανοί ρόλοι για τον Οργανισμό, κάνοντας διάκριση μεταξύ των «κανονιστικών» και «επιχειρησιακών» ρόλων.

⁷⁰ Το ίδιο, Summary par.6

⁷¹ Το ίδιο, Summary, παρ.7

⁷² UNSCGA, «Securing peace and development: the role of the United Nations in supporting security sector reform», A/62/659-S/2008/39, 23 January 2008, παρ. 45

Οι πιθανοί κανονιστικοί ρόλοι που εντοπίζονται στην έκθεση του 2008 περιλαμβάνουν τη θέσπιση κοινών διεθνών αρχών και προτύπων, πολιτικών και κατευθυντήριων γραμμών, καθώς επίσης τη συνεισφορά στη συλλογική γνώση σχετικά με την ΜΤΑ⁷³. Όσον αφορά τους επιχειρησιακούς ρόλους, διαπιστώθηκε ότι, μετά από αίτηση ή εντολή, ο Οργανισμός μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος με τη στήριξη στην αξιολόγηση των αναγκών και το στρατηγικό σχεδιασμό, τον συντονισμό και την εξειδικευμένη κινητοποίηση πόρων, την παροχή τεχνικών συμβουλών για την οικοδόμηση δυνατοτήτων των θεσμικών οργάνων της ασφάλειας και των μηχανισμών εποπτείας τους, καθώς επίσης την υποστήριξη εθνικών και διεθνών εταιρών στην εποπτεία και αναθεώρηση της προόδου⁷⁴.

Η οικοδόμηση μιας συνεκτικής προσέγγισης των Ηνωμένων Εθνών για την ΜΤΑ και η σφυρηλάτηση συνεργασιών⁷⁵ είχαν επίσης αναγνωριστεί ως προτεραιότητες. Ο ΟΗΕ εκτιμά ότι έχει εξελιχθεί σημαντικά η πραγματική εφαρμογή αυτών των ρόλων από τα κράτη μέλη και από τις οντότητες των Ηνωμένων Εθνών ατομικά ή συλλογικά, στο πλαίσιο της ΜΤΑ Task Force.

2.1 Κανονιστικοί Ρόλοι Συνδρομής του ΟΗΕ στη ΜΤΑ

Στα αιτήματα των κρατών μελών, και μετά από μια εκτεταμένη διαδικασία διαβουλεύσεων μεταξύ των υπηρεσιών, η ΜΤΑ Task Force προετοίμασε τον πρώτο τόμο των Ολοκληρωμένων Σημειώσεων Τεχνικής Καθοδήγησης της ΜΤΑ, η οποία ξεκίνησε στα τέλη του 2012⁷⁶. Οι σημειώσεις παρέχουν στο προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών, έναν κοινό τόπο καθοδήγησης για την υποστήριξη των διαδικασιών ΜΤΑ σε αυτούς τους τομείς όπου ο Οργανισμός θεωρεί ότι έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Οι πρώτες Σημειώσεις Τεχνικής Καθοδήγησης καλύπτουν θέματα άμεσης και πρακτικής σημασίας για το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένης της εθνικής

⁷³ Το ίδιο, παρ. 47-49

⁷⁴ Το ίδιο, παρ. 50

⁷⁵ Το ίδιο, παρ. 51-66

⁷⁶ «Security Sector Reform Integrated Technical Guidance Notes» βλ τη διεύθυνση: <https://unmta.unlb.org/Portals/UNMTA/UN%20Integrated%20Technical%20Guidance%20Notes%20on%20MTA.PDF>

κυριότητας της συνολικής προσπάθειας ΜΤΑ, της με βάση το φύλο (gender-responsive) ΜΤΑ, της ειρηνευτικής διαδικασίας και ΜΤΑ, της δημοκρατικής διακυβέρνησης του τομέα ασφαλείας και της υποστήριξης για την πολιτική εθνικής ασφαλείας και τη στρατηγική λήψη αποφάσεων⁷⁷.

Ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός ήταν σύμφωνα με τον Οργανισμό η έγκριση, τον Ιούλιο του 2011, της «Πολιτικής Δέουσας Επιμέλειας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τη Στήριξη των Ηνωμένων Εθνών στις Μη Ανήκουσες στον ΟΗΕ Δυνάμεις Ασφαλείας»⁷⁸. Η πολιτική καθόριζε τις αρχές για την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο έργο των φορέων των Ηνωμένων Εθνών που υποστηρίζουν τις μή ανήκουσες στον ΟΗΕ οντότητες ασφαλείας. Κύριος στόχος της πολιτικής ήταν να διασφαλιστεί ότι η στήριξη είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το ανθρωπιστικό και προσφυγικό δίκαιο και ότι δεν παρέχεται σε εκείνες τις δυνάμεις ασφαλείας που ενδέχεται να διαπράττουν σοβαρές παραβιάσεις των εν λόγω προτύπων, ή όταν οι αρμόδιες αρχές αδυνατούν να λάβουν τα αναγκαία διορθωτικά ή βελτιωτικά μέτρα.

Η πρώτη πολιτική των Ηνωμένων Εθνών για τη Μεταρρύθμιση Αμυντικού Τομέα⁷⁹ εγκρίθηκε τον Αύγουστο 2011 από τον Αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις, μετά από διαβουλεύσεις μεταξύ των κρατών μελών, φορέων των Ηνωμένων Εθνών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η πολιτική, η οποία ισχύει για όλο το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών, περιγράφει τα στοιχεία και τις παραμέτρους της υποστήριξης του Οργανισμού στις εθνικές προσπάθειες διαδικασιών μεταρρύθμισης, μεταξύ άλλων με τον προσδιορισμό αρχών, βασικών καθηκόντων, περιορισμών και δεσμεύσεων.

⁷⁷ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, παρ.22

⁷⁸ human rights due diligence policy on United Nations support to non-United Nations security Forces, βλ UNSCGA, «Identical letters dated 25 February 2013 from the Secretary-General addressed to the President of the General Assembly and to the President of the Security Council», A/67/775-S/2013/110, 5 March 2013 στη διεύθυνση:

[https://documents-dds-](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/249/98/PDF/N1324998.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/249/98/PDF/N1324998.pdf?OpenElement](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/249/98/PDF/N1324998.pdf?OpenElement)

⁷⁹ βλ «Policy on Defence Sector Reform» 27 Ιουν 2011, United Nations Department of Peacekeeping Operations/Department of Field Support, στη διεύθυνση:

http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/2011.17_Defence_Sector_Reform_Policy.pdf

Για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων και της ανάπτυξης πολιτικής, η MTA Task Force έχει αναπτύξει μια ειδική κοινότητα πρακτικής⁸⁰, η οποία έχει ενισχυθεί μέσω ετήσιων διυπηρεσιακών ομάδων εργασίας, φέρνοντας σε επαφή εμπειρογνώμονες εντός και εκτός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, για την ανταλλαγή εμπειρίας και γνώσης, τη συζήτηση της πολιτικής και της κατάρτισης. Για να αναπτύξει μια κοινή κατανόηση και προσέγγιση για την MTA, η Task Force ανέπτυξε έναν αριθμό προϊόντων ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης⁸¹. Αυτά έχουν διανεμηθεί σε περισσότερους από 600 εκπροσώπους της Task Force, σε κράτη μέλη και θεσμικά ιδρύματα σε περισσότερες από 17 χώρες⁸².

2.2 Επιχειρησιακοί Ρόλοι Υποστήριξης των Εθνικών και Περιφερειακών Διαδικασιών MTA

Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί στην εκπλήρωση των επιχειρησιακών ρόλων που περιλαμβάνονταν στην έκθεση του 2008, εκτιμά ο Οργανισμός. Αν και δεν είναι εφικτό να παραχθεί ένας εξαντλητικός κατάλογος των δραστηριοτήτων στήριξης της MTA κατά το διάστημα 2008-2013, ο τομέας επιχειρησιακών ρόλων παρέχει παραδείγματα του τύπου της βοήθειας που ο Οργανισμός προσφέρει στις εθνικές μεταρρυθμιστικές διαδικασίες.

2.2.1 Εκτίμηση των Αναγκών και Στρατηγικός Σχεδιασμός

Προς στήριξη της ανάπτυξης των πολιτικών ασφαλείας, της στρατηγικής και των σχεδίων των χωρών υποδοχής, οι φορείς των Ηνωμένων Εθνών

⁸⁰ Community of Practice «the United Nations Security Sector Reform Unit Perspective», United Nations Department of Peacekeeping Operations/ Office of Rule of Law and Security Institutions/Security Sector Reform Unit, σελ.17, http://www.un.org/en/peacekeeping/publications/ssr/ssr_perspective_2012.pdf

⁸¹ Sensitization and Training Products, Βλ « the United Nations Security Sector Reform Unit Perspective», United Nations Department of Peacekeeping Operations/ Office of Rule of Law and Security Institutions/Security Sector Reform Unit, σελ.17, στη διεύθυνση: http://www.un.org/en/peacekeeping/publications/ssr/ssr_perspective_2012.pdf

⁸² UNSCGA, «Securing States and Societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013, παρ.25

υποστηρίζουν ότι έχουν παράσχει τεχνική, νομική και πολιτική βοήθεια σε διαφορετικά πλαίσια. Κεντρικό ρόλο σε αυτές τις πρωτοβουλίες έπαιξαν οι ολοκληρωμένες εκτιμήσεις και οι αναθεωρήσεις των αναγκών ασφαλείας, προκειμένου να οικοδομηθεί μια εμπειρική βάση γνώσεων για να ενημερώνονται οι διαδικασίες μεταρρύθμισης. Για παράδειγμα στη Γουινέα, το Τμήμα του ΟΗΕ για τη Δυτική Αφρική [United Nations Office for West Africa (UNOWA)], το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (DPKO) και το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών⁸³ προέβησαν το έτος 2010 στην αξιολόγηση του τομέα ασφαλείας της χώρας, υπό την αιγίδα της Οικονομικής Κοινότητας Δυτικοαφρικανικών Κρατών⁸⁴ και της Αφρικανικής Ένωσης (AU), με την υποστήριξη του Ταμείου Οικοδόμησης της Ειρήνης (Peacebuilding Fund). Με αυτή την ενέργεια τέθηκαν τα θεμέλια για την εθνική προσπάθεια ΜΤΑ, που ξεκίνησε ένα χρόνο αργότερα. Παραδείγματα συνδρομής των φορέων του ΟΗΕ στο εν λόγω πλαίσιο αποτελούν η συνδρομή στη Γουινέα και στην Αϊτή το 2010, στο Ανατολικό Τιμόρ το 2011, στη Τυνησία το 2012, αλλά και στην Παπούα Νέα Γουινέα, στο Μπουρούντι, στην Ακτή Ελεφαντοστού, στη Σομαλία, στο Νότιο Σουδάν στο Ανατολικό Τιμόρ και στις Κομόρες⁸⁵.

Επίσης στο Μπουρούντι, στην Ακτή Ελεφαντοστού, στη Σομαλία, στο Νότιο Σουδάν και στο Ανατολικό Τιμόρ, οι αποστολές του ΟΗΕ θεωρούν ότι παρείχαν εκτεταμένη υποστήριξη στις εθνικές αρχές των χωρών για την ανάπτυξη αντίστοιχων εθνικών στρατηγικών ασφαλείας, ΜΤΑ, πολιτικών και σχεδίων, που παρέχουν τη βάση για τη μακροπρόθεσμη μεταρρύθμιση⁸⁶.

2.2.2 Διευκόλυνση του Εθνικού Διαλόγου

Τα Ηνωμένα Έθνη εκτιμούν ότι μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση του διαλόγου μεταξύ των εθνικών και των τοπικών αρχών, των θεσμών στον τομέα της ασφάλειας, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και του ευρύτερου πληθυσμού. Αυτό συμβάλλει συχνά σε ένα πιο συνεκτικό, διαφανές και νόμιμο όραμα ασφάλειας, θέτοντας τα θεμέλια για την

⁸³ United Nations Development Programme (UNDP)

⁸⁴ Economic Community of West African States (ECOWAS)

⁸⁵ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, παρ.27

⁸⁶ Το ίδιο παρ 28

ΜΤΑ. Σε ποικίλες περιπτώσεις, όπως στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, στην Ακτή Ελεφαντοστού, στη Γουινέα-Μπισσάου, στη Λιβερία, στη Λιβύη, στο Νότιο Σουδάν και στο Ανατολικό Τιμόρ, τα Ηνωμένα Έθνη, συχνά σε συνεργασία με άλλους διεθνείς παράγοντες, έχουν υποστηρίξει τις διαδικασίες διαλόγου για θέματα που σχετίζονται με την ΜΤΑ. Για παράδειγμα, στη Γουινέα-Μπισσάου, ο ΟΗΕ υποστήριξε μια εθνική διαβούλευση, που συγκάλεσε την ηγεσία των θεσμών του κράτους και των εκπροσώπων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την αντιμετώπιση των πτυχών της ποινικής δικαιοσύνης της εθνικής διαδικασίας ΜΤΑ. Η επιχείρηση των Ηνωμένων Εθνών στην Ακτή Ελεφαντοστού (UNOCI) διευκολύνει τις μηνιαίες διαβουλεύσεις μεταξύ κυβερνητικών αξιωματούχων, πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την προώθηση του διαλόγου και την ανταλλαγή πληροφοριών. Εντούτοις, ο ΟΗΕ, δεδομένης της πολιτικής του ουδετερότητας και της παγκόσμιας «αρμοδιότητάς του», εκτιμά ότι θα μπορούσε να κάνει περισσότερα για να βοηθήσει τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό με την επίδειξη των δυνατοτήτων του στη διευκόλυνση των διαδικασιών συμμετοχικού διαλόγου και με τη «μετάγχιση» αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος στους εταίρους του⁸⁷.

2.2.3 Οικοδόμηση Δυνατοτήτων των Μηχανισμών Εποπτείας

Η υποστήριξη των εθνικών αρχών των κρατών με την ανάπτυξη των μηχανισμών εποπτείας της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας αποτέλεσε βασική προτεραιότητα για τον Οργανισμό τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, στο Μπουρούντι, στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, στη Λιβερία, στο Νότιο Σουδάν και στο Ανατολικό Τιμόρ, ο ΟΗΕ παρείχε εκτεταμένη υποστήριξη για την εκπόνηση της νομοθεσίας της ασφάλειας, καθώς και για τη ανάπτυξη δυνατοτήτων για την ενίσχυση της κοινοβουλευτικής εποπτείας. Σε χώρες της δυτικής και κεντρικής Αφρικής, το Τμήμα για τα Θέματα Αφοπλισμού του Οργανισμού (Office for Disarmament Affairs) συνέβαλε στην διοργάνωση μιας σειράς συσκέψεων

⁸⁷ Το ίδιο παρ. 29

μεταξύ των βουλευτών, για τα θέματα των Φορητών Όπλων και του Ελαφρού Οπλισμού (ΦΟΕΟ) για την υποστήριξη των ευρύτερων μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στον τομέα της ασφάλειας⁸⁸.

Η ενίσχυση των δυνατοτήτων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίξουν την αποτελεσματική πολιτική εποπτεία έχει γίνει προτεραιότητα του Οργανισμού. Στο Νεπάλ, ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR)⁸⁹ παρείχε συνδρομή για την ανάπτυξη δυνατοτήτων και τεχνική βοήθεια σε ένα δίκτυο της κοινωνίας των πολιτών που παρακολουθούσαν τις δυνάμεις ασφαλείας κατά τη διάρκεια δημόσιων διαμαρτυριών και διατύπωσαν συστάσεις σχετικά με τις επιδόσεις τους. Η ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUSCO)⁹⁰ έχει υποστηρίξει ένα δίκτυο της κοινωνίας των πολιτών, σχετικών με την ΜΤΑ και την δικαιοσύνη, για τη διατύπωση ολοκληρωμένων πολιτικών συστάσεων για την ΜΤΑ. Στη Λιβερία, στην Αϊτή, στο Ανατολικό Τιμόρ και στην Ουγκάντα, η οντότητα του ΟΗΕ για την Ισότητα των Φύλων και των Δικαιωμάτων των Γυναικών⁹¹, επίσης γνωστή ως UN Women, έχει υποστηρίξει κοινοτικές γυναικείες οργανώσεις στη διοργάνωση τακτικών φόρουμ με τους παράγοντες ασφαλείας για τον εντοπισμό απειλών ασφαλείας και την αντιμετώπισή τους. Αυτό σύμφωνα με τον Οργανισμό έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί αποτελεσματική στρατηγική για την επαύξηση των δυνατοτήτων των θεσμών ασφαλείας στην αντιμετώπιση απειλών εναντίον ατόμων γυναικείου φύλου, μικρής ή μεγάλης ηλικίας, καθώς και για την επαύξηση της συμβολής των γυναικών στην επίλυση των προβλημάτων ασφαλείας⁹².

2.2.4 Παροχή Τεχνογνωσίας και Υποστήριξης

Στο διάστημα 2008-2013, οι περισσότερες επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, ιδιαίτερες πολιτικές αποστολές και ομάδες χωρών των Ηνωμένων Εθνών που ασχολούνταν με τη ΜΤΑ, παρείχαν εξειδικευμένη τεχνογνωσία στις

⁸⁸ Το ίδιο παρ 30

⁸⁹ Human Rights Office of the High Commissioner (OHCHR)

⁹⁰ MISSION DE L'ORGANISATION DES NATIONS UNIES POUR LA STABILISATION EN RD CONGO (MONUSCO)

⁹¹ United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

⁹² UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, παρ.31

εθνικές αρχές των κρατών για τη μεταρρύθμιση επιμέρους συνιστωσών του τομέα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της άμυνας, στοιχείων του δικαστικού και του σωφρονιστικού συστήματος, οργάνων που είναι αρμόδια για τη διαχείριση συνόρων, τελωνείων, πολιτικής προστασίας, καθώς και πρόληψης της εγκληματικότητας. Στο Ανατολικό Τιμόρ, η ειρηνευτική αποστολή του Οργανισμού στη χώρα⁹³ (UNMIT) συνέδραμε τον Υπουργό Άμυνας και τον Στρατιωτικό Διοικητή στη στρατηγική σχεδίαση της άμυνας και στην διαμόρφωση πολιτικής και εκπαίδευσε το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων της χώρας στην έννοια της θαλάσσιας ασφάλειας. Η αποστολή υποστήριξης των Ηνωμένων Εθνών στη Λιβύη, σε συνεργασία με τις αρχές της Λιβύης και σε συντονισμό με τη διεθνή κοινότητα, συνεχίζει να στηρίζει την ανάπτυξη του οράματος στρατηγικής ασφάλειας της χώρας, μέσω του προγράμματος με την επωνυμία «Προς μια Λευκή Βίβλο Άμυνας» (Towards a Defence White Paper), το οποίο στοχεύει να θέσει τις βάσεις για τη μελλοντική μεταρρύθμιση του αμυντικού τομέα της χώρας⁹⁴.

Αυξημένη έμφαση δόθηκε επίσης στην «πολιτική οικονομία» της ΜΤΑ, για την αντιμετώπιση της οικονομικής βιωσιμότητας των μεταρρυθμίσεων. Πρόσφατα παραδείγματα περιλαμβάνουν το καινοτόμο έργο για τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών στον τομέα ασφαλείας από την Ειρηνευτική Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Λιβερία (UNMIL) και την Παγκόσμια Τράπεζα το διάστημα 2011-2012, με τη βοήθεια του Τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του Οργανισμού (DPKO), καθώς επίσης και την υποστήριξη του UNDP για την ενίσχυση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών στη Γουινέα. Επιπρόσθετα το 2011, το Τμήμα του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα⁹⁵ (UNODC) ξεκίνησε τη διαδικτυακή πρωτοβουλία «Εργαλεία και Πόροι για την Γνώση Καταπολέμησης της Διαφθοράς»⁹⁶ (TRACK). Αυτή η διαδικτυακή πύλη συγκεντρώνει νομικές και μή νομικές πληροφορίες για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, επιτρέποντας την πρόσβαση κυβερνητικών στελεχών, επαγγελματιών και στο ευρύ κοινό για να

⁹³ United Nations Integrated Mission in Timor-Leste UNMIT)

⁹⁴ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, παρ.32

⁹⁵ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

⁹⁶ Tools and Resources for Anti-Corruption Knowledge (TRACK)

έχουν πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες, με ένα φιλικό προς το χρήστη τρόπο⁹⁷.

Η ζήτηση για εξαιρετικά εξειδικευμένη τεχνική βοήθεια και συνεργασία είναι επίσης εμφανής και σε άλλους τομείς, όπως στον έλεγχο στη διάσταση του φύλου και των φορητών όπλων (gender and small arms control). Για παράδειγμα, στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, το Περιφερειακό Κέντρο του Γραφείου του ΔΡΚΟ έχει εκπαιδεύσει πάνω από 4.000 αξιωματικούς της αστυνομίας, της φύλαξης συνόρων, των τελωνειακών και δικαστικών αρχών για τον έλεγχο των φορητών όπλων. Επιπλέον, μια συνεργασία του Τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (ΔΡΚΟ) και του Γραφείου για Θέματα Αφοπλισμού (UNODA) για την εποπτεία εμπάργκο όπλων έχει βοηθήσει την Αστυνομία των Ηνωμένων Εθνών⁹⁸, την ειρηνευτική αποστολή του Οργανισμού στην Ακτή Ελεφαντοστού (UNOCI)⁹⁹ και την ειρηνευτική αποστολή του Οργανισμού στη Λιβερία¹⁰⁰ (UNMIL) με την παροχή πρακτικών εργαλείων και προγραμμάτων κατάρτισης, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα¹⁰¹.

⁹⁷ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013, παρ.34

⁹⁸ Η αστυνομία των Ηνωμένων Εθνών επιχειρεί στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του Οργανισμού από το 1960. Παραδοσιακά, οι εντολές της αστυνομίας στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις περιορίστηκαν στην εποπτεία, στην παρατήρηση και στην υποβολή εκθέσεων. Από το 1990 παρέχει λειτουργίες διαβουλεύσεων, καθοδήγησης και κατάρτισης στις δράσεις εποπτείας, προκειμένου να προσφέρουν τη δυνατότητα στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις να λειτουργήσουν ως διορθωτικός μηχανισμός με την εγχώρια αστυνομία των κρατών υποδοχής και τις λοιπές υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Η αστυνομία των Ηνωμένων Εθνών είναι ένα σημαντικό εργαλείο που χρησιμοποιείται από τον Οργανισμό στην προώθηση της ειρήνης και της ασφάλειας. Κάθε μέρα αστυνομικοί των Ηνωμένων Εθνών ενισχύουν και αποκαθιστούν την ασφάλεια με περιπολίες, καθοδηγώντας τις αστυνομικές υπηρεσίες της χώρας υποδοχής, εξασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παρέχοντας συνδρομή σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων για την αποκατάσταση και την προαγωγή της δημόσιας ασφάλειας και των κανόνων κράτους δικαίου. Ο αριθμός των αστυνομικών των Ηνωμένων Εθνών στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του Οργανισμού και τις ειδικές πολιτικές αποστολές έχει αυξηθεί σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία από 5840 το 1995 σε άνω των 15.000 το 2016,

βλ <http://www.un.org/en/peacekeeping/sites/police/policing.shtml>

⁹⁹ United Nations Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI)

¹⁰⁰ United Nations Mission in Liberia (UNMIL)

¹⁰¹ Βλ «International Ammunition Technical Guidelines» στη διεύθυνση:

(<https://www.un.org/disarmament/convarms/ammunition/iatg/>) και «International Small Arms Control Standards» στη διεύθυνση <http://www.smallarmsstandards.org/>

2.2.5 Εποπτεία, Αξιολόγηση και Αναθεώρηση

Η στήριξη των εθνικών και διεθνών εταίρων στην εποπτεία, στην αξιολόγηση και στην αναθεώρηση της μεταρρυθμιστικής προόδου είναι για τον Οργανισμό ένας τομέας αυξανόμενης σημασίας. Στην Ακτή Ελεφαντοστού, η ειρηνευτική αποστολή του Οργανισμού (UNOCI) στηρίζει τη γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας της χώρας για την ανάπτυξη δεικτών και κριτηρίων για την εποπτεία της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής ΜΤΑ. Η εποπτεία του τομέα ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει αποδειχθεί ότι είναι το κλειδί για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της ΜΤΑ σε ορισμένα πλαίσια. Η Αποστολή Βοήθειας του ΟΗΕ στο Αφγανιστάν, από το 2010 παρακολουθεί και αναφέρει σχετικά με τη μεταχείριση των κρατουμένων των συγκρούσεων από τις αρχές του Αφγανιστάν. Αυτή η αναφορά έχει καταστεί σύμφωνα με τον ΟΗΕ μια έγκυρη πηγή πληροφόρησης και ανάλυσης για τη διεθνή κοινότητα, ιδίως σε σχέση με μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην Εθνική Διεύθυνση Ασφαλείας της χώρας¹⁰².

2.2.6 Επαύξηση Δυνατοτήτων ΜΤΑ του Οργανισμού

Για την εφαρμογή των επιχειρησιακών ρόλων που περιγράφηκαν στην έκθεση του 2008, ο Οργανισμός επαύξησε τις δυνατότητές του στις χώρες υποδοχής. Ο αριθμός των ενταγμένων ομάδων ΜΤΑ στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις και τις ειδικές πολιτικές αποστολές έχει αυξηθεί από 3 το έτος 2007 σε 11 το 2013. Σε άλλες αποστολές ανατίθεται η εντολή να αναλάβουν ή να στηρίξουν έργα που αφορούν τη ΜΤΑ, αλλά δεν περιλαμβάνουν αντίστοιχη ενσωματωμένη δυνατότητα. Κατόπιν αιτήματος των εθνικών αρχών των κρατών, ο ΟΗΕ έχει συστηγάσει συμβούλους ΜΤΑ σε βασικά Υπουργεία στην Ακτή Ελεφαντοστού, στη Γουινέα, στο Νότιο Σουδάν και στο Ανατολικό Τιμόρ¹⁰³.

¹⁰² UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013, παρ.38

¹⁰³ Το ίδιο, παρ.39

2.3 Περαιτέρω Επιδιώξεις του ΟΗΕ

Οι διαδικασίες ΜΤΑ συχνά χρηματοδοτούνται από εξωτερικούς χορηγούς και ως εκ τούτου ο ΟΗΕ θεωρεί ότι υπονομεύεται η βιωσιμότητα και η πλήρης κυριότητα του προγράμματος από το κράτος. Σε πολλές επιχειρήσεις του Οργανισμού, όπως στη Γουινέα, στη Λιβερία και στο Ανατολικό Τιμόρ, έχει διαπιστωθεί ότι η εθνική κυριότητα απαιτεί επίσης, στο μέτρο του δυνατού, την κατανομή εθνικών πόρων στη μεταρρυθμιστική διαδικασία σε συστηματική βάση, μέσω των οικονομικών και νομοθετικών αρχών της χώρας¹⁰⁴.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της εθνικής κυριότητας των προγραμμάτων ΜΤΑ, λαμβάνοντας πρόσθετα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα ψηφίσματά του ενσωματώνουν εμφανώς τις αντιλήψεις των υπό εξέταση χωρών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την πιο συστηματική εμπλοκή των αρχών της χώρας υποδοχής στις διαπραγματεύσεις κατάρτισης των ψηφισμάτων. Η εμπειρία του Οργανισμού έχει δείξει ότι η επιτυχής εφαρμογή των εντολών του Συμβουλίου Ασφαλείας εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από το μέτρο στο οποίο οι εντολές ανταποκρίνονται στις εθνικές ανησυχίες και ανάγκες των κρατών υποδοχής¹⁰⁵.

Ο ΟΗΕ εκτιμά ότι υπάρχει εδώ και χρόνια μια σημαντική αύξηση του αριθμού και του είδους των φορέων στήριξης της ΜΤΑ, πέρα από τις αλλαγές στον τρόπο υποστήριξης. Περισσότερα κράτη μέλη παρείχαν το έτος 2013 βοήθεια σε αυτόν τον τομέα σε σχέση με τον αριθμό τους το έτος 2008, συμπεριλαμβανομένων πολλών που ήταν στο παρελθόν αποδέκτες της εν λόγω στήριξης. Ωστόσο, όπως αναγνωρίστηκε από τα κράτη μέλη στις συζητήσεις κατά τη διάρκεια των Υψηλού Επιπέδου Φόρουμ για τις Αφρικανικές Προοπτικές της ΜΤΑ (High-level Forums on African Perspectives on Security Sector Reform) ετών 2010 και 2012, η τεχνογνωσία και οι εμπειρίες αυτών των συνεργασιών συλλαμβάνονται ανεπαρκώς από τις επικρατούσες πολιτικές

¹⁰⁴ Το ίδιο, παρ.52

¹⁰⁵ Το ίδιο, παρ.53

συζητήσεις και τους φορείς εφαρμογής¹⁰⁶. Η Πρωτοβουλία Πολιτικών Ικανοτήτων των Ηνωμένων Εθνών (The United Nations Civilian Capacities Initiative) ο Οργανισμός θεωρεί ότι αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός και επίσης εκτιμά ότι η δεξαμενή τεχνογνωσίας της MTA πρέπει να συνεχίσει να διευρύνεται. Εξάλλου θεωρεί ότι είναι συχνά δύσκολο να εξασφαλιστεί η παροχή τεχνογνωσίας και πόρων, όταν απαιτούνται. Ο κατάλογος ειδικών εμπειρογνομόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη MTA (United Nations Roster of Security Sector Reform Experts)¹⁰⁷ θεωρείται ότι παρέχει μια πολλά υποσχόμενη πηγή τεχνογνωσίας, ταχέως αναπτύξιμης και γεωγραφικά διασπειρόμενης, αλλά για να βελτιστοποιηθεί η λειτουργία του απαιτείται αντίστοιχη χρηματοδότηση¹⁰⁸.

Η MTA Task Force έχει αποδειχθεί για τον ΟΗΕ ένας εξαιρετικά αποτελεσματικός συντονιστικός μηχανισμός, στην παροχή μιας κοινής πλατφόρμας για τη διατύπωση και εφαρμογή των διαφόρων πλαισίων πολιτικής και κατευθυντηρίων γραμμών. Ο Οργανισμός εκτιμά ότι θα πρέπει να προωθηθεί περαιτέρω η ενίσχυση της υποστήριξης της MTA Task Force προς

¹⁰⁶ Βλ «final report of the High-level Forum on African Perspectives on Security Sector Reform», Μάιος 2010, στη διεύθυνση:

http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AfricanPerspectivesMTA_UN2010.pdf

¹⁰⁷ Το 2007, ιδρύθηκε η Μονάδα MTA (SSR Unit) εντός του Γραφείου για το Κράτος Δικαίου και των Θεσμών Ασφαλείας του Τμήματος Επιχειρήσεων Διατήρησης της Ειρήνης [UN Department of Peacekeeping Operations Office for the Rule of Law and Security Institutions (OROLSI)], η οποία έλαβε εντολή να αναπτύξει και να διαχειριστεί έναν κατάλογο ειδικών εμπειρογνομόνων για την MTA. Στις 1 Φεβρουαρίου 2010 συντάχθηκε ο κατάλογος ειδικών εμπειρογνομόνων των Ηνωμένων Εθνών για την MTA για να παρέχει μια δεξαμενή εξειδικευμένων εμπειρογνομόνων για άμεση ανάπτυξη, κατόπιν αιτήματος για υποστήριξη MTA. Τα κράτη μέλη και οι οντότητες των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να αιτούνται τη συνδρομή του καταλόγου ειδικών εμπειρογνομόνων σε έναν ή περισσότερους τομείς, από τους 21 που ακολουθούν. Με την επιφύλαξη της καταλληλότητας και της διαθεσιμότητας για την υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών MTA, οι ειδικοί εμπειρογνώμονες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο μπορούν να αναπτυχθούν σε συγκεκριμένες αποστολές, που μπορεί να διαρκούν έως και τρεις μήνες, και θα συνεργάζονται στενά με τη Μονάδα MTA στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών και κατά περίπτωση με την ομάδα MTA του Οργανισμού στις χώρες υποδοχής. Οι Τομείς ειδικών εμπειρογνομόνων για την MTA είναι: Comprehensive Security Sector Review, Peace Agreements and SSR, Security Policy, National Security Strategy Development, Governance, Oversight and Accountability, Security Sector Management, Gender and SSR, SSR donor Coherence and Coordination, Security Sector Development Plans, Strategic Financial Management, Justice Reform and Transitional Justice, Defence Reform, Police Reform, Monitoring Evaluation of SSR Programs, Prisons and Corrections Service Reform, Border Management Reform, SSR and Disarmament, Demobilization & Reintegration, Small Arms & Light Weapons, Private Security & Military Companies, Human Rights and SSR, Civil Security and SSR. Βλ στη διεύθυνση: <https://unssr.unlb.org/RosterApplicationForm.aspx>

¹⁰⁸ UNSCGA, «Securing States and societies: strengthening the United Nations comprehensive support to security sector reform», A/67/970-S/2013/480, 13 August 2013, παρ.59

τις αποστολές του ανά τον κόσμο, για την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών, προγραμμάτων και πρωτοβουλιών κινητοποίησης πόρων. Θα πρέπει επίσης να συνεχίσει να ενώνει τις στρατηγικές και επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές του Οργανισμού με απτά αποτελέσματα στις χώρες υποδοχής¹⁰⁹.

2.4 Εκτιμήσεις του ΟΗΕ

Η έκθεσή του ΟΗΕ για την ΜΤΑ του 2008 βασίστηκε στο γεγονός ότι, ενώ τα Ηνωμένα Έθνη είχαν δεσμευτεί να στηρίζουν τις εθνικές προσπάθειες ΜΤΑ των κρατών υποδοχής, ο Οργανισμός δεν είχε τα μέσα, τη μεθοδολογία, τις δυνατότητες, τις κοινές αρχές, τα πρότυπα, καθώς και τις κατευθυντήριες γραμμές για να αποδώσει μια προσέγγιση σε ολόκληρο το σύστημα για την υποστήριξη των διαδικασιών ΜΤΑ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η έκθεση πρότεινε μια σειρά συστάσεων για την αντιμετώπιση αυτών των ελλειμμάτων, εστιάζοντας στην κανονιστική ανάπτυξη, στους επιχειρησιακούς ρόλους, στην οικοδόμηση συνεργασιών και στην ενίσχυση της συνοχής¹¹⁰.

Σήμερα, η ΜΤΑ αναγνωρίζεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας και τη Γενική Συνέλευση, ως κεντρική συνιστώσα των επιχειρήσεων οικοδόμησης και διατήρησης της ειρήνης και της ανάπτυξης του Οργανισμού. Η δημιουργία και η εδραίωση της ΜΤΑ Task Force αποτελεί ένα σημαντικό επίτευγμα, μέσω του οποίου έχουν αναπτυχθεί κάποιοι μηχανισμοί, κάποιες πολιτικές και οδηγίες για να παρέχουν κοινούς κανόνες και πρότυπα για τα Ηνωμένα Έθνη και τους εταίρους τους. Οι δυνατότητες ΜΤΑ έχουν εδραιωθεί στις χώρες υποδοχής και στην έδρα του Οργανισμού και έχουν επιτρέψει την καλύτερη ανταπόκριση στις αυξανόμενες αιτήσεις των κρατών μελών και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αυτές οι δυνατότητες παρέχουν μια εκτεταμένη και ποικιλόμορφη στήριξη σε τομείς που σχετίζονται με τη ΜΤΑ, συμπεριλαμβανομένης της χαρτογράφησης και της εκτίμησης των αναγκών, οικοδομούν τις δυνατότητες διακυβέρνησης και εποπτείας, καθώς και υποστηρίζουν άμεσα συνιστώσες του τομέα ασφαλείας. Η ανάπτυξη του Καταλόγου Ειδικών Εμπειρογνομώνων των

¹⁰⁹ Το ίδιο παρ 60

¹¹⁰ Το ίδιο παρ 62

Ηνωμένων Εθνών για την ΜΤΑ είχε ως αποτέλεσμα να αναπτυχθεί τεχνογνωσία, ταχεία και ευέλικτη, για να ανταποκριθεί στις νέες και πολύπλοκες απαιτήσεις. Συνήθεις μηχανισμοί για πολιτικό διάλογο έχουν επίσης θεσπιστεί και οι συνεργασίες συνεχώς διευρύνονται με περιφερειακές οργανώσεις, μεμονωμένα κράτη μέλη, δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών και άλλους σημαντικούς παράγοντες¹¹¹.

Τα επιτεύγματα αυτά βοήθησαν να διασφαλιστεί ότι η προσέγγιση του ΟΗΕ για την ΜΤΑ επικεντρώνεται όλο και περισσότερο στην παροχή ολοκληρωμένης και συντονισμένης στήριξης στις αρχές των κρατών υποδοχής βάσει κοινών αρχών και κατευθύνσεων. Αυτή η έκθεση δείχνει πως τα Ηνωμένα Έθνη, τα κράτη μέλη και τα κράτη υποδοχής μπορούν να υποστηρίξουν την περαιτέρω μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας με την ενθάρρυνση της περιεκτικής και βιώσιμης εθνικής κυριότητας των προγραμμάτων ΜΤΑ, την προώθηση της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας, την οικοδόμηση δυνατοτήτων για τη μεταρρύθμιση που διασυνδέει καλύτερα τις επιμέρους και τις ευρύτερες πρωτοβουλίες, την διεύρυνση και εμβάθυνση των συνεργασιών, την ενθάρρυνση του διαλόγου και την ανταλλαγή γνώσεων, και την περαιτέρω ενίσχυση της διυπηρεσιακής συνοχής και του συντονισμού¹¹².

Διαχρονική επιδίωξη του ΟΗΕ είναι να προωθεί αυτές τις συστάσεις, μαζί με τα κράτη μέλη και τα κράτη υποδοχής, ώστε να βελτιωθούν οι δυνατότητες στήριξης αποτελεσματικών και υπεύθυνων θεσμών ασφαλείας, ικανών να διασφαλίσουν τα κράτη και τις κοινωνίες και, σε τελική ανάλυση, η ενίσχυση της ειρήνης, της ασφάλειας και της ανάπτυξης για όλους¹¹³.

¹¹¹ Το ίδιο παρ 63

¹¹² Το ίδιο παρ 64

¹¹³ Το ίδιο παρ 65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗ ΜΤΑ

Σύμφωνα με τα Στοιχεία του Στρατηγικού Πλαισίου για την ΜΤΑ της ΕΕ, «η μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας είναι η διαδικασία μετασχηματισμού του συστήματος ασφαλείας μιας χώρας, έτσι ώστε να παρέχεται σταδιακά στους πολίτες και στο κράτος μια πιο αποτελεσματική και υπεύθυνη ασφάλεια, κατά τρόπο που συνάδει με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, των κανόνων κράτους δικαίου και τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης». Η ΜΤΑ για την ΕΕ είναι μια μακροπρόθεσμη πολιτική διαδικασία, καθώς στοχεύει στο κέντρο των σχέσεων εξουσίας σε μια χώρα, και απαιτείται να τελεί υπό την κυριότητα του κράτους υποδοχής. Επίσης η Ένωση επιθυμεί να υπάρχει ηγεσία, πολιτική δέσμευση, θεσμική συνεργασία και ευρεία συμμετοχή των δρώντων για να επιτυγχάνεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση¹¹⁴.

Σε συμφωνία με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη- (ΟΟΣΑ-ΕΑΒ)¹¹⁵ για την ΜΤΑ, η ΕΕ θεωρεί ότι ο εθνικός τομέας ασφαλείας ενός κράτους περιλαμβάνει τους θεσμούς επιβολής του νόμου (αστυνομία, χωροφυλακή, ασφάλεια συνόρων, τελωνεία κλπ), το ποινικό δικαστικό σύστημα (ποινικά δικαστήρια, εισαγγελείς, σωφρονιστικό σύστημα), τις ένοπλες δυνάμεις, τις υπηρεσίες πληροφοριών, τους θεσμούς πολιτικής, οικονομικής, και δικαστικής εποπτείας (Υπουργεία, κοινοβουλευτικές επιτροπές, Ελεγκτικό Συνέδριο, Δικαστικό Σώμα κλπ), και περιλαμβάνει επίσης μη κρατικούς δρώντες ασφαλείας, όπως εθιμικές αρχές και παραδοσιακά δικαστήρια, αντάρτες και απελευθερωτικούς στρατούς, καθώς και ιδιωτικές εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφαλείας.

Η ευρέως διαδεδομένη ανασφάλεια και αστάθεια, που σήμερα παράγεται κυρίως μέσω των περιφερειακών συγκρούσεων και επί του παρόντος είναι στη γειτονιά της ΕΕ, προκαλούν πέρα από εκατόμβες θυμάτων εμπολέμων και

¹¹⁴ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 2

¹¹⁵ OECD. The OECD DAC Handbook on Security System Reform. Supporting Security and Justice. 2008. OECD Publishing, Paris. Σελ 7. http://www.oecd-ilibrary.org/development/the-oecd-dac-handbook-on-security-system-reform_9789264027862-en

αμάχων, φόβο και δυστυχία στους ανθρώπους και τελικά τεράστια προσφυγικά κύματα, απειλώντας έτσι και την εσωτερική σταθερότητα και ασφάλεια της Ένωσης. Συχνά η ανασφάλεια και η αστάθεια γεννώνται ή επιδεινώνονται από την έλλειψη αποτελεσματικών και υπεύθυνων συστημάτων ασφαλείας¹¹⁶. Κατά συνέπεια, η συνδρομή της ΕΕ στην μεταρρύθμιση των συστημάτων ασφαλείας των προβληματικών κρατών, ουσιαστικά εξυπηρετεί τους στρατηγικούς στόχους της Ένωσης, που είναι οι ακόλουθοι έξι: ειρήνη και σταθερότητα, συμμετοχική και βιώσιμη ανάπτυξη, οικοδόμηση του κράτους και της δημοκρατίας, εφαρμογή των κανόνων κράτους δικαίου, τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εφαρμογή των αρχών του Διεθνούς Δικαίου.

Το ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για την ΜΤΑ εμπλέκει όλους τους δρώντες και τα όργανα της Ένωσης όπως πολιτικοδιπλωματικά όργανα, όργανα εξωτερικής δράσης της Ένωσης [πχ την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ)], πολιτικοστρατιωτικά όργανα αντιμετώπισης κρίσης και το επιχειρησιακό σκέλος της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Κατευθύνει επίσης το έργο της Ένωσης στην «Οικοδόμηση Δυνατοτήτων για τη Στήριξη της Ασφάλειας και της Ανάπτυξης» [Capacity Building in support of Security and Development (CBSD)] και εκφράζει την ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ένωσης στις εξωτερικές κρίσεις και συγκρούσεις, με την συνεργασία της ΚΠΑΑ και όλων των οργάνων της ΚΕΠΠΑ, των οργάνων εξωτερικής δράσης, των υπηρεσιών τομέα ασφαλείας και του δικαστικού τομέα, ενώνοντας με αυτόν τον τρόπο δύο πρώην ξεχωριστά σχέδια της ΕΕ για την ΜΤΑ, που προηγήθηκαν για να διαμορφώσουν το επικαιροποιημένο Στρατηγικό Πλαίσιο.¹¹⁷

Επίσης το Στρατηγικό Πλαίσιο:

- καθοδηγεί τον προσδιορισμό, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή-εκτέλεση όλων των σχετικών με την ΜΤΑ εξωτερικών δράσεων των οργάνων, προγραμμάτων και έργων της ΕΕ, περιλαμβανομένων των

¹¹⁶ Το ίδιο σελ 3

¹¹⁷ Εννοούνται τα «A concept for European Community support for security sector reform», (SEC(2006) 658) και «EU concept for ESDP support to SSR» (Council 12566/4/05)

εργαλείων της ΚΠΑΑ με συγκεκριμένες ή/και μερικές εντολές που αφορούν σχετικές με την ΜΤΑ δράσεις. Το πλαίσιο αναγνωρίζει την αλληλεξάρτηση της ασφάλειας με τον τομέα δικαιοσύνης και θεωρεί ότι μπορεί επίσης να εφαρμοστεί σε φορείς του δεύτερου, όταν οι ρόλοι και οι λειτουργίες του έχουν σαφείς επιπτώσεις στον τομέα της ασφάλειας.

- ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις ανεξαρτήτως συγκρουσιακού ή μετασυγκρουσιακού περιβάλλοντος, και είναι επαρκώς ευρύ ώστε να δύναται να προσαρμοστεί στις ανάγκες κάθε συγκεκριμένης κατάστασης.¹¹⁸

Στόχος της ΜΤΑ του ευρωπαϊκού στρατηγικού πλαισίου είναι η επικράτηση της σταθερότητας στα κράτη υποδοχής και της ασφάλειας για τους πολίτες τους. Για τον λόγο αυτό, η ευρωπαϊκή ΜΤΑ επιδιώκει να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της Ένωσης α) στην ενίσχυση των προσπάθειών των εν λόγω κρατών για την ασφάλεια τους και την ασφάλεια των πολιτών τους και β) στην υποστήριξη της νομιμότητας, της χρηστής διακυβέρνησης, της ακεραιότητας και βιωσιμότητας του τομέα ασφαλείας τους.¹¹⁹

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οπτική, για να είναι αποτελεσματικός ο εθνικός τομέας ασφαλείας του κράτους υποδοχής πρέπει να διαθέτει κατάλληλο νομικό πλαίσιο, κατάλληλες πολιτικές και στρατηγικές για την ασφάλεια και το δικαστικό σύστημα και καλά συντονισμένους, συνεργατικούς, καταλλήλως δομημένους και οργανωμένους θεσμούς, με καθορισμένο ρόλο, κατάλληλες διαδικασίες, καταρτισμένο προσωπικό και επαρκείς πόρους. Τέλος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους υπάρχοντες άτυπους ή μή κυβερνητικούς παρόχους ασφαλείας και να υπεραμύνεται των κανονισμών κράτους δικαίου¹²⁰

¹¹⁸ Με τη διάταξη αυτή η ΕΕ στοχεύει στη μελλοντική της διεύρυνση με τις επαπομείνουσες χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, φωτογραφίζοντας ουσιαστικά τα αδύνατα-υπό μετάβαση κράτη εκ των οποίων απαιτούνται μεταρρυθμίσεις για να ικανοποιηθούν τα ενταξιακά τους κριτήρια.

¹¹⁹ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 4

¹²⁰ Το ίδιο σελ 4

Το εθνικό σύστημα ασφαλείας του κράτους υποδοχής, κατά την Ένωση, θα πρέπει να διασφαλίζει την ασφάλεια των πολιτών και ειδικά των ευπαθών ομάδων, των διαφορετικών, των γυναικών, των παιδιών, των ηλικιωμένων και των μειονοτήτων. Θα πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένο στη διάσταση του φύλου (gender-sensitive) και να λαμβάνει προληπτικά μέτρα, όπως κατάλληλη νομοθεσία, διεξαγωγή ενημερώσεων στο προσωπικό ασφαλείας και καταπολέμηση της ατιμωρησίας. Θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις διασυνοριακές απειλές ασφαλείας όπως την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα και να προβαίνει σε διεθνείς συνεργασίες.¹²¹

Οι φορείς παροχής ασφάλειας πρέπει να σέβονται και να προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς διακρίσεις, για το γενικό πληθυσμό και τα μέλη τους. Ο τομέας ασφαλείας θα πρέπει να υπόκειται σε αποτελεσματικό δημοκρατικό έλεγχο και επίβλεψη, θα πρέπει δε να υπάρχει σαφής διάκριση εξουσιών, ώστε ο δικαστικός τομέας να παραμένει ανεπηρέαστος από παρεμβάσεις των λοιπών κλάδων της κυβέρνησης. Θα πρέπει να λειτουργεί μέσα σε ένα σαφές και μη διφορούμενο νομικό πλαίσιο, εγκεκριμένο από την εθνική νομοθεσία, και υπό αποτελεσματικό πολιτικό έλεγχο. Ο προϋπολογισμός του τομέα ασφαλείας θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εθνικού προϋπολογισμού και να λαμβάνει έγκριση από το νομοθετικό σώμα, το οποίο πρέπει να είναι σε θέση να ασκεί αποτελεσματική εποπτεία. Η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να αποτελεί πάγια πρακτική στην ανάπτυξη και στην εποπτεία των πολιτικών και των δράσεων των τομέων ασφαλείας και δικαιοσύνης.¹²²

Ο τομέας ασφαλείας θα πρέπει να είναι συμμετοχικός, χωρίς τον αποκλεισμό συγκεκριμένων ομάδων, γυναικών κλπ. Η κατανομή των πόρων θα πρέπει να είναι διαφανής και νόμιμη και να αντανakλά νομικά κατοχυρωμένες αρμοδιότητες. Επίσης θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα αποτελεσματικό εσωτερικό σύστημα λογοδοσίας, όπως τις εσωτερικές υπηρεσίες επιθεωρήσεων και ελέγχων, που θα πρέπει να υπόκειται σε οικονομικό και επιχειρησιακό έλεγχο από το εθνικό ελεγκτικό συνέδριο ή αντίστοιχους φορείς εποπτείας. Άλλοι μηχανισμοί όπως

¹²¹ Το ίδιο σελ 4-5

¹²² Το ίδιο σελ 5

κώδικες δεοντολογίας, καταγγελίες ανεξάρτητων φορέων και έλεγχοι από ΜΚΟ συμβάλλουν επίσης στην υποχρέωση λογοδοσίας. Η καταστολή της ατιμωρησίας και της αυθαιρεσίας απαιτεί την εφαρμογή της αρχής της ισότητας έναντι του νόμου και την ύπαρξη διαδικαστικής και νομικής διαφάνειας, όταν εθνικοί φορείς υπηρεσιών ασφάλειας οδηγούνται στη δικαιοσύνη. Η αρμοδιότητα των στρατοδικείων θα πρέπει να είναι σαφής και οριοθετημένη, ενώ σε όλες τις περιπτώσεις, οι πολίτες θα πρέπει να δικάζονται από πολιτικά δικαστήρια¹²³.

3.1 Ακεραιότητα και καταπολέμηση της διαφθοράς

Για την Ένωση, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των φορέων ασφάλειας της χώρας υποδοχής και του πληθυσμού είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα του τομέα ασφαλείας, καθώς αυτός υπονομεύεται από διάφορες περιπτώσεις δωροδοκιών, εκβιασμών, υπεξαίρεσης κεφαλαίων και ευνοιοκρατίας. Η διάθεση πόρων στον τομέα ασφαλείας θα πρέπει να ακολουθεί τις ίδιες αρχές χρηστής διακυβέρνησης που θα πρέπει να ισχύουν για όλους τους δημόσιους τομείς. Όπως και στις λοιπές δημόσιες συμβάσεις, η προμήθεια στρατιωτικού και αστυνομικού εξοπλισμού θα πρέπει να υπόκειται σε κατάλληλες διαδικασίες, περιορισμούς και εποπτεία, ενώ θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται στους εθνικούς φορείς ασφαλείας εθνικές στρατηγικές καταπολέμησης της διαφθοράς¹²⁴.

Για να είναι αποτελεσματικός και εφαρμόσιμος ο τομέας ασφαλείας, η ΕΕ θεωρεί ότι η αντίστοιχη νομοθεσία, οι θεσμοί και οι διαδικασίες θα πρέπει να τελούν υπό την εθνική κυριότητα του κράτους υποδοχής, ενώ ουσιαστική θεωρεί τη δέσμευση των βασικών πολιτικών και δικαστικών φορέων, των φορέων της ασφάλειας, όπως και την υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Επίσης τα επίπεδα στελέχωσης του τομέα και οι οικονομικοί πόροι που του διατίθενται θα πρέπει να είναι ανάλογοι, για να μην αποστερούν πόρους από άλλες κρίσιμες δημόσιες υπηρεσίες.¹²⁵

¹²³ Το ίδιο σελ 6

¹²⁴ Το ίδιο σελ 6

¹²⁵ Το ίδιο σελ 6

Η εμπλοκή της ΕΕ με τον τομέα ασφαλείας των χωρών υποδοχής βασίζεται σε μια σειρά βασικών στοιχείων και αρχών, περιλαμβανομένων των Αρχών Αποτελεσματικότητας της Αρωγής (Aid Effectiveness Principles)¹²⁶, που αφορούν τόσο την ασφάλεια όσο και άλλους τομείς συνεργασίας. Η εμπλοκή αυτή περιλαμβάνει την κατανόηση και ανάλυση των επισήμων και άτυπων κανόνων που ορίζουν τη λειτουργία των δρώντων στους τομείς της ασφάλειας και του δικαστικού συστήματος. Παρόμοια εκτίμηση απαιτείται για τις αλληλεπιδράσεις και τις σχέσεις ισχύος μεταξύ των ανωτέρω δρώντων και για την υπάρχουσα δυναμική συγκρούσεων¹²⁷, ενώ επίσης βασική είναι η ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων της Ένωσης για την ιστορική, πολιτική, κοινωνικοοικονομική και πολιτισμική κατάσταση της χώρας¹²⁸.

Όταν προβλέπεται ευρείας κλίμακας υποστήριξης ΜΤΑ της ΕΕ σε μία χώρα υποδοχής, λαμβάνει χώρα εκτίμηση (πχ πολιτικοοικονομική ανάλυση) από τις Αντιπροσωπείες της Ένωσης (EU Delegations) σε συνεργασία με την αποστολή της ΚΠΑΑ όπου είναι παρούσα, που καλύπτει όλους τους φορείς τομέα ασφαλείας, πχ επίσημους και άτυπους δρώντες στους τομείς της ασφάλειας και του δικαστικού συστήματος, περιλαμβανομένων των αντιστασιακών οργανώσεων, καθώς και ομάδες παραδοσιακά εκτοπισμένων από τους θεσμούς ασφάλειας και το δικαστικό σύστημα της χώρας, όπως γυναίκες, νέους και μειονότητες. Η εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής¹²⁹:

- ανάλυση των υπάρχοντων πολιτικών, στρατηγικών και του εθνικού προϋπολογισμού του κράτους υποδοχής
- τοπικές πρακτικές επί της ασφάλειας και του δικαστικού συστήματος

¹²⁶ Βλ OECD-DAC, The Paris Declaration on Aid Effectiveness (2005) and the Accra Agenda for Action, 2008 και Busan Partnership for Effective Development Cooperation; Fourth High-Level Forum On Aid Effectiveness, Busan, Republic of Korea, 29 November-1 December 2011

¹²⁷ Βλ The Joint EEAS-Commission Services Guidance Note on the Use of Conflict Analysis in Support of EU External Action, στη διεύθυνση

http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/guidance-note-on-conflict-analysis_en.pdf

¹²⁸ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 6-7

¹²⁹ Το ίδιο σελ 7

- πηγές ανασφάλειας και αστάθειας, όπως τους παράγοντες κινδύνου που προαναφέρθηκαν
- την τήρηση ή μή δημοκρατικής διακυβέρνησης και των κανόνων παροχής ασφαλείας στους ανθρώπους
- υπάρχουσες διεθνείς συνεργασίες και συντονισμό,

ενώ θα πρέπει να προσδιορίζει συγκεκριμένα προβλήματα ασφάλειας, όπου η ΕΕ δύναται να δώσει προτεραιότητα και να παρέχει συνδρομή. Επίσης η ΕΕ μπορεί να προβεί σε κοινή ανάλυση μέσω της συνεργασίας της με τοπικούς και διεθνείς θεσμούς και εμπειρογνώμονες, ενώ σε ιδανική περίπτωση της εκτίμησης ηγούνται οι αρχές του κράτους υποδοχής με την πιθανή αναθεώρησή της από ομότιμους εμπειρογνώμονες. Με τις εκτιμήσεις αυτές δημιουργείται μία βάση δεδομένων, όπου καταγράφεται η επίδραση των παρεμβάσεων της ΕΕ και η οποία βοηθά στον μελλοντικό σχεδιασμό της υποστήριξης ΜΤΑ της Ένωσης. Οι υπηρεσίες της ΕΥΕΔ/Επιτροπής παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεση των αναλύσεων ΜΤΑ.

3.2 Ευρεία Προώθηση της «Εθνικής Κυριότητας» των Προγραμμάτων ΜΤΑ

Η «εθνική κυριότητα» του προγράμματος ΜΤΑ, δηλαδή το καθεστώς κυριότητας της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας από την κυβέρνηση του κράτους υποδοχής, υπερβαίνει την αποδοχή της επί των παρεμβάσεων των διεθνών παραγόντων. Οι προσπάθειες μεταρρύθμισης θα είναι αποτελεσματικές και βιώσιμες μόνο εάν εντάσσονται σε τοπικούς θεσμούς (μεταξύ άλλων μέσω χρηματοδοτικής δέσμευσης), που ανήκουν σε εθνικούς παράγοντες ασφάλειας και δικαιοσύνης, και θεωρούνται νόμιμοι από την κοινωνία στο σύνολό της. Αυτό σημαίνει ότι οι εθνικοί φορείς θα πρέπει να κατευθύνουν τη διαδικασία και θα έχουν τη γενική ευθύνη για τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων, με εξωτερικούς συνεργάτες για την παροχή συμβουλών και υποστήριξης. Σημαίνει επίσης ότι το σύνολο κρατικών και μή κρατικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων ομάδων, θα πρέπει να συμμετέχουν στις προσπάθειες σταδιακής συναίνεσης επί των παρεμβάσεων στον τομέα της ασφάλειας με βάση τις αποδεκτές εθνικές στρατηγικές, ανάλογα με την περίπτωση. Αυτό αποτελεί

ουσιαστικά πρόκληση, καθώς κάποιοι εκ των δρώντων μπορεί να έχουν αποκλίνοντα συμφέροντα και να αντιστέκονται στις μεταρρυθμίσεις. Σε μια κατάσταση κρίσης ή αμέσως μετά από σύγκρουση, όταν οι κρατικοί θεσμοί είναι αδύναμοι ή μπορεί να απουσιάζουν, η στήριξη πρώτου σταδίου της ΕΕ θα πρέπει να συνδράμει στην επιδίωξη να τελεί η ΜΤΑ υπό εθνική κυριότητα, επί τη βάση μιας συμμετοχικής διαδικασίας που περιλαμβάνει τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Όταν λοιπόν ενασχολείται η ΕΕ με τις δραστηριότητες στήριξης της ΜΤΑ, στοχεύει να αξιολογεί την πολιτική δέσμευση του κράτους υποδοχής για μεταρρυθμίσεις, τις πιθανές πηγές αντίστασης και τους τρόπους με τους οποίους η στήριξη μπορεί να βοηθήσει τη διαδικασία αλλαγής. Επίσης βασίζει τη στήριξή της στις εθνικές πολιτικές - στρατηγικές, στα σχέδια και θέματα προτεραιότητας, ανάλογα με την περίπτωση με βάση την οικοδόμηση εθνικών διαδικασιών ή τις εν εξελίξει δράσεις και περιλαμβάνει όλους τους φορείς τομέα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων των μη κρατικών παραγόντων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από το στάδιο της ταυτοποίησης των παρεμβάσεων, για να λάβει τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση γύρω από αυτές¹³⁰.

3.3 Το Ευρύτερο Πλαίσιο της ΜΤΑ

Η διακυβέρνηση του τομέα ασφαλείας αντανakλά τη γενική κατάσταση της διακυβέρνησης της χώρας υποδοχής και πρέπει να αναπτύσσεται στο πλαίσιο των ευρύτερων πρωτοβουλιών διακυβέρνησης. Το Στρατηγικό Πλαίσιο προβλέπει την ενθάρρυνση της κυβέρνησης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των χωρών υποδοχής για την ενσωμάτωση των ζητημάτων του τομέα ασφαλείας στις εθνικές πολυετείς στρατηγικές ανάπτυξης και τη σύνδεση, όσο το δυνατόν περισσότερο, με τις τρέχουσες ή σχεδιαζόμενες προσπάθειες διακυβέρνησης σε άλλους τομείς. Επίσης, ο πολιτικός διάλογος για τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, τη διαφάνεια και την εποπτεία του προϋπολογισμού πρέπει να περιλαμβάνει και τον τομέα ασφαλείας¹³¹.

¹³⁰ Το ίδιο σελ 7-8

¹³¹ Το ίδιο σελ 8

Για την Ένωση, η στήριξη στην ΜΤΑ ενδέχεται να έχει αντίκτυπο σε όλο τον τομέα ασφαλείας και πέρα απ αυτόν. Η αλυσίδα της ποινικής δικαιοσύνης και της διαχείρισης των συνόρων αποτελούν σαφή παραδείγματα μιας ισχυρής διασύνδεσης μεταξύ των διαφόρων παραγόντων ασφαλείας και δικαιοσύνης, που απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Αυτό δεν σημαίνει ότι η στήριξη της ΕΕ πρέπει να περιλαμβάνει το σύνολο του τομέα ασφαλείας της χώρας υποδοχής, καθώς μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική όταν στοχεύει σε επιλεγμένα σημεία που είναι πιο προσιτά, επιρρεπή σε θετική ανάπτυξη ή μεγιστοποιούν την παρέμβαση¹³².

Για την αντιμετώπιση ταυτοποιημένων προκλήσεων ασφαλείας, η ΕΕ προβλέπει να υιοθετήσει μια προσέγγιση επίλυσης προβλημάτων με την ανάπτυξη προγραμμάτων που αποτελούνται από διαφορετικά σετ παρεμβάσεων. Ενδεχομένως να μην εμπλέκουν άμεσα φορείς της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, αλλά επιδιώκουν να εμπλέξουν μια σειρά φορέων από διάφορους τομείς. Για παράδειγμα, τα προγράμματα ασφαλείας των αστικών κέντρων πιθανώς να περιλαμβάνουν την υποστήριξη για τις τοπικές υπηρεσίες ασφαλείας, την πολεοδομία και την επαγγελματική κατάρτιση των νέων. Όπου είναι εφικτό, αποτελεσματικό και οικονομικά αποδοτικό, θα πρέπει να ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις στήριξης του προϋπολογισμού που βασίζονται στην εθνική πολιτική ή στρατηγική και έχουν σαφείς και εφικτούς δείκτες ασφαλείας, ώστε να ενισχυθεί η εθνική κυριότητα τομέα ασφαλείας και η διακυβέρνηση, σε πλήρη συμμόρφωση με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Στήριξης του Προϋπολογισμού¹³³.

3.4 Συστηματικός Πολιτικός Διάλογος και Πολιτική

Οι παρεμβάσεις ΜΤΑ θα πρέπει, σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο της Ένωσης, να συνοδεύονται συστηματικά από εκτεταμένο διάλογο και να υποστηρίζονται από υψηλού επιπέδου πολιτική δέσμευση. Πρέπει να εφαρμόζεται σε όλο τον πολιτικό διάλογο και την άσκηση πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους κανόνες κράτος δικαίου, τη δημοκρατία και την ορθή

¹³² Το ίδιο σελ 8

¹³³ Βλ Budget Support Guidelines. Programming, Design and Management – A modern approach to Budget Support, Working document, Directorate-General for Development and Cooperation – EuropeAid, European Commission, September 2012

διακυβέρνηση, και τη συμμόρφωση με τις διεθνείς υποχρεώσεις, μεταξύ άλλων στον τομέα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Η πρόοδος στον τομέα αυτό θα πρέπει να παρακολουθείται και να αξιολογείται σε όλες τις παρεμβάσεις. Η πολιτική και ο πολιτικός διάλογος μπορεί επίσης να χρησιμεύσει για την προώθηση της «εθνικής κυριότητας» του προγράμματος ΜΤΑ¹³⁴.

Όπου υπάρχει σημαντική εμπλοκή, η ΕΕ και η χώρα υποδοχής μπορούν μετά από τις σχετικές διαπραγματεύσεις να συμφωνούν επί κριτηρίων και μηχανισμών τακτικής αναθεώρησης των μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να αποτιμάται η πρόοδος στο καθεστώς διακυβέρνησης και στην αποτελεσματικότητα του τομέα ασφαλείας. Αυτά μπορεί να λαμβάνουν τη μορφή ενός μη δεσμευτικού κειμένου που συνεπάγεται πολιτικές δεσμεύσεις, όπως μνημόνια κατανόησης, κοινές δηλώσεις, διακανονισμούς κτλ. Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπεται να γίνονται κατά περίπτωση¹³⁵.

3.5 Συντονισμός της Στήριξης ΜΤΑ της ΕΕ

Σύμφωνα με την «ολοκληρωμένη προσέγγιση» των εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων της Ένωσης, όλη η διπλωματική και αναπτυξιακή δράση στήριξης της ΕΕ και της ΚΠΑΑ πρέπει να είναι συνεκτική, συντονισμένη, συμπληρωματική, με κατάλληλη αλληλουχία και σύμφωνη με τα νομικά, πολιτικά και θεσμικά πλαίσια. Στόχος είναι να προωθηθεί η αποτελεσματικότητα της στήριξης της ΕΕ στην ΜΤΑ. Όπου προγραμματίζεται μείζονα παρέμβαση της ΕΕ στην ΜΤΑ, η ΕΕ και τα κράτη μέλη χαρτογραφούν τις δράσεις ΜΤΑ, κατά προτίμηση σε συνεργασία με άλλους διεθνείς παράγοντες. Αυτό επιτρέπει την ανταλλαγή πληροφοριών, έτσι ώστε να αναπτύσσεται μια κοινή κατανόηση του πλαισίου και να συλλέγονται διδάγματα και συστάσεις που πρέπει να τροφοδοτούν τον πολιτικό διάλογο και την πολιτική, τις προσαρμογές σε τρέχοντα προγράμματα, τη διαμόρφωση των παρεμβάσεων και τον προγραμματισμό τους¹³⁶.

¹³⁴ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 9

¹³⁵ Το ίδιο σελ 9

¹³⁶ Το ίδιο σελ 9

Η χαρτογράφηση αυτή αποτελεί τη βάση επί της οποίας φορείς της ΕΕ καθορίζουν κοινούς στόχους και αναπτύσσουν έναν πίνακα συντονισμού (συντονίζεται στις χώρες υποδοχής από τις Αντιπροσωπείες της ΕΕ), ο οποίος επιτρέπει να προσδιοριστούν οι κατάλληλες διασυνδέσεις μεταξύ του πολιτικού διαλόγου, των δράσεων και των οργάνων συνεργασίας, καθώς και των πιθανών αποστολών ΚΠΑΑ. Ο πίνακας συντονισμού είναι ένα δυναμικό έγγραφο που οικοδομείται επί υπαρχόντων Πολιτικών Πλαισίων Προσέγγισης Κρίσης¹³⁷ της Ένωσης, ή/και επί πλαισίων και στρατηγικών προγραμματισμού δράσεων των χωρών υποδοχής, που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο του κοινού προγραμματισμού¹³⁸.

Τα όργανα της ΕΕ υπόκεινται σε διαφορετικές διαδικασίες προγραμματισμού και λήψης αποφάσεων και σε διαφορετικούς ρυθμιστικούς περιορισμούς, τα οποία απορρέουν από τις αντίστοιχα νομικά κείμενα. Οι πίνακες συντονισμού της ΕΕ στις χώρες υποδοχής δεν τροποποιούν αυτούς τους κανόνες, αλλά αντικατοπτρίζουν μια κοινή κατανόηση μεταξύ όλων των φορέων της ΕΕ ως προς τις προτεραιότητες, τους στόχους και τους πιθανούς ρόλους τους. Τέτοιου είδους πίνακες συντονισμού εντοπίζουν τους κινδύνους, τα μέτρα αντιμετώπισης και, στο μέτρο του δυνατού, τη στρατηγική εξόδου, που συμπίπτει με τα μακροπρόθεσμα εθνικά σχέδια και τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας υποδοχής. Αποτελούν τη βάση για ένα σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης που επιτρέπει την καταμέτρηση της προόδου και τον αντίκτυπο της στήριξης της ΕΕ¹³⁹.

3.6 Συντονισμός με άλλους Διεθνείς Παράγοντες

Η ΕΕ, σε συντονισμό με τα κράτη μέλη, πρέπει να επιδιώκει συνεργασίες με άλλους διεθνείς παράγοντες και τη συναίνεση με αυτούς σύμφωνα με το άρθρο 210 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ¹⁴⁰. Για το σκοπό αυτό, επιδιώκεται

¹³⁷ Political Frameworks for Crisis Approach (PFCAs)

¹³⁸ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 9

¹³⁹ Το ίδιο

¹⁴⁰ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, C 326/47, 26.10.2012

στενή συνεργασία με τον ΟΗΕ, περιφερειακούς και άλλους διεθνείς οργανισμούς, ιδίως εκείνους με εντολή ασφαλείας, διμερείς εταίρους που δραστηριοποιούνται σε θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια και ενδεχομένως εξειδικευμένες διεθνείς ΜΚΟ. Ο τομέας ασφαλείας πρέπει να είναι αναπόσπαστο μέρος του συντονισμού που λαμβάνει χώρα μεταξύ των διεθνών παραγόντων/χορηγών στο εσωτερικό της χώρας υποδοχής. Όπου είναι δυνατόν και εφαρμόσιμο, η Ένωση επιδιώκει τη διαμόρφωση των ενεργειών των διεθνών φορέων με βάση μία ενιαία στρατηγική στήριξης για την ανάπτυξη του τομέα ασφαλείας του κράτους υποδοχής¹⁴¹.

3.7 Μακροπρόθεσμη Συστημική Αλλαγή και Άμεσες Ανάγκες Ασφαλείας

Για την Ένωση, ο μετασχηματισμός τομέα ασφαλείας κάποιου κράτους υποδοχής προϋποθέτει μια μακρά διαδικασία η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την ιδιαίτερη θεσμική κληρονομιά του και την πρόθεσή του να την αλλάξει, κάτι που απαιτεί μακροπρόθεσμο όραμα και δέσμευση εκ μέρους του. Σε κάθε συγκεκριμένο πλαίσιο, η ΕΕ αναζητά τη σωστή ισορροπία και τη συνοχή μεταξύ αυτών των μακροπρόθεσμων προσπαθειών, ενώ θέτει πιο πιεστικά σε προτεραιότητα, τις άμεσες ανάγκες ασφαλείας των ανθρώπων¹⁴².

Εφόσον επιδίδεται σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τη ΜΤΑ, η ΕΕ προβλέπει¹⁴³:

- Να θέτει προοδευτικούς και εφικτούς στόχους
- Να συμμετέχει σε βραχυπρόθεσμες δράσεις για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των φορέων ασφάλειας και της δικαιοσύνης, για τη δημιουργία μελλοντικών συνεργασιών και τη διατήρηση της πολιτικής και του πολιτικού διαλόγου
- Να προσαρμόζεται στις ταχέως μεταβαλλόμενες επιχειρησιακές συνθήκες, ιδιαίτερα σε αδύνατα ή μετασυγκρουσιακά κράτη. Όπου ενδείκνυται η παρέμβαση θα υλοποιείται με τη χρήση των ευέλικτων

¹⁴¹ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 10

¹⁴² Το ίδιο σελ 10

¹⁴³ Το ίδιο σελ 10

οργάνων, σύμφωνα με τους οικονομικούς κανόνες και τις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και

- Να σχεδιάζει αποστολές ΚΠΑΑ για τη στήριξη της ΜΤΑ που να αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για μακροπρόθεσμη και βιώσιμη συμμετοχή στον τομέα ασφαλείας και να συνεπάγεται τη στενή συνεργασία με τις Αντιπροσωπείες της ΕΕ.

3.8 Εποπτεία και Αξιολόγηση

Οι γενικές αρχές εποπτείας και αξιολόγησης των προγραμμάτων της Ένωσης εφαρμόζονται σε όλες τις παρεμβάσεις τομέα ασφαλείας. Συγκεκριμένα η Ένωση θεωρεί σημαντικό¹⁴⁴:

- Να καθορίζονται οι βάσεις από την αρχή
- Να καθορίζονται σαφείς, εφικτοί και χρονικά καθορισμένοι στόχοι και δείκτες απόδοσης που συνδέονται με σαφή κριτήρια για την εκτίμηση υλοποίησης των αποτελεσμάτων και των στόχων και
- Να διατίθενται επαρκείς ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι για την εσωτερική εποπτεία.

Οι δράσεις εποπτείας και αξιολόγησης της Ένωσης προβλέπεται να περιλαμβάνουν ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία συλλογής και ανάλυσης για την ενσωμάτωση των ατομικών και κοινοτικών αντιλήψεων αλλαγής, σύμφωνων με τις προσεγγίσεις ανθρώπινης ασφάλειας. Η αυστηρή εποπτεία και οι τακτικές αξιολογήσεις των εν εξελίξει παρεμβάσεων επιτρέπουν στην ΕΕ (και στους εκτός της ΕΕ ενεργούς εταίρους) να προβαίνουν σε απολογισμό της προόδου, να αντλούν διδάγματα και να επανεξετάζουν τις δράσεις. Οι υπηρεσίες της ΕΥΕΔ/Επιτροπής της Ένωσης προετοιμάζουν επί του παρόντος τις κοινές κατευθυντήριες γραμμές εποπτείας και αξιολόγησης, καθώς επίσης δείκτες για την εκτίμηση των δράσεων σχετικά με την οικοδόμηση δυνατοτήτων ασφαλείας και τη

¹⁴⁴ Το ίδιο σελ 10-11

ΜΤΑ που εφαρμόζονται σε όλα τα όργανα εξωτερικής δράσης και τις αποστολές της Ένωσης.

3.9 Διαχείριση Κινδύνου

Η στήριξη ΜΤΑ, για την ΕΕ, συνεπάγεται κινδύνους οι οποίοι αναμένονται και για τους οποίους πρέπει να λαμβάνονται μέτρα αντιμετώπισης. Αυτά περιλαμβάνουν:¹⁴⁵

3.9.1 Ανεπαρκής Πολιτική Δέσμευση του Κράτους Υποδοχής για Μεταρρυθμίσεις

Η πολιτική δέσμευση για μεταρρυθμίσεις μπορεί να είναι ανεπαρκής ή επιφανειακή και μπορεί να εξασθενεί με την πάροδο του χρόνου. Η ΕΕ εκτιμά ότι πρέπει να διαθέτει τα κατάλληλα εργαλεία για να εκτιμά ρεαλιστικά το πραγματικό επίπεδο δέσμευσης της χώρας υποδοχής και να προσαρμόζει αναλόγως τη δράση της. Υπό ορισμένες συνθήκες, μπορεί να ξεκινά με μικρές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της πολιτικής δέσμευσης του προς υποστήριξη κράτους, που θα αναβαθμίζονται σε μεταγενέστερο στάδιο. Η δέσμευση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μπορεί επίσης να αποτελεί αρχικό σημείο.

3.9.2 Απρόβλεπτες Αρνητικές Εξελίξεις

Καμία παρέμβαση δεν είναι ουδέτερη και η στήριξη του τομέα ασφαλείας απαιτεί για την Ένωση μία «μή βλαπτική προσέγγιση»¹⁴⁶ που θα καταστείλει τις υποκείμενες πηγές σύγκρουσης. Η ανάλυση του πλαισίου του τομέα ασφαλείας της προβληματικής χώρας βοηθά τους φορείς της ΕΕ να αποφύγουν τις ανεπιθύμητες αρνητικές επιπτώσεις με την επανάληψη των συγκρούσεων, για παράδειγμα με:

- Την ακούσια ενίσχυση υφιστάμενων εντάσεων, π.χ. ενισχύοντας σχήματα κυριαρχίας και αποκλεισμού
- Την εισαγωγή μεταρρυθμίσεων και πόρων που ευνοούν κατεστημένα συμφέροντα ή εμπλέκονται σε κυκλώματα διαφθοράς και προστασίας,

¹⁴⁵ Το ίδιο σελ 11

¹⁴⁶ Βλ., ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ «Ανθρωπιστική επισιτιστική βοήθεια», COM(2010)126 τελικό, Βρυξέλλες, 31.3.2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2010:0126:FIN>

που με τη σειρά τους παράγουν νέες κοινωνικές αναταράξεις και αστάθεια.

3.9.3 Κίνδυνοι για την Υπόληψη της Ένωσης

Οι φορείς τομέα ασφαλείας που υποστηρίζονται από την ΕΕ μπορεί να δρουν με μεροληπτικό ή καταχρηστικό τρόπο και διακρίσεις προς τον πληθυσμό, κάτι που θα έχει έμμεση αρνητική επίδραση στην υπόληψη της ΕΕ. Συνεπώς η συνεργασία της Ένωσης με άλλους διεθνείς φορείς για την αξιολόγηση του κινδύνου κακοφημίας της Ένωσης και τη σύνταξη εφικτών μέτρων αντιμετώπισης αποτελεί ενιαίο και αναπόσπαστο μέρος του σχεδιασμού στήριξης της ΜΤΑ. Όπου απαιτείται και με βάση την προσεκτική κατά περίπτωση ανάλυση, μπορούν να εφαρμοστούν παρεκκλίσεις στους κανόνες διαφάνειας των προγραμμάτων και εργαλείων εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

3.9.4 Κίνδυνος Αδράνειας του Κράτους Υποδοχής

Είναι καθήκον κάθε κράτους να προστατεύει τους πολίτες του. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αποτυχία του να το πράξει μπορεί να προκαλέσει σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή των δημοκρατικών αρχών, ανθρώπινα δεινά ή απώλειες ζωών, συμπεριλαμβανομένων των κτηνωδιών. Όταν θεωρείται απαραίτητο για την πρόληψη τέτοιων ακραίων γεγονότων και για να βοηθηθεί η αντιμετώπισή τους όπου είναι πιθανό να προκύψουν βάσει απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ ή διμερούς συμφωνίας με το κράτος υποδοχής, η ΕΕ μπορεί να αποφασίσει να συμμετάσχει σε δράσεις στήριξης της ΜΤΑ ακόμη και εν απουσία σημαντικών προϋποθέσεων, όπως την πραγματική δέσμευση για αλλαγή του κράτους υποδοχής.

Οι υπηρεσίες της ΕΥΕΔ / Επιτροπής επί του παρόντος προετοιμάζουν μια ειδική μεθοδολογία διαχείρισης κινδύνου για την υποστήριξη της ΕΕ. Αυτή θα περιλαμβάνει μέτρα αντιμετώπισης, μεταξύ άλλων, σχετικών με το Μηχανισμό

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου για Επιχειρήσεις Στήριξης του Προϋπολογισμού (Risk Management Framework Mechanism for Budget Support Operations)¹⁴⁷.

Όπως προβλέπεται στο σχέδιο δράσης «2015-2019 της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία» (2015-2019 Action Plan for Human Rights and Democracy)¹⁴⁸, η ΕΕ θα αναπτύξει, σε συμφωνία με την προσέγγιση του ΟΗΕ, μια «Πολιτική Δέουσας Επιμέλειας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» που θα περιγράφει μέτρα για να εξασφαλίζεται ότι η στήριξη της ΕΕ και των κρατών μελών στον τομέα ασφαλείας συμμορφώνεται και συμβάλλει στην προαγωγή, στην προστασία και στην επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

3.10 Βέλτιστη Χρήση της Τεχνογνωσίας ΜΤΑ

Το Στρατηγικό Πλαίσιο προβλέπει την κινητοποίηση από την ΕΕ του προσωπικού που διαθέτει κατάλληλη τεχνογνωσία και εμπειρία επί των τεχνικών και πολιτικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη ΜΤΑ. Επίσης προβλέπει την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας των κρατών μελών και των σχετικών οργανισμών της ΕΕ (π.χ. Eurpol, CEPOL, FRONTEX) σε συγκεκριμένες περιοχές όπου φέρουν σαφή πλεονεκτήματα, εξαρτημένων από την ύπαρξη αντίστοιχων εντολών, προτεραιοτήτων και των διαθέσιμων πόρων τους. Αυτό το πανευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής για τη ΜΤΑ προβλέπει ισχυρό συντονισμό και συνεργασία μεταξύ των φορέων της ΕΕ και των κρατών μελών, για την προώθηση των συνεργασιών μεταξύ των οργάνων και των αποστολών σε μία «συνολική προσέγγιση της ΕΕ». Τέλος προβλέπει τον συντονισμό με τις δράσεις των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών και των σχετικών ΜΚΟ¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Βλ European Commission, Budget Support Guidelines: Programming, Design and Management – A modern approach to Budget Support, Working document, Directorate-General for Development and Cooperation – EuropeAid, September 2012

¹⁴⁸ Βλ EUROPEAN COMMISSION, « Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) "Keeping human rights at the heart of the EU agenda» JOIN (2015) 16 final, Brussels, 28.4.2015, στη διεύθυνση

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>

¹⁴⁹ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL.. Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform {SWD(2016) 221 final}, 5-7-16, σελ 12

3.11 Οργάνωση Τομέα MTA της ΕΕ

Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος της ΕΕ θεσπίζουν επί του παρόντος, σε συμφωνία με το οργανόγραμμα του ΟΗΕ, μια μόνιμη άτυπη διυπηρεσιακή MTA Task Force, με εκπροσώπους από τις σχετικές υπηρεσίες της ΕΥΕΔ και της Επιτροπής, η οποία θα συμβουλεύει και θα υποστηρίζει την ΕΥΕΔ, την Επιτροπή, τις αποστολές ΚΠΑΑ και τις Αντιπροσωπείες της ΕΕ στις χώρες υποδοχής. Με τη δημιουργία της MTA Task Force, η ΕΕ εκτιμά ότι θα εξασφαλίσει τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα των δράσεών της για τη MTA και θα υποστηρίξει τον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό των προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας της MTA και τα έγγραφα σχεδιασμού της ΚΠΑΑ. Οι διαδικασίες διαχείρισης κρίσεων της Ένωσης τροποποιούνται επί του παρόντος για να ενσωματώνουν αυτόν το νέο ρόλο. Επίσης θα αναπτυχθούν μεθοδολογικά εργαλεία, πρότυπα, διαδικασίες και πρακτικές για τις δράσεις MTA της Ένωσης και την παροχή κατάρτισης, μεταξύ άλλων, με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κολλεγίου Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΚΑΑ). Η MTA Task Force θα αναλάβει την εποπτεία, αξιολόγηση, το πλαίσιο εκμάθησης και τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνου της MTA¹⁵⁰.

3.12 Εφαρμογή της MTA από την ΕΕ

Η ευθύνη για τον συντονισμό της στήριξης του τομέα ασφαλείας στη χώρα υποδοχής ή στην περιοχή υπό αμφισβήτηση ανήκει στον επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της ΕΕ. Οι Αντιπροσωπείες της ΕΕ και οι διπλωματικές αποστολές των κρατών μελών ανταλλάσσουν πληροφορίες και αναλύσεις, συμμετέχουν σε κοινές αναλύσεις και συμβάλουν στη διαμόρφωση των πινάκων συντονισμού της MTA. Όπου η ΕΕ έχει μια ιδιαίτερα σημαντική και διαφοροποιημένη εμπλοκή σε δράση τομέα ασφαλείας και οι σχετικές δομές συντονισμού δεν είναι στη θέση τους, επιδιώκει να δημιουργήσει κάποιες Task Forces συντονισμού για τη στήριξη του τομέα ασφαλείας σε επίπεδο χώρας, με τη συμμετοχή πολιτικών και επιχειρησιακών τμημάτων των Αντιπροσωπειών της ΕΕ, των αποστολών ΚΠΑΑ, των κρατών μελών και, όπου είναι δυνατόν, διεθνών

¹⁵⁰ Το ίδιο σελ 12-13

εταίρων όπως ο ΟΗΕ, η Παγκόσμια Τράπεζα και χώρες εκτός της ΕΕ που εμπλέκονται με τον τομέα ασφαλείας¹⁵¹.

3.13 Τομείς Ενδιαφέροντος της ΜΤΑ από την ΕΕ

Η ΕΕ μπορεί να υποστηρίξει όλες τις συνιστώσες του τομέα ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων των ενόπλων δυνάμεων της χώρας υποδοχής εντός των ορίων της νομοθεσίας της, μέσω των ακόλουθων δράσεων, ο κατάλογος των οποίων ενδέχεται να διευρυνθεί¹⁵²:

3.13.1 Θεσμική στήριξη

Η υποστήριξη στα θεσμικά όργανα της ασφάλειας και της δικαιοσύνης των χωρών υποδοχής περιλαμβάνει την αναπτυξιακή βοήθεια στους τομείς εθνικής άμυνας, πολιτικών και στρατηγικών για την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη, των εθνικών μηχανισμών συντονισμού, των διοικητικών, των επικοινωνιακών και επιχειρησιακών διαδικασιών, των εσωτερικών μηχανισμών λογοδοσίας, του σχεδιασμού και της διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, των συστημάτων πληροφοριών και δεδομένων και τέλος την οικονομική διαχείριση και την κατάρτιση του προϋπολογισμού, σε πλήρη συμμόρφωση με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

Η θεσμική υποστήριξη περιλαμβάνει βοήθεια στο σχεδιασμό των μεταρρυθμίσεων των χωρών υποδοχής που έχει ως στόχο να εκτιμήσουν τις δικές τους ανάγκες και να υλοποιήσουν το όραμά τους θέτοντας ρεαλιστικούς βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους και να διαθέσουν ανθρώπινους, τεχνικούς και οικονομικούς πόρους ανάλογα με την περίπτωση. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με μη κρατικούς δρώντες και με παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, ενώ θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι προσπάθειές της για την ενίσχυση των θεσμών παράγουν άμεσα οφέλη για τον πληθυσμό όσον αφορά τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών ασφαλείας.

¹⁵¹ Το ίδιο σελ 13

¹⁵² Το ίδιο σελ 13-14

3.13.2 Εκπαίδευση του Προσωπικού Τομέα Ασφαλείας

Η στήριξη της ΕΕ στην εκπαίδευση περιλαμβάνει την οικοδόμηση δυνατοτήτων των εθνικών ή περιφερειακών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτό περιλαμβάνει τεχνική βοήθεια και καθοδήγηση, εκτίμηση των εκπαιδευτικών αναγκών, ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών και προγραμμάτων εκπαίδευσης των διδασκόντων. Η συνδρομή κατάρτισης της ΕΕ προσδιορίζει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τη στάση που πρέπει να διαθέτει το προσωπικό τομέα ασφαλείας, ώστε να προωθηθεί η αλλαγή της συμπεριφοράς του προσωπικού, των μονάδων και των θεσμών τομέα ασφαλείας. Επιδιώκει επίσης να διασφαλίζει ότι η εκπαίδευση αποτιμάται με όρους προοπτικών σταδιοδρομίας και ότι το προσωπικό ασκεί τα καθήκοντα για τα οποία έχει εκπαιδευτεί.

Η στήριξη της ΕΕ μπορεί να διασυνδεθεί και με τον διάλογο σχετικά με την υποστήριξη των εθνικών συστημάτων διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, που αφορούν τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών που απαιτούνται από τα θεσμικά όργανα της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, όπως δίκαιες και διαφανείς προσλήψεις, προαγωγές, κ.λπ. Όπου υπάρχει ανάγκη για ταχεία αποκατάσταση των βασικών υπηρεσιών δικαιοσύνης και ασφάλειας, η ΕΕ μπορεί να παράσχει κατάρτιση άμεσα, ιδίως μέσω των αποστολών ΚΠΑΑ. Στο μέτρο του δυνατού, η ΕΕ θα το πράττει αυτό σε συνεργασία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του κράτους υποδοχής, με στόχο την ενίσχυσή τους και τελικά τη μεταβίβαση της εκπαιδευτικής ευθύνης σε αυτά.

3.13.3 Παροχή Εξοπλισμού

Η ΕΕ μπορεί να παράσχει μη φονικό εξοπλισμό¹⁵³ στους φορείς του τομέα ασφαλείας. Αυτό θα γίνεται μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στήριξης της ασφάλειας της χώρας. Η ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνει τις κατάλληλες εγγυήσεις ότι ο εξοπλισμός δεν θα χρησιμοποιηθεί για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών ή των κανόνων κράτους δικαίου. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος να τεθεί ο εξοπλισμός εκτός ενεργείας, να εγκαταλειφθεί, ή να γίνει κατάχρησή του, θα πρέπει επίσης να αξιολογείται η ύπαρξη και λειτουργία

¹⁵³ Βλ. EUROPEAN COMMISSION, «Capacity building in support of security and development - Enabling partners to prevent and manage crises» 36 JOIN (2015) 17 final, Brussels, 28.4.2015

των υπηρεσιών υλικοτεχνικής υποστήριξης και μητρώων των υλικών και, όπου απαιτείται, θα παρέχει στήριξη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Η ανάπτυξη βασικών πρακτικών στον τομέα της διαχείρισης του εξοπλισμού θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε πακέτου παροχής εξοπλισμού για την εξασφάλιση της συντήρησης, του ανεφοδιασμού και της διαθεσιμότητάς του.

3.13.4 Στήριξη των Μηχανισμών Εποπτείας

Με το στρατηγικό πλαίσιο, η ΕΕ προβλέπει να στηρίζει τη δημιουργία ή την ενίσχυση αποτελεσματικού πολιτικού ελέγχου και εποπτείας στην εφαρμογή της ΜΤΑ, μεταξύ άλλων, με:

- την προώθηση και υποστήριξη της έκδοσης και εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας και των διαδικασιών και
- την αύξηση των δυνατοτήτων των ανεξάρτητων υπηρεσιών καταγγελιών και των θεσμών - μηχανισμών πολιτικής εποπτείας.

Αποδέκτες της στήριξης μπορούν να είναι το νομοθετικό σώμα της χώρας υποδοχής και ανεξάρτητοι ή ημιανεξάρτητοι οργανισμοί όπως οι διαμεσολαβητές, τα ιδρύματα ή οι επιτροπές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπηρεσίες κατά της διαφθοράς, ανεξάρτητες αστυνομικές επιτροπές διερεύνησης καταγγελιών, και δικαστικές αρχές στο ρόλο τους ως επιβλέποντες των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, κ.λπ. Η ΕΕ ενισχύει επίσης την ελευθερία του τύπου και την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να συντάσσουν υπεύθυνες αναφορές για την κατάσταση του τομέα ασφαλείας.

3.13.5 Ασφάλεια Κοινοτήτων

Όπου η βία και οι συγκρούσεις συνδέονται με πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά θέματα που είναι απολύτως τοπικά, ή οι δυνάμεις ασφαλείας του προβληματικού κράτους δεν είναι σε θέση να παρέχουν ζωτικής σημασίας υπηρεσίες ασφαλείας, το Στρατηγικό Πλαίσιο προβλέπει η ΕΕ να χρηματοδοτεί πρωτοβουλίες στήριξης ώστε ο πληθυσμός να εξασφαλίζει τη λήψη υπηρεσιών ασφαλείας και δικαιοσύνης, μέσω μιας προσέγγισης ασφαλείας κοινοτικού επιπέδου, με τη συμμετοχή επίσημων ή παραδοσιακών τοπικών αρχών όπου είναι δυνατόν, κατοίκων των κοινοτήτων και των περιοχών υπό αμφισβήτηση και των

τοπικών δυνάμεων ασφαλείας. Στόχος είναι η βελτίωση της ασφάλειας των τοπικών κοινωνιών, η επίλυση συγκρούσεων, η αντιμετώπιση των αιτιών της βίας και τελικά η διασφάλιση ότι οι αρχές του κράτους υποδοχής είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν προβλήματα ασφαλείας και συγκρούσεων σε τοπικό επίπεδο.

3.14 Διασύνδεση της ΜΤΑ με λοιπούς Τομείς Ασφαλείας

3.14.1 Αφοπλισμός, Αποστράτευση και Επανένταξη

Ο Αφοπλισμός, η Αποστράτευση και η Επανένταξη (ΑΑΕ) για την ΕΕ αναφέρεται σε μια σειρά παρεμβάσεων στη διαδικασία αποστρατιωτικοποίησης επίσημων και άτυπων ένοπλων ομάδων, με τον αφοπλισμό και τη διάλυση των μη κρατικών ενόπλων ομάδων, τη μείωση των ενόπλων δυνάμεων της χώρας και την επανένταξή τους στην πολιτική ζωή¹⁵⁴. Οι διαδικασίες ΑΑΕ προβλέπεται να ανταποκρίνονται στις άμεσες ανάγκες ασφαλείας του πληθυσμού και στην ανάγκη οικοδόμησης των θεμελίων μακροπρόθεσμης σταθερότητας σε μια χώρα ή περιοχή. Θα πρέπει κατά συνέπεια να διασυνδέονται με μια συνολική ειρηνευτική διαδικασία και κατά προτίμηση με μια ευρύτερη ΜΤΑ. Σε συγκρουσιακά και μετασυγκρουσιακά περιβάλλοντα, η υποστήριξη της ΜΤΑ και της ΑΑΕ της ΕΕ προβλέπεται να καλύπτει κατ' εξαίρεση την ανάγκη αποκατάστασης μη συμβατικών ζωτικών υπηρεσιών ασφαλείας, για παράδειγμα με τη νομιμοποίηση μη συμμετοχικών δυνάμεων ασφαλείας, ως ένα κατεπείγον μέτρο σταθεροποίησης.

3.14.2 Μεταβατική Δικαιοσύνη

Η μεταβατική δικαιοσύνη για την Ένωση περιλαμβάνει *"το πλήρες φάσμα διαδικασιών και μηχανισμών που σχετίζονται με τις προσπάθειες μιας κοινωνίας να συμβιβαστεί με την κληρονομιά των καταχρήσεων μεγάλης κλίμακας του παρελθόντος, ώστε να διασφαλίζεται η επιβολή λογοδοσίας, να υπηρετείται η δικαιοσύνη και να επιτυγχάνεται η συμφιλίωση"*¹⁵⁵ του ΟΗΕ. Τα μεταβατικά μέτρα

¹⁵⁴ EU Concept for Support to Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR), εγκεκριμένο από το Συμβούλιο της ΕΕ στις 11 Δεκ 2006 και από την Επιτροπή στις 14 Δεκ 2006

¹⁵⁵ Βλ UN Security Council, document S/2004/616

δικαιοσύνης θα πρέπει τελικά να βοηθούν στην αποκατάσταση και στην ενίσχυση των κανόνων κράτους δικαίου. Στις μετασυγκρουσιακές και υπό μετάβαση χώρες, η ΜΤΑ ως στοιχείο θεσμικής μεταρρύθμισης μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη μη επανάκαμψης των συγκρούσεων. Έτσι βοηθά να εξασφαλιστεί το καθεστώς λογοδοσίας, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η πρόληψη μελλοντικών παραβιάσεων. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ επί της στήριξης της μεταβατικής δικαιοσύνης υπογραμμίζουν τη σημασία της ΜΤΑ¹⁵⁶.

3.14.3 Έλεγχος Φορητών Όπλων και Ελαφρού Οπλισμού (ΦΟΕΟ)¹⁵⁷

Η εξάπλωση των ΦΟΕΟ είναι συχνά ουσιαστικός παράγοντας για την εκδήλωση και εξάπλωση της ανασφάλειας. Συγκρούσεις μικρής κλίμακας, που οφείλονται στην παράνομη εξάπλωση των ΦΟΕΟ, συχνά θολώνουν τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ ενόπλων συγκρούσεων και εγκληματικότητας¹⁵⁸. Σε συμφωνία με την πολιτική περιορισμού των ΦΟΕΟ του ΟΗΕ, ο έλεγχος των ΦΟΕΟ για την ΕΕ είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις προσπάθειες ΜΤΑ, αν μη τι άλλο για τον περιορισμό της φαινομενικής ή πραγματικής ανάγκης των ατόμων και των κοινοτήτων να εξασφαλίσουν την άμυνα τους.

3.15 Σύγκριση Προσεγγίσεων ΟΗΕ και ΕΕ επί της ΜΤΑ

Αν και ο ΟΗΕ διαθέτει πολύ μεγαλύτερη εμπειρία στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, με πρώτη τυπική ή ουσιαστική ειρηνευτική εμπλοκή του πιθανώς στην γραμμή εκχειρίας του πολέμου της Κορέας το 1953, εντούτοις το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ επί της ΜΤΑ, κρίνεται ως πληρέστερο θεσμικό κείμενο, που περιλαμβάνει το σύνολο των σκοπών, δράσεων και απαιτήσεων της ΜΤΑ και αποσκοπεί όχι απλώς στην οριστική παύση των συγκρούσεων και στην αποκατάσταση της ειρήνης, αλλά στην οικοδόμηση ενός πολιτισμένου και ευνομούμενου σύγχρονου κράτους, που λειτουργεί με διαφάνεια και αποτελεσματικούς δημοκρατικούς θεσμούς, όπως τα δυτικά κράτη. Φυσικά οι

¹⁵⁶ Βλ COUNCIL OF THE EU, «Council conclusions on the EU's support to transitional justice», (13576/15), Brussels, 16 November 2015

¹⁵⁷ Small Arms and Light Weapons (SALWs)

¹⁵⁸ Βλ COUNCIL OF THE EU, «EU strategy to combat illicit accumulation and trafficking of SALW and their ammunition», Council conclusions (5319/06), Brussels, 13 January 2006

καλές προθέσεις και τα ευχολόγια του Στρατηγικού Πλαισίου δεν επιτυγχάνουν από μόνα τους το επιθυμητό αποτέλεσμα, δεδομένου ότι εξαρτάται από την εκάστοτε ενωμένη ή μή βούληση της ηγεσίας της ΕΕ και των κρατών μελών και από την σχεδίαση, καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα των οργάνων και των εργαλείων που διαθέτει. Συνεπώς στον τομέα της ΜΤΑ, ο πολυφωνικός ΟΗΕ εκτιμάται ότι διαθέτει σαφώς το συγκριτικό πλεονέκτημα, με τεράστια εμπειρία επί των ειρηνευτικών επιχειρήσεων στις περισσότερες ηπείρους του κόσμου και με τη φήμη του παγκόσμιου, αμερόληπτου και αντικειμενικού δρώντα, που στοχεύει απλώς στην αποκατάσταση της ειρήνης και της διεθνούς σταθερότητας, αντί της επιδίωξης στενών γεωπολιτικών ή οικονομικών συμφερόντων.

Από την άλλη πλευρά η ΕΕ, όντας νέα στον χώρο της ΜΤΑ και των ειρηνευτικών επιχειρήσεων γενικότερα, επιδιώκει να λάβει μέρος στα παγκόσμια δρώμενα με στόχο αφενός την εξασφάλιση της σταθερότητας στη γειτονία της και αφετέρου την δική της αναγνώριση ως αμερόληπτου, παγκόσμιου δρώντα, προκειμένου να προστατεύσει αποτελεσματικά την εσωτερική της ασφάλεια και τα στρατηγικά της συμφέροντα. Εκτιμάται ότι η ΕΕ έχει εξασφαλίσει τη φήμη της ήπιας δύναμης, που δρα σχεδόν αποκλειστικά με διπλωματικά και οικονομικά μέσα και επιτυγχάνει τις επιδιώξεις της με πειθώ έναντι σημαντικών ανταλλαγμάτων παρά τις επιβάλλει. Συνεπώς και αυτή τυγχάνει του σεβασμού των προβληματικών κρατών και γίνεται αποδεκτή από το σύνολό τους, είτε αφορά συγκρουσιακά - μετασυγκρουσιακά είτε απλώς αδύνατα κράτη που χρειάζονται μεταρρυθμίσεις.

Στην περίπτωση της ΜΤΑ, η ΕΕ σε γενικές γραμμές ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές και πολιτικές του ΟΗΕ. Ειδικότερα οι προσεγγίσεις τους προσομοιάζουν σε πολλά σημεία, όπως στις απαιτήσεις:

1. κυριότητα των προγραμμάτων ΜΤΑ από τις χώρες υποδοχής
2. ύπαρξης ηγεσίας, πολιτικής δέσμευσης και ευρείας συμμετοχής των δρώντων προκειμένου να επιτυγχάνεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση

3. επιδίωξης επικράτησης σταθερότητας στα κράτη υποδοχής και ασφάλειας για τους πολίτες τους
4. να λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχοντες άτυποι ή μή κυβερνητικοί πάροχοι υπηρεσιών ασφάλειας και να υπεραμύνονται των κανονισμών κράτους δικαίου
5. διασφάλισης των πολιτών και ειδικά των ευπαθών ομάδων, των διαφορετικών, των γυναικών, των παιδιών, των ηλικιωμένων και των μειονοτήτων
6. οι χώρες υποδοχής να είναι ευαισθητοποιημένες στη διάσταση του φύλου (gender-sensitive) και να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα, όπως κατάλληλη νομοθεσία, διεξαγωγή ενημερώσεων στο προσωπικό ασφαλείας και καταπολέμηση της ατιμωρησίας
7. αποτελεσματικής αντιμετώπισης των διασυνοριακών απειλών ασφαλείας όπως την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα
8. οι χώρες υποδοχής να προβαίνουν σε διεθνείς συνεργασίες και να προβαίνουν στη θεσμοθέτηση συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών
9. ευρείας συμμετοχικότητας του τομέα ασφαλείας των χωρών υποδοχής, χωρίς τον αποκλεισμό συγκεκριμένων ομάδων
10. διαφανούς και νόμιμης κατανομής των πόρων
11. θεσμοθέτησης ενός αποτελεσματικού συστήματος λογοδοσίας, όπως τις εσωτερικές υπηρεσίες επιθεωρήσεων, που υπόκεινται σε οικονομικό και επιχειρησιακό έλεγχο από φορείς εποπτείας.

Η θεσμοθέτηση «Πολιτικής Δέουσας Επιμέλειας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», «ο Αφοπλισμός, η Αποστράτευση και η Επανάταξη», ο «Έλεγχος Φορητών Όπλων και Ελαφρού Οπλισμού», η «Μεταβατική Δικαιοσύνη» και η δημιουργία της MTA Task Force στην οργανωτική της δομή, δείχνουν επίσης ότι η ΕΕ ακολουθεί την πεπατημένη για την οργάνωση του τομέα, στηριζόμενη στην πολυετή εμπειρία και τριβή του ΟΗΕ. Ένα άλλο κοινό σημείο αποτελεί η ανάλυση του τομέα ασφαλείας ενός κράτους που τόσο για τον ΟΗΕ όσο και για την ΕΕ περιλαμβάνει τους θεσμούς επιβολής του νόμου (αστυνομία, χωροφυλακή, ασφάλεια συνόρων, τελωνεία κλπ), το ποινικό

δικαστικό σύστημα (ποινικά δικαστήρια, εισαγγελείς, σωφρονιστικό σύστημα), τις ένοπλες δυνάμεις, τις υπηρεσίες πληροφοριών, τους θεσμούς πολιτικής, οικονομικής, και δικαστικής εποπτείας (Υπουργεία, κοινοβουλευτικές επιτροπές, Ελεγκτικό Συνέδριο, Δικαστικό Σώμα κλπ). Η ΕΕ όμως προβλέπει ακόμη τη συμμετοχή εξτρεμιστικών στοιχείων, που γενικά απειλούν το καθεστώς ασφαλείας μίας χώρας και πιθανώς μιας περιφέρειας, όπως αντάρτες και απελευθερωτικούς στρατούς, αλλά στην περίπτωση της ΜΤΑ λαμβάνουν τον ρόλο σημαντικού δρώντα που επηρεάζει τις εξελίξεις και ως εκ τούτου η Ένωση κρίνει ότι θα πρέπει να συμμετέχουν στις σχετικές διαπραγματεύσεις και στις διαδικασίες λήψης απόφασης.

Μια άλλη διαφορά ΟΗΕ – ΕΕ φαίνεται να υπάρχει στο περιβάλλον εφαρμογής της ΜΤΑ, που ενώ στον πρώτο φαίνεται να αρμόζει μόνο σε περιπτώσεις συγκρουσιακού ή μετασυγκρουσιακού περιβάλλοντος, στη δεύτερη που στοχεύει μελλοντικά στην περαιτέρω διεύρυνσή της με τις εναπομείνουσες χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, προβλέπει την ένταξη σε αντίστοιχα προγράμματα μή συγκρουσιακών αδυνάτων-υπό μετάβαση κρατών εκ των οποίων απαιτούνται μεταρρυθμίσεις και στον τομέα ασφαλείας για να ικανοποιηθούν τα ενταξιακά τους κριτήρια.

Επίσης και στους δύο Οργανισμούς, οι φορείς παροχής ασφάλειας πρέπει να σέβονται και να προασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς διακρίσεις, για το γενικό πληθυσμό και τα μέλη τους, ενώ ο τομέας ασφαλείας θα πρέπει να υπόκειται σε αποτελεσματικό δημοκρατικό έλεγχο και επίβλεψη. Το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ όμως προβλέπει και την ύπαρξη σαφούς διάκρισης εξουσιών, ώστε ο δικαστικός τομέας να παραμένει ανεπηρέαστος από παρεμβάσεις των λοιπών κλάδων της κυβέρνησης, ενώ θα ασκεί όλα τα διαθέσιμα όργανα προκειμένου να λειτουργεί μέσα σε ένα σαφές και μη διφορούμενο νομικό πλαίσιο, εγκεκριμένο από την εθνική νομοθεσία, υπό αποτελεσματικό πολιτικό έλεγχο. Περαιτέρω η ΕΕ προβλέπει, η χώρα υποδοχής να θεσμοθετεί τη χρηματοδότηση του δικαστικού τομέα από τον εθνικό προϋπολογισμό, λαμβάνοντας έγκριση από το νομοθετικό σώμα που πρέπει να ασκεί αποτελεσματική εποπτεία και να

οριοθετεί την αρμοδιότητα των στρατοδικείων, ενώ οι πολίτες θα πρέπει να δικάζονται μόνο από πολιτικά δικαστήρια.

Τέλος, το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για τη ΜΤΑ θέτει αυστηρούς περιορισμούς στη διάθεση πόρων από το κράτος υποδοχής στον τομέα ασφαλείας και ειδικά στην προμήθεια στρατιωτικού και αστυνομικού εξοπλισμού και θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς στους φορείς ασφαλείας. Προβλέπει επίσης την οικονομική βιωσιμότητα του τομέα ασφαλείας, θέτοντας περιορισμούς στη στελέχωση και στους οικονομικούς πόρους που του διατίθενται, προκειμένου να μην αποστερούνται πόροι από άλλες κρίσιμες δημόσιες υπηρεσίες.

Το σημαντικότερο όμως για τη ΜΤΑ είναι ότι, ΟΗΕ και ΕΕ προβλέπουν τη στενή συνεργασία τόσο μεταξύ τους όσο και με τους λοιπούς κύριους δρώντες επί του τομέα ασφαλείας, προκειμένου η κοινή προσπάθεια να είναι ολοκληρωμένη και συνεκτική ώστε να έχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΤΑ ΣΤΗ ΡΟΥΑΝΤΑ

4.1 Ιστορική Αναδρομή

Η Ρουάντα βρίσκεται στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών της Αφρικής και το έδαφός της δεν έχει πρόσβαση στη θάλασσα και περικλείεται από τη ΛΔΚονγκό στα δυτικά, την Ουγκάντα στα βόρεια, την Τανζανία στα ανατολικά και το Μπουρούντι στα νότια. Ο πληθυσμός της διαιρείται σε τρεις εθνοτικές ομάδες, τους Χούτου που αποτελεί την πλειοψηφία με ποσοστό περίπου 80%, την πολιτικά κυρίαρχη μειονότητα των Τούτσι (19%), και την Twa (1%). Ενώ επισήμως η κυβέρνηση σήμερα απαγορεύει την άσκηση εθνοτικής πολιτικής στη Ρουάντα, αυτή η σύνθεση του πληθυσμού και οι διακρίσεις που συνεπάγεται έχουν διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στην ιστορία της χώρας. Ο εμφύλιος πόλεμος της Ρουάντα διεξήχθη στο εσωτερικό της χώρας, μεταξύ της κυβέρνησης του τότε προέδρου των Χούτου Juvenal Habyarimana και του επαναστατικού «Πατριωτικού Μετώπου της Ρουάντα (ΠΜΡ)», το οποίο κυριαρχείται από τους Τούτσι. Η σύγκρουση άρχισε στις 1η Οκτωβρίου 1990, με την εισβολή του ΠΜΡ στη χώρα από τη γειτονική Ουγκάντα και φαινομενικά έληξε στις 4 Αυγούστου 1993, με την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας στην Arusha της Τανζανίας και τη δημιουργία μιας κυβέρνησης καταμερισμού εξουσιών.

Ωστόσο, η δολοφονία του προέδρου Habyarimana τον Απρίλιο του 1994 αποτέλεσε τον καταλύτη για την Γενοκτονία της Ρουάντα, και τον θάνατο περίπου 800.000 ανθρώπων και την εκτόπιση περίπου 2.000.000 σε γειτονικές χώρες. Το ΠΜΡ επανεκκίνησε τις επιθέσεις του για την ανάληψη της εξουσίας, ενώ η εξορισμένη κυβέρνηση των Χούτου προχώρησε στη χρήση στρατοπέδων προσφύγων σε γειτονικές χώρες για να αποσταθεροποιήσουν τη νέα κυβέρνηση του ΠΜΡ. Η διαχρονική διαμάχη Τούτσι – Χούτου έπαιξε κάρδιο ρόλο στον Α΄ και Β΄ Πόλεμο του Κονγκό (1996 -1997) & (1998 – 2003) αντιστοίχως, στους οποίους εμπλέκονταν παραστρατιωτικές δυνάμεις των αντιμαχομένων με στόχο τόσο την επανάκτηση του ελέγχου της Ρουάντα, αλλά και την κατάληψη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της ανατολικής Λαϊκής

Δημοκρατίας του Κονγκό (ΛΔΚονγκό). Έτσι, ενώ ο εμφύλιος πόλεμος της Ρουάντα κράτησε επισήμως μέχρι το 1993, κάποια βιβλιογραφία θεωρεί ότι ο πόλεμος έληξε με την κατάληψη της πρωτεύουσας Κιγκάλι από το ΠΜΡ το 1994. Την ίδια χρονιά εγκαταστάθηκε η αποστολή του ΟΗΕ για την εποπτεία της ειρηνευτικής συμφωνίας και ιδρύθηκε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Ρουάντα, στην Arusha της Τανζανίας¹⁵⁹.

Τυπικά, η εφαρμογή της ΜΤΑ στη Ρουάντα άρχισε το 1993, όταν τέθηκε σε ισχύ η Ειρηνευτική Συμφωνία της Arusha. Ωστόσο η κατάσταση άλλαξε δραματικά το 1994 με την γενόμενη γενοκτονία, οπότε μεγάλο μέρος των προσπαθειών ΜΤΑ στη χώρα περιστρέφονταν γύρω από τη δίωξη των ατόμων που ευθύνονταν για τη γενοκτονία, για να διασφαλιστεί η μη επανάληψή της. Συγκεκριμένα με εξωτερική υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα, η κυβέρνηση της Ρουάντα επιδίωξε: να ενισχύσει την ικανότητα του δικαστικού συστήματος για την οικοδόμηση κράτους δικαίου και την αποτελεσματική άσκηση διώξεων, να εκπαιδεύσει και να καταστήσει επιχειρησιακή τη νέα αστυνομική δύναμη και να αποστρατεύσει χιλιάδες πρώην στρατιωτικούς και στρατιώτες για να τους επανεντάξει στην τοπική κοινωνία. Πολλά από αυτά τα προγράμματα βρίσκονται στο τελικό τους στάδιο.

Ενώ η Ρουάντα εξακολουθεί να εξαρτάται από την εξωτερική υποστήριξη για τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ασφάλειας, έχει διατηρήσει το καθεστώς εθνικής κυριότητας του προγράμματος σε μεγάλο μέρος των μεταρρυθμίσεων. Αυτό οφείλεται στη συνεχιζόμενη ένταση μεταξύ της κυβέρνησης της Ρουάντα και της διεθνούς κοινότητας, που εξακολουθεί να τη θεωρεί σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για την αποτυχία αποτροπής της γενοκτονίας. Πολλές από τις μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει την ικανότητα του τομέα ασφαλείας της χώρας, ωστόσο παραμένουν ανοικτές σημαντικές προκλήσεις. Με τα άτυπα δικαστήρια της Gacaca, που αναλύονται κατωτέρω, επισήμως κλειστά από τον Ιούνιο 2012, η ικανότητα του δικαστικού συστήματος τώρα δοκιμάζεται για τη συνέχιση των διώξεων των υπευθύνων για τη γενοκτονία. Όπως επίσης εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές απειλές για την ασφάλεια, όπως η διακίνηση φορητών

¹⁵⁹ <http://www.bbc.com/news/world-africa-14093322>

όπλων, οι αψιμαχίες με αντάρτικες ομάδες των Χούτου στα σύνορα με τις γειτονικές χώρες και η συνεχιζόμενη κατάσταση στο ανατολικό τμήμα της ΛΔΚονγκό, που ασκούν πίεση και δοκιμάζουν την ικανότητα της αστυνομίας και των ενόπλων δυνάμεων της χώρας¹⁶⁰.

Αν και η μεταβατική περίοδος της χώρας ολοκληρώθηκε το 2003 με τη διεξαγωγή εκλογών, τη νίκη του πολιτικού σκέλους του ΠΜΡ και την ψήφιση νέου συντάγματος, η κυβέρνηση της χώρας έχει επικριθεί ευρέως για καταστολή των δημοκρατικών ελευθεριών και καταπίεση της αντιπολίτευσης, προκειμένου να διασφαλίσει την σταθερότητα¹⁶¹.

4.2 Κύριες Δράσεις ΜΤΑ

Το Πρόγραμμα Υποστήριξης του UNDP για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα της χώρας υπογράφηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1997 και αφορούσε την πενταετία 2008-2012. Αποσκοπούσε «στην ενίσχυση της ικανότητας και της αποτελεσματικότητας των βασικών οργάνων του δικαστικού τομέα»¹⁶². Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα στόχευε στην αναμόρφωση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, των Άτυπων Δικαστηρίων της Gacaca, του Ανώτατου Δικαστηρίου, και της Εθνικής Αστυνομίας της Ρουάντα.

Το Πρόγραμμα Αφοπλισμού, Αποστράτευσης και Επανένταξης της Ρουάντα ξεκίνησε τον Ιανουάριο 1997 και προέβλεπε την εφαρμογή 3 φάσεων. Η πρώτη φάση του προγράμματος αυτού υλοποιήθηκε την περίοδο 1997 - 2001 και η δεύτερη φάση το διάστημα 2001-2008. Κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων φάσεων, περίπου 50.000 μέλη των Αμυντικών Δυνάμεων της Ρουάντα (ΑΔΡ) του πρώην κυβερνητικού στρατού με την επωνυμία «Forces Armées Rwandaises», καθώς και 7.000 μέλη ένοπλων ομάδων προερχόμενων κυρίως από την ανατολική ΛΔΚονγκό αποστρατεύτηκαν και έλαβαν υποστήριξη για την

¹⁶⁰ <https://www.ssrresourcecentre.org/countries/rwanda/>

¹⁶¹ Wilén, Nina, «A Hybrid Peace through Locally Owned and Externally Financed ssr-ddr in Rwanda?», 05 Jul 2012, Σελ 1323-1336

¹⁶²

http://www.undp.org/content/dam/rwanda/docs/operations/Projects/Democratic%20governance/RW_DG_Justice_sector_programme.pdf

επανεξέτασή τους. Η στήριξη περιελάμβανε εξειδικευμένη βοήθεια σε περισσότερους από 3.000 ανήλικους στρατιώτες και περίπου 8.500 πρώην μαχητές με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις. Η 3η φάση του προγράμματος διήρκησε από την 1η Αυγούστου 2009 έως τις 30 Ιουνίου 2013. Το πρόγραμμα είχε ως στόχο να αποστρατευθούν έως 5.500 μαχητές από ένοπλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων περίπου 500 ανηλικών στρατιωτών¹⁶³. Επίσης σχεδιάστηκε περαιτέρω αποστράτευση 4.000 μελών των Ενόπλων Δυνάμεων της Ρουάντα (ISSAT, 2013). Η πρόοδος μέχρι τον Οκτώβριο 2013 περιελάμβανε αποστράτευση 4.005 πρώην μαχητών, συμπεριλαμβανομένων 24 γυναικών, 121 ατόμων με αναπηρίες και 243 πρώην ανηλικών στρατιωτών. Κάθε πολεμιστής έλαβε αρχική αποζημίωση ύψους 60.000 Φράγκων της Ρουάντα (περίπου 95 Δολάρια ΗΠΑ). Οι δικαιούχοι λαμβάνουν μετά από ένα μήνα επίδομα, το ύψους του οποίου είναι συνάρτηση βαθμού που έφερε (ISSAT, 2013). Υπάρχει επίσης μια επιχορήγηση επανεξέτασης 120.000 Φράγκων της Ρουάντα για να βοηθήσει τους αποστρατευμένους ως προς το ζην. Όλα τα πρώην μέλη των ένοπλων ομάδων και των Ενόπλων Δυνάμεων της Ρουάντα λαμβάνουν επιχορήγηση τριών μηνών μετά την αποστράτευση¹⁶⁴.

Το **Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Ρουάντα** ιδρύθηκε το 1994, με το ψήφισμα 955 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ που επικαλέστηκε το κεφάλαιο VII του Καταστατικού Χάρτη. Σκοπός του διεθνούς δικαστηρίου ήταν η άσκηση διώξεων εναντίον των υπευθύνων για τη γενοκτονία και άλλες σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράχθηκαν στη Ρουάντα από την 1η Ιανουαρίου έως την 31η Δεκεμβρίου 1994. Επί του παρόντος η ICTR έχει ολοκληρώσει 75 υποθέσεις, ενώ 9 ακόμη ύποπτοι διαφεύγουν της σύλληψης¹⁶⁵.

Τα Άτυπα Δικαστήρια Gacaca, που ιστορικά ήταν ανεπίσημα κοινοτικά δικαστήρια για την επίλυση αστικών διαφορών. Μετά τη γενοκτονία εκτιμήθηκε από τις αρχές της χώρας ότι περισσότεροι από 700.000 άνθρωποι είχαν λάβει μέρος στη γενοκτονία. Με το δικαστικό σύστημα της χώρας ερειπωμένο, η

¹⁶³ DCAF-ISSAT, «ISSAT 2013 Annual Report», <http://issat.dcaf.ch/Learn/Resource-Library/Other-Documents/ISSAT-2013-Annual-Report>

¹⁶⁴ <http://www.tdrp.net/rwanda.php>

¹⁶⁵ <http://unictr.unmict.org/>

κυβέρνηση πήρε αυτό το παραδοσιακό αστικό δικαστήριο και το μετέτρεψε σε ένα άτυπο ποινικό δικαστήριο. Σκοπός τους ήταν να τιμωρήσει «εσωτερικά» τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας, να «δημιουργήσει» μια ιστορία για το τι συνέβη, να εξαλείψει την κουλτούρα της ατιμωρησίας που υπήρχε πριν από τη γενοκτονία και να προωθήσει την συμφιλίωση. Συμμετοχή στο δικαστικό σύστημα της Gacaca είχαν όλοι οι ενήλικες πολίτες της Ρουάντα που δεν είχαν κατηγορηθεί για εγκλήματα¹⁶⁶. Το σύστημα Gacaca έκλεισε επίσημα το 2012, με τη 10η επέτειο της δημιουργίας τους¹⁶⁷.

¹⁶⁶ Christopher J, «Rwanda's Troubled Gacaca Courts», Le Mon, 2007

¹⁶⁷ <http://www.rw.undp.org/content/rwanda/en/home/presscenter/articles/2012/06/18/closure-of-gacaca/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΤΑ ΣΤΗ ΛΙΒΕΡΙΑ

5.1 Ιστορική Αναδρομή

Ο εμφύλιος πόλεμος της Λιβερίας αποτελεί ένα από τα καθοριστικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ιστορίας της. Μετά από δεκαετίες κακοδιοίκησης και του στρατιωτικού πραξικοπήματος του λοχία Samuel Doe το 1980, στη Λιβερία ξέσπασαν δύο αιματηρές εμφύλιες συγκρούσεις, στις οποίες σκοτώθηκαν πάνω από 200.000 άνθρωποι και εκτοπίστηκαν περίπου ένα εκατομμύριο¹⁶⁸. Η εμπλοκή του ΟΗΕ ξεκίνησε το 1992, με τη διαμεσολάβηση του Ειδικού Αντιπροσώπου, στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των στελεχών της Οικονομικής Κοινότητας των Κρατών Δυτικής Αφρικής (ECOWAS) και των αντιμαχομένων πλευρών και με το εμπάργκο όπλων που εφάρμοσε το Συμβούλιο Ασφαλείας. Το 1993 εγκαταστάθηκε η Αποστολή Παρατηρητών των ΗΕ στη Λιβερία, για την εποπτεία της αρχικής συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός. Την τριετία 1994-1996 έλαβαν χώρα χαμηλής κλίμακας συγκρούσεις με την απώλεια 3.000 περίπου ανθρώπων, καθώς η αποστολή του ΟΗΕ και η ECOWAS προσπαθούσαν να επιβάλουν τις απαραίτητες συνθήκες για τη διεξαγωγή εκλογών, που έλαβαν τελικά χώρα το 1997. Με τις εκλογές αυτές ήρθε στην εξουσία ο Charles Taylor, ο πρώην ηγέτης του Εθνικού Πατριωτικού Μετώπου της Λιβερίας, ο οποίος εξήγγειλε την εφαρμογή μιας πολιτικής συμφιλίωσης και εθνικής ενότητας. Το 1999 έκανε την εμφάνισή της η ένοπλη ομάδα με την ονομασία «Ηνωμένοι Πολίτες της Λιβερίας για τη Συμφιλίωση και τη Δημοκρατία» και το α΄ εξάμηνο του 2003 επανέκαμψαν οι συγκρούσεις με την σχεδόν κατάληψη της πρωτεύουσας Μονροβία από επαναστάτες. Ο Charles Taylor απεπέμφθη από τις αρχές της Σιέρα Λεόνε για εγκλήματα πολέμου στον δικό της εμφύλιο πόλεμο και στη συνέχεια παραιτήθηκε και διέφυγε στη Νιγηρία, ενώ αφίχθηκαν στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ στη χώρα για την συνδρομή τους στην αποκατάσταση της ειρήνης. Οι πολεμικές συγκρούσεις τερματίστηκαν το ίδιο έτος με την υπογραφή της Συνολικής Ειρηνευτικής Συμφωνίας (ΣΕΣ), η οποία καλούσε για την άμεση κατάπαυση του πυρός, τον αφοπλισμό όλων των

¹⁶⁸ <https://www.hrw.org/world-report/2013>

αντιμαχομένων, το σχηματισμό μεταβατικής κυβέρνησης, και τη δημιουργία της «Επιτροπής της Αλήθειας και της Συμφιλίωσης»¹⁶⁹. Η ΣΕΣ απηύθυνε επίσης έκκληση για την πλήρη αναδιάρθρωση των δύο κύριων θεσμικών οργάνων της ασφάλειας της χώρας, την «Εθνική Αστυνομία της Λιβερίας (ΕΑΛ)» και τις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας. Μέχρι το τέλος του πολέμου, τα δύο θεσμικά όργανα παροχής ασφάλειας είχαν ευρέως θεωρηθεί ως πηγές ανασφάλειας και δυστυχίας για τον λαό της Λιβερίας, λόγω της 14χρονης επιθετικής συμπεριφοράς τους και της γενικής σύγχυσης στη διάκριση μεταξύ της ασφάλειας και της πολιτικής¹⁷⁰.

Οι αρχικές προσπάθειες εφαρμογής της ΜΤΑ στη χώρα ξεκίνησαν το 2004. Εκείνη την εποχή, συστάθηκε η Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Λιβερία (UNMIL), η οποία στόχευσε στη μεταρρύθμιση της Εθνικής Αστυνομίας της χώρας, και στον έγκαιρο σχεδιασμό για τη διάλυση, την αποστράτευση και την ανασύσταση του στρατού. Το σύνολο των προγραμμάτων ΜΤΑ είχαν μεικτά αποτελέσματα. Η πλήρης διάλυση και ανασύσταση των ενόπλων δυνάμεων της Λιβερίας υπήρξε γενικά επιτυχής, ενώ οι προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση της αστυνομίας και άλλων σημαντικών φορέων παροχής ασφαλείας αντιμετώπισαν προβλήματα. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε για τη μεταρρύθμιση του στρατού κατέστη δυνατή σε μεγάλο βαθμό λόγω της ισχυρής εθνικής αποφασιστικότητας των αρχών της Λιβερίας για την επιτυχία του εγχειρήματος και της παρουσίας ισχυρών δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών, που αρχικά αποτελούνταν από συνολικά 15.000 στρατιώτες, αξιωματικούς, αστυνομικούς και στρατιωτικούς παρατηρητές. Εντούτοις, οι ίδιοι παράγοντες δεν επέτρεψαν την επιτυχή δράση σε σχέση με την αναδιάρθρωση της αστυνομίας και των λοιπών οργάνων ασφαλείας της Λιβερίας¹⁷¹.

¹⁶⁹ US Institute of Peace, *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*, Accra, 18 Αυγ 2003, http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/liberia_08182003.pdf

¹⁷⁰ Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

¹⁷¹ International Crisis Group, «LIBERIA: UNEVEN PROGRESS IN SECURITY SECTOR REFORM», Africa Report N°148, 13 January 2009

Επί του παρόντος, με επικεφαλής την πρώτη εκλεγμένη γυναίκα πρόεδρο στην Αφρικανική ήπειρο την Ellen Johnson Sirleaf, τα οφέλη στη Λιβερία από σημαντικές επενδύσεις εταίρων σε διμερή βάση και διεθνείς οργανισμούς, κατέστησαν τη χώρα σε μεγάλο βαθμό σταθερή. Ωστόσο, καθώς η αποστολή του ΟΗΕ άρχισε να αποσύρεται, τα όργανα ασφαλείας της Λιβερίας βρέθηκαν αντιμέτωπα με το καθήκον να διασφαλίσουν την πολιτική σταθερότητα στη χώρα και την αποκατάσταση της βαθιά υποβαθμισμένης εικόνας τους. Αν και η εθνική και διεθνής προσπάθεια ΜΤΑ σημείωσε σημαντική επιτυχία τα τελευταία χρόνια, αυτό επετεύχθη χάρη στην παρουσία της αποστολής του ΟΗΕ, που άσκησε το ρόλο του βασικού εγγυητή της ειρήνης. Οι εθνικοί θεσμοί ασφαλείας της Λιβερίας καθίστανται τα τελευταία χρόνια ολοένα και πιο ικανοί να φέρουν εις πέρας κάποιο από αυτό το έργο. Αλλά ο τομέας ασφαλείας της χώρας κρίνεται διεθνώς ότι δεν είναι ακόμη σε θέση να λειτουργήσει χωρίς σημαντική εξωτερική υποστήριξη¹⁷². Επιπλέον, η δημοκρατία της Λιβερίας παραμένει εύθραυστη, με ένα πολωμένο πολιτικό σύστημα με χροιά διαφθοράς, οικογενειοκρατίας και ατιμωρησίας και μια οικονομία που εξακολουθεί να μην ανοικτή σε όλους τους πολίτες.

5.2 Κύριες Δράσεις ΜΤΑ

Το πρόγραμμα ΜΤΑ της Λιβερίας, υλοποιήθηκε με τις παρακάτω δράσεις και έγγραφα:

- **Η ΣΕΣ του 2003 στην Accra της Γκάνας** αποτελεί ένα από τα βασικά έγγραφα εφαρμογής της ΜΤΑ στη Λιβερία. Η συμφωνία υπεγράφη μόλις δύομισι μήνες μετά την έναρξη των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων στην Γκάνα, τον Ιούνιο του 2003 και μόλις μία εβδομάδα μετά την παραίτηση και διαφυγή του Charles Taylor στη Νιγηρία. Η ΣΕΣ περιελάμβανε το σχέδιο αφοπλισμού των αντιμαχόμενων μερών και την ανάπτυξη της διεθνούς δύναμης

¹⁷² Karen Barnes Robinson and Craig Valters, with Tove Strauss and Aaron Weah, «Progress in small steps Security against the odds in Liberia» Development Progress, January 2015

σταθεροποίησης για να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την οικοδόμηση της ειρήνης. Επίσης σκιαγραφήσε την αφαίρεση της εξουσίας που μοιράζονταν πολυάριθμες ένοπλες ομάδες που είχαν λάβει μέρος στον αγώνα εξουσίας της χώρας¹⁷³. Πιο συγκεκριμένα, η ΣΕΣ προέβλεπε την αναδιάρθρωση των ενόπλων δυνάμεων της Λιβερίας, της εθνικής αστυνομίας, των υπηρεσιών μετανάστευσης και των τελωνείων, καθώς και της ειδικής υπηρεσίας ασφαλείας. Υπογράμμισε επίσης την ανάγκη αφοπλισμού και αναδιάρθρωσης των ειδικών μονάδων ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της μεραρχίας ειδικών επιχειρήσεων και της αντιτρομοκρατικής μονάδας της εθνικής αστυνομίας και έθετε ένα τέλος σε μια σειρά εμπορικών συμφερόντων, ελεγχόμενων από τις πρώην υπηρεσίες ασφαλείας¹⁷⁴.

- **Το υπ αριθμόν 1509 Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ** εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο 2003, με το οποίο ανέλαβε επίσημα η UNMIL την ευθύνη μεταρρύθμισης του τομέα ασφαλείας της χώρας. Συγκεκριμένα, το ψήφισμα αναφέρει ότι η UNMIL θα βοηθήσει τη μεταβατική κυβέρνηση της Λιβερίας στην αναδιάρθρωση της αστυνομίας υπό πολιτικό έλεγχο και σύμφωνα με τα δημοκρατικά πρότυπα.
- Η «**Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας**»¹⁷⁵ εγκρίθηκε επίσημα το 2008 και περιγράφει τους μακροπρόθεσμους στόχους της κυβέρνησης για τον τομέα ασφαλείας της χώρας και ειδικά τη διαδικασία μεταρρύθμισης του στρατού και της αστυνομίας της Λιβερίας. Δημιούργησε ένα πλαίσιο υψηλού επιπέδου όπου οι διάφορες υπηρεσίες ασφαλείας θα μπορούσαν να αναπτύξουν τις

¹⁷³ International Crisis Group, «LIBERIA: UNEVEN PROGRESS IN SECURITY SECTOR REFORM», Africa Report N°148, 13 January 2009

¹⁷⁴ Griffiths, Cecil, Mapping Study on Gender and Security Sector Reform Actors and Activities in Liberia, ed. Anike Doherty and Aiko Holvikivi (Geneva: DCAF, 2011)

¹⁷⁵ National Security Strategy

δικές τους συγκεκριμένες πολιτικές με πιο συντονισμένο και συνεκτικό τρόπο¹⁷⁶. Η στρατηγική προωθούσε επίσης τη διάλυση του Υπουργείου Εθνικής Ασφάλειας, της Εθνικής Υπηρεσίας Ερευνών, και της υπηρεσίας κατά των ναρκωτικών, με τα δύο τελευταία να συγχωνεύονται με την Εθνική Αστυνομία της Λιβερίας - αν και η μεταγενέστερη «Πράξη Μεταρρύθμισης Εθνικής Ασφάλειας και Πληροφοριών» εξαιρούσε την υπηρεσία κατά των ναρκωτικών από την κατάργηση. Καλούσε, επίσης, για τη δημιουργία συμβουλίων ασφαλείας με μηχανισμούς πολιτικής εποπτείας σε επίπεδο διοικητικών διαμερισμάτων και νομών. Μέχρι το 2014, η στρατηγική αυτή αναθεωρήθηκε από την κυβέρνηση της Λιβερίας με διεθνή βοήθεια¹⁷⁷.

- Η «**Πράξη Μεταρρύθμισης Εθνικής Ασφάλειας και Πληροφοριών, του 2011**»¹⁷⁸, προέβλεπε τη συγχώνευση του Υπουργείου Εθνικής Ασφαλείας και της Εθνικής Υπηρεσίας Ερευνών με την Εθνική Αστυνομία της χώρας, η οποία προέβλεπε την αλλαγή ή εξάλειψη ορισμένων βασικών κυβερνητικών δρώντων, που περιγράφονται στο Τμήμα 7 της Πράξης. Μέρος του προσωπικού θα συγχωνεύονταν επίσης με την Υπηρεσία Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης και την Υπηρεσία Εθνικής Ασφαλείας. Η διαδικασία αυτή βοήθησε στο να γίνει η Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας της Λιβερίας περαιτέρω επιχειρησιακή και το 2014 είχε σχεδόν ολοκληρωθεί.
- Η «**Στρατηγική Μείωσης της Φτώχειας της Λιβερίας**»¹⁷⁹, αν και δεν αποτελούσε κατά κύριο λόγο έγγραφο ασφαλείας, περιείχε έναν πυλώνα ειρήνης και ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών για τον συντονισμό των φορέων στον τομέα της

¹⁷⁶ Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

¹⁷⁷ Το ίδιο

¹⁷⁸ National Security Reform and Intelligence Act

¹⁷⁹ Liberia's Poverty Reduction Strategy

ασφάλειας. Καλούσε τα θεσμικά όργανα ασφαλείας να υιοθετήσουν κώδικες δεοντολογίας αντιμετώπισης των διακρίσεων, της ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης¹⁸⁰. Η στρατηγική περιελάμβανε επίσης διάταξη για τις ανά τρίμηνο συνεδριάσεις του πυλώνα ασφαλείας, όπου ελάμβαναν μέρος αξιωματούχοι της κυβέρνησης, της UNMIL, των ΗΠΑ, και άλλοι εσωτερικοί και διεθνείς φορείς, όπου συζητούσαν επί θεμάτων της ΜΤΑ. Συγκεκριμένα, ο πυλώνας Ειρήνης και Ασφάλειας της Στρατηγικής Μείωσης της Φτώχειας τόνιζε την ανθρώπινη ασφάλεια και έθετε την ευθύνη στην κυβέρνηση της Λιβερίας για να προστατεύσει τους πολίτες της¹⁸¹.

- Το «**Όραμα 2030**» της **Λιβερίας**¹⁸² είναι η διάδοχη πλατφόρμα της «Στρατηγικής Μείωσης της Φτώχειας» και θέτει ως στόχο να κάνει τη Λιβερία μια χώρα μεσαίου εισοδήματος μέχρι το έτος 2030. Παρά το γεγονός ότι δίδει περισσότερο βάρος στην οικονομική ανάπτυξη παρά στη μεταρρύθμιση του τομέα ασφαλείας, ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής είναι η διασφάλιση της εφαρμογής των κανόνων κράτους δικαίου και της λογοδοσίας του τομέα ασφαλείας¹⁸³.
- Η «**Μεταρρύθμιση των Ενόπλων Δυνάμεων της Λιβερίας**» αποτελούσε μία από τις πιο σημαντικές πλατφόρμες ΜΤΑ της χώρας και προέβλεπε τη μεταρρύθμιση των ενόπλων δυνάμεων, ενός θεσμού που αποτελούνταν από πρώην μέλη ένοπλων ομάδων που λυμαίνονταν ατιμώρητοι τον άμαχο πληθυσμό της χώρας κατά τη διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων¹⁸⁴. Η ΣΕΣ καθόριζε ρητά ότι, οι ΗΠΑ διαδραματίζουν ηγετικό ρόλο στη

¹⁸⁰ Griffiths, Cecil, Mapping Study on Gender and Security Sector Reform Actors and Activities in Liberia, ed. Anike Doherty and Aiko Holvikivi (Geneva: DCAF, 2011)

¹⁸¹ Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

¹⁸² Liberia Rising 2030 or Vision 2030

¹⁸³ <https://www.hrw.org/world-report/2013>

¹⁸⁴ Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

διαδικασία της ανοικοδόμησης των ενόπλων δυνάμεων. Το υπό αμερικανικής ηγεσίας πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, το οποίο ανατέθηκε στην εταιρεία υπηρεσιών ασφαλείας «DynCorp International», περιελάμβανε την πλήρη αποστράτευση των υφιστάμενων στρατιωτικών, την πρόσληψη και την λεπτομερή εξέταση νεοσυλλέκτων για τη δημιουργία μιας εντελώς νέας στρατιωτικής δύναμης, και την εκπαίδευση, τον εξοπλισμό και τη υποστήριξη της μέχρι έναρξης λειτουργίας. Περίπου 13.770 αποστρατευθέντες στρατιώτες έλαβαν από 285 έως 4.300 δολάρια ως αποζημίωση, ανάλογα με την αρχαιότητα και τα έτη υπηρεσίας τους¹⁸⁵.

- Η **«Εθνική Στρατηγική Άμυνας»¹⁸⁶** που εκδόθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας της Λιβερίας στις 11 Φεβρουαρίου 2014, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα της Πράξης Εθνικής Στρατηγικής Ασφάλειας και Εθνικής Άμυνας του 2008. Το έγγραφο παρέχει στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, απαιτήσεις ανάπτυξης στρατιωτικής δύναμης, καθώς και ένα πλαίσιο προσδιορισμού των ρόλων και των αποστολών των Ενόπλων Δυνάμεων της Λιβερίας. Αυτή η στρατηγική ακολουθεί μια εκτεταμένη διαδικασία διαβούλευσης με τους βασικούς εσωτερικούς φορείς (περιλαμβανομένων των ομάδων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών και οργανισμών, καθώς και σημαντικούς διεθνείς χορηγούς.
- Η **«Μεταρρύθμιση της Εθνικής Αστυνομίας της Λιβερίας»¹⁸⁷**, που όπως προαναφέρθηκε, προβλέφθηκε ειδικά με το ψήφισμα 1509 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για συνδρομή της ειρηνευτικής αποστολής του Οργανισμού σε αυτήν

¹⁸⁵ Mark Malan, «Security Sector Reform in Liberia: Mixed Results from Humble Beginnings», Strategic Studies Institute, March 2008

¹⁸⁶ National Defense Strategy

¹⁸⁷ Reforming the Liberian National Police

την αποστολή. Όπως και με τις ένοπλες δυνάμεις, η αστυνομία της χώρας λυμάνονταν τον άμαχο πληθυσμό της χώρας, τον οποίο καλούνταν να προστατεύσει, κατά τη διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων και μέχρι το τέλος του εμφυλίου πολέμου της χώρας το 2003 είχε χάσει εντελώς την εμπιστοσύνη του πληθυσμού¹⁸⁸. Ως μέρος της μεταπολεμικής μεταβατικής προσπάθειας, η UNMIL ήταν επιφορτισμένη με την παροχή βοήθειας στη μεταβατική κυβέρνηση της Λιβερίας να αναπτύξει ένα πολιτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης της αστυνομίας, να προσλάβει και να εκπαιδεύσει το προσωπικό και να συμμετάσχει στις προσπάθειες για την αναδιάρθρωση της Εθνικής Αστυνομίας της χώρας¹⁸⁹.

- **Η Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Λιβερία (UNMIL)**, η οποία επίσης ιδρύθηκε με το ψήφισμα 1509 του Συμβουλίου Ασφαλείας στις 19 Σεπτεμβρίου 2003 για να υποστηρίξει την εφαρμογή της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός, την προστασία του προσωπικού των Ηνωμένων Εθνών, των εγκαταστάσεων, και των αμάχων. Επίσης η Αποστολή στόχευε στην υποστήριξη των ανθρωπιστικών δράσεων, της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη μεταρρύθμιση του τομέα Εθνικής Ασφαλείας της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης της εθνικής αστυνομίας και της δημιουργίας νέων και αναδιαρθρωμένων ενόπλων δυνάμεων¹⁹⁰.
- **Η Αστυνομία των Ηνωμένων Εθνών¹⁹¹ συνέδραμε από το 2004 την Εθνική Αστυνομία της Λιβερίας** στην προσπάθειά της να διατηρήσει το νόμο και την τάξη και την ίδια στιγμή είχε εντολή να αναδιαρθρώσει, επανεκπαιδεύσει και επανεξοπλίσει την

¹⁸⁸ Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

¹⁸⁹ Mark Malan, «Security Sector Reform in Liberia: Mixed Results from Humble Beginnings», Strategic Studies Institute, March 2008

¹⁹⁰ Βλ UN, S/RES/1509 (2003), 19 September 2003

¹⁹¹ United Nations Police

αστυνομική υπηρεσία. Η διαδικασία για την εφαρμογή της MTA στην αστυνομία δεν ήταν καθόλου εύκολη στη Λιβερία. Η σπανιότητα των αστυνομικών, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, και η γενική έλλειψη πόρων για την αστυνομική μεταρρύθμιση έθεσε βαρύ φορτίο σε αυτή τη δύναμη των Ηνωμένων Εθνών¹⁹².

¹⁹² Mark Malan, «Security Sector Reform in Liberia: Mixed Results from Humble Beginnings», Strategic Studies Institute, March 2008

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΜΤΑ θεωρείται σήμερα από τους κύριους Διεθνείς ή Περιφερειακούς Οργανισμούς και τα ισχυρότερα κράτη του πλανήτη, ως η ίσως μοναδική και (μερικώς ή πλήρως) αποτελεσματική μέθοδος αποκατάστασης της ειρήνης και οικοδόμησης ενός σύγχρονου κράτους δικαίου με δημοκρατική διακυβέρνηση, δημοκρατικούς θεσμούς και διαφάνεια. Υπάρχουν βέβαια ενστάσεις ότι δεν εφαρμόζεται παντού με την ίδια επιτυχία και ότι η επιτυχία του εγχειρήματος εξαρτάται από το περιβάλλον, δηλαδή τη χώρα, που εφαρμόζεται και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτή. Κατά συνέπεια θα πρέπει να διασυνδέεται με τη συνολική πολιτική μεταρρύθμιση, που δημιουργεί τα θεμέλια για τη στήριξη του εθνικού διαλόγου, των προσπαθειών συμφιλίωσης ή τις πρωτοβουλίες μεταβατικής δικαιοσύνης. Από την άλλη όμως πλευρά, δεν υφίσταται επί του παρόντος κάποια άλλη μέθοδος που να επιτυγχάνει με απόλυτη επιτυχία το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, δηλαδή την αποκατάσταση της ειρήνης και την εξασφάλιση της σταθερότητας σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Αναφορικά δε με τους κύριους δρώντες της ΜΤΑ, οι προσεγγίσεις των οποίων αναλύθηκαν, διαπιστώσαμε ότι κινούνται στις ίδιες περίπου γραμμές και ακολουθούν παρόμοιο οργανωτικό, μεθοδολογικό και εκτελεστικό πλαίσιο. Σημασία έχει όπως είδαμε η στενή συνεργασία και ο εποικοδομητικός συντονισμός τόσο μεταξύ τους όσο και με τους λοιπούς Διεθνείς Οργανισμούς και ισχυρά κράτη του πλανήτη, όπως ο ΟΟΣΑ, και οι χώρες του G8. Ο ΟΗΕ βέβαια κρατάει τα σκήπτρα στον χώρο, λόγω της μακρόχρονης εμπειρίας του, αλλά και της παγκοσμίου πολυφωνίας του, που εξασφαλίζεται από τη συμμετοχή όλων των κρατών της γης στις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης και των πλέον ισχυρών στα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, μερικά εκ των οποίων αποτελούν ταυτοχρόνως μέλη σημαντικών Διεθνών Οργανισμών, καθώς και της ΕΕ.

Οι προσεγγίσεις βέβαια των ανωτέρω, μοιάζουν όπως είδαμε με ευχολόγια που περιγράφουν τις διαδικασίες με ιδανικό τρόπο, χωρίς λάθη και κυρίως αντιδράσεις από τους κύριους περιφερειακούς δρώντες που μάχονται

για την εξασφάλιση των ζωτικών τους συμφερόντων. Διότι σημασία όπως ξέρουμε δεν έχει μόνο ο στρατηγικού επιπέδου σχεδιασμός αλλά φυσικά και η επιχειρησιακή εφαρμογή, που όπως έχει δείξει η ιστορία, συνήθως απέχουν παρασάγγας μεταξύ τους. Επαναλαμβάνεται όμως, ότι το διεθνές σύστημα και τα κύρια μέλη του δεν έχουν άλλη διαθέσιμη λύση για την επίλυση των περιφερειακών συγκρούσεων που απειλούν την περιφερειακή σταθερότητα και πιθανώς σημαντικά συμφέροντά τους. Η Μεταρρύθμιση Τομέα Ασφαλείας και των συνιστωσών αυτής, όπως οι ένοπλες δυνάμεις, η αστυνομία, το δικαστικό σύστημα, οι υπηρεσίες πολιτικής προστασίας, τελωνείων, που τελούν υπό πολιτικό έλεγχο και δημοκρατικούς θεσμούς διακυβέρνησης αποτελούν τη στέρεη βάση τόσο για την οικοδόμηση κράτους όσο και την εγκαθίδρυση διαρκούς ειρήνης, που όπως περιγράφει ο ΟΗΕ, επιτρέπουν την αειφόρο ανθρώπινη και οικονομική ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Adedeji Ebo, «THE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF SECURITY SECTOR REFORM IN POST-CONFLICT LIBERIA, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF) Occasional Paper – №9, Geneva, December 2005
2. Africa Confidential,. «No Confidence Vote from Companies», 20 January 2012
3. Alex J. Bellamy (2003) Security Sector Reform: Prospects and Problems, Global Change, Peace & Security: formerly Pacifica Review: Peace, Security & Global Change, 15:2, 101-119, DOI: 10.1080/14781150303903, <http://dx.doi.org/10.1080/14781150303903>
4. Budget Support and Fragile States: Mokoro Study for Oxfam Novib, Handout 3: Individualising the cases - Ethiopia and DRC», <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/events-documents/4640.pdf>
5. BBC, «DR Congo colonel Kibibi Mutware jailed for mass rape», 21 February 2011
6. Calleya C. Stephen & Ξενάκης Κ. Δημήτρης, 2009, «Ασφάλεια & Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο:Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης & Πρόληψη Συγκρούσεων», ΕΛΙΑΜΕΠ, Νο 11, Οκτ 2008
7. Christopher J, Rwanda's Troubled Gacaca Courts, Le Mon, 2007
8. Cihunda Hengelela Joseph, «Military Reforms in the Democratic Republic of Congo (FARDC), Reflections on the Role of the International Partners, <http://www.hamann-legal.de/upload/6Joseph.pdf>

9. Clare Short, Security Sector Reform and the Elimination of Poverty, Speech at the Centre for Defence Studies, King's College, London, UK, 9 March 1999, <http://www.clareshort.co.uk/copy-of-3dec98-human-rights-all>
10. Clingendael Paper, «Supporting SSR in the DRC: Between a Rock and a Hard Place, An Analysis of the Donor Approach to supporting SSR in the DRC», Apr 2010, https://www.clingendael.nl/sites/default/files/20100400_cru_paper_smore.pdf
11. Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, «Report to the Committee on the Rights of the Child in advance of the DRC initial report on the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict», http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC-OP-AC/Shared%20Documents/COD/INT_CRC-OP-AC_NGO_COD_59_8414_E.pdf
12. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, « A Concept for European Community Support for Security Sector Reform», COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, SEC(2006) 658, Brussels, 24.5.2006, [http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2006/0658/COM_SEC\(2006\)0658_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2006/0658/COM_SEC(2006)0658_EN.pdf)
13. Council of the EU, ESDP/PESD, «EU Concept for ESDP support to Security Sector Reform (SSR)», 12566/04/05, 13 Oct 2005
14. Council of the European Union, « EU's support to transitional justice- Council conclusions», 13576/15, Brussels 16 November 2015, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13576-2015-INIT/en/pdf>

15. Council of the European Union, «Council Conclusions on the EU's Comprehensive Approach», Foreign Affairs Council, 9644/14, Brussels, 12 May 2014, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9644-2014-INIT/en/pdf>
16. Council of the European Union, «Council Conclusions on the Review of the European Neighbourhood Policy», Meeting Document 15169/15, 14 December 2015, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15169-2015-INIT/en/pdf>
17. COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, «EU Concept for Support to Disarmament, Demobilisation and Reintegration (DDR)», 16387/06, Brussels, 6 December 2006, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/16387_/16387_en.pdf
18. Dylan Hendrickson, Key Challenges Facing Security Sector Reform: A Case for Reframing the Donor Policy Debate, Birmingham, UK: GFN-SSR, 2009
19. DFID, Discussion Paper No. 2, Supporting Security Sector Reform: Review of the Role of External Actors, London, 15-17 Feb 2000, <http://www.securityanddevelopment.org/www.securityanddevelopment.org/pdf/DFIDpaper2.pdf>
20. Duffield, Mark, “Global Governance and the New Wars: The Merging of Development and Security.” London and New York: Zed, 2001
21. Eboe Hutchful and J. Kayode Fayemi, Security System Reform in Africa, in Security System Reform and Governance, Paris: OECD DAC, 2005
22. Edward R. Lucas, «Brassage Congolais: the efforts to forge the Armed Forces of the Democratic Republic of Congo in the wake of the Second

Congo War», 29 August 2008,

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2162276

23. ERIC ELLIOTT, «750 Congolese Soldiers Graduate from U.S.-led Military Training, Form Light Infantry Battalion», U.S. AFRICOM Public Affairs, Sep 20, 2010, <http://www.africom.mil/media-room/article/7727/750-congolese-soldiers-graduate-from-us-led-milita>
24. EU External Action / European Commission, «Guidance note on the use of Conflict Analysis in Support of EU External Action», http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/guidance-note-on-conflict-analysis_en.pdf
25. EuropeAid Development and Cooperation Directorate-General - European Commission, «Budget Support Guidelines, Programming, Design and Management – A modern approach to Budget Support», September 2012, https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/methodology-budget-support-guidelines-201209_en_2.pdf
26. European Commission, «Evaluation of the European Union's Cooperation with the Democratic Republic of Congo 2008-2013», August 2014, http://ec.europa.eu/europeaid/strategic-evaluation-eu-cooperation-democratic-republic-congo-2008-2013_en
27. EUROPEAN COMMISSION, «Review of the European Neighbourhood Policy», Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, OIN(2015) 50 final, Brussels, 18.11.2015, http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf

28. European Commission, «Thematic Evaluation of European Commission Support to Justice and Security System Reform», November 2011, http://ec.europa.eu/europeaid/how/evaluation/evaluation_reports/reports/2011/1295_vol1_en.pdf
29. European Security and Defence Policy, «European security and defence policy: the civilian aspects of crisis management», EU, Updated: August 2009, civ/03
30. Fairlie Chappuis and Heiner Haenggi, 'The Interplay between Security and Legitimacy: Security Sector Reform and State-Building', in Julia Raue and Patrick Sutter (eds), Facets and Practices of State-Building, Leiden: Martinus Nijhoff, 2009
31. Georges Berghezan and Xavier Zeebroek, «Small Arms in Eastern Congo, a Survey on the Perception of Insecurity», GRIP, 2011
32. GICI, Mark Sedra , Clare Short's FOREWORD, THE FUTURE OF SECURITY SECTOR REFORM, 2010
33. Global Affairs Canada, «Kinshasa Summit, Democratic Republic of Congo (DRC)» October 13 14, 2012, <http://www.international.gc.ca/franco/summit-sommet.aspx?lang=eng>
34. Global Witness, «China and Congo: Friends in Need», Μάρτιος 2011, https://www.globalwitness.org/sites/default/files/library/friends_in_need_en_lr_1.pdf
35. Gordon Adams and Richard Sokolsky, Governance and Security Sector Assistance: The Missing Link – Part I, Lawfare, 12 July 2015

36. GROSS Eva, «Assessing the EU's Approach to Security Sector Reform (SSR)», European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union, EP/EXPO/B/SEDE/FWC/2009-01/Lot6/19, 23 Iāv 2013
37. Gross, Eva (2008). EU and the Comprehensive Approach. DIIS Report, 2008
38. Henri Boshof, «Completing the demobilisation, disarmament and reintegration process of armed groups in the Democratic Republic of Congo and the link to security sector reform of FARDC. Mission difficult!» Institute for Security Studies Situation Report, 23 November 2010, https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/SitRep2010_23Nov.pdf
39. Herbert Wulf, Security Sector Reform in Developing Countries, 2000
40. High-level Forum on African Perspectives on SSR «African Perspectives on Security Sector Reform» Final report New York City, 14 May 2010, http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AfricanPerspectivesSSR_UN2010.pdf
41. House of Commons European Scrutiny Committee, «Seventh Report of Session 2010–11, 10 November 2010, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmeuleg/428-vii/428vii.pdf>
42. Human Rights Watch ««Soldiers Who Rape, Commanders Who Condone, Sexual Violence and Military Reform in the Democratic Republic of Congo», 2009
43. Ibrahim Al-bakri Nyei, «Toward Security Sector Decentralization: Liberia's County Security Councils and Regional Hubs», Security Sector Reform Resource Centre, 28 MAR 2014

44. In.Vanhoonacker, Sophie, Hylke Dijkstra και Heidi Maurer, «Understanding the Role of Bureaucracy in the European Security and Defence Policy», European Integration online Papers, ISSN 1027-5193, Special Issue 1, Vol. 14, 2010, Art.4, <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2010-004.pdf>
45. International Alert, «The complexity of resource governance in a context of state fragility: The case of eastern DRC», 2010
46. International Crisis Group, « LIBERIA: UNEVEN PROGRESS IN SECURITY SECTOR REFORM», Africa Report N°148, 13 January 2009
47. International Development Association and International Monetary Fund, «Democratic Republic of the Congo: Enhanced Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative Completion Point Document and Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI) » June 11, 2010, <http://documents.worldbank.org/curated/pt/981341468026666468/pdf/578180CPD0P0851Official0Use0Only191.pdf>
48. International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding, « A NEW DEAL for engagement in fragile states», https://www.pbsbdialogue.org/media/filer_public/07/69/07692de0-3557-494e-918e-18df00e9ef73/the_new_deal.pdf
49. Jane Chanaa, Security Sector Reform: Issues, Challenges and Prospects, New York: Oxford University Press, 2002
50. Joint Communication to the European Parliament and the Council on Capacity Building in Support of Security and Development – Enabling Partners to Prevent and Manage Crises, JOIN(2015) 17 Final, 2015, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52015JC0017>

51. JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, «Elements for an EU-wide strategic framework to support security sector reform», SWD(2016) 221 final, 5 July 2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016SC0221>
52. Joint Evaluation of the Cooperation with Burundi of Belgium the European Commission, France, Germany, Netherlands, Sweden and the United Kingdom, February 2014, https://ec.europa.eu/europeaid/node/81065_es
53. Justaert, Arnout και Stephan Keukeleire, «The EU's Security Sector Reform Policies in the Democratic Republic of Congo», European Integration online Papers, ISSN 1027-5193, 2010, <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2010-006.pdf>
54. Kabange Kabila Joseph, «Democratic Republic of the Congo» General Assembly of the United Nations, General Debate of the 71st Session, 22 September 2011
55. Karen Barnes Robinson and Craig Valters, with Tove Strauss and Aaron Weah, «Progress in small steps Security against the odds in Liberia», Development Progress, January 2015
56. Karin von Hippel, Democracy by Force: A Renewed Commitment to Nation-Building, The Washington Quarterly 23, no. 1, 2000
57. Leon Kukuk, «Democratic Republic of Congo» 01 July 2010, <https://www.scribd.com/doc/38305764/Democratic-Republic-of-Congo-Police-Overview>

58. MAIER, CHARLES S. Peace and security for the 1990s. Unpublished paper for the MacArthur Fellowship Program, Social Science Research Council, 12 Jun 1990. As quoted in Romm 1993
59. Mark Malan, «Security Sector Reform in Liberia: Mixed Results from Humble Beginnings», Strategic Studies Institute, March 2008
60. Mark Sedra, Security Sector Reform in Afganistan: The Slide Toward Expediency, International Peacekeeping 13, no. 1, 2006
61. More Sylvie and Price Megan, «The EU's Support to Security System Reform in the Democratic Republic of Congo: Perceptions from the field in Spring 2010», Netherlands Institute of International Relations, May 2011,
https://www.clingendael.nl/sites/default/files/20110706_cru_publication_s_more.pdf
62. Neil Cooper and Michael Pugh, Security-Sector Transformation in Post-Conflict Societies, The Conflict, Security & Development Group Working Papers, King's College, London, 2002
63. Nicole Ball, The Evolution of the Security Sector Reform Agenda, in The Future of Security Sector Reform, ed. Mark Sedra, Waterloo, CIGI, 2010
64. Nicolas Waddell, Ties that Bind: DFID and the Emerging Security and Development Agenda, Conflict, Security & Development 6, no.4, 2006
65. OECD (2005a). "Principles for Good Donorship in Fragile States.", Document No. DCD(2005)8/REV2
66. OECD-DAC, «The Paris Declaration on Aid Effectiveness (2005) and the Accra Agenda for Action», 2008,
<http://www.oecd.org/dac/effectiveness/34428351.pdf>

67. OECD DAC, Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice (Paris: OECD, 2008), http://www.oecd-ilibrary.org/development/the-oecd-dac-handbook-on-security-system-reform_9789264027862-en
68. OPEN SOCIETIES FOUNDATION, «Fact Sheet: Democratic Republic of Congo Mobile Gender Courts», July 19, 2011, <https://www.opensocietyfoundations.org/fact-sheets/fact-sheet-democratic-republic-congo-mobile-gender-courts>
69. Open Society Justice Initiative «Putting Complementarity into Practice: Domestic Justice for International Crimes in DRC, Uganda, and Kenya», 2011, <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/putting-complementarity-into-practice-20110120.pdf>
70. Oxfam GB, «We are entirely exploitable, The lack of protection for civilians in eastern DRC», Oxford UK, 28 July 2011
71. Institute for Security Studies Situation, «process of armed groups in the Democratic Republic of Congo and the link to security sector reform of FARDC. Mission difficult!» Report, 23 November 2010, https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/SitRep2010_23Nov.pdf
72. Radio Okapi: «Reforme de la police : le général Bisengimana demande l'aide de la communauté internationale», MONUSCO, 21/03/2012, <http://www.radiookapi.net/actualite/2012/03/21/reforme-de-la-police-le-general-bisengimana-demande-laide-de-la-communaute-internationale/>
73. Regional Program of Action for Peace and Security, Sub-Program of Action for Joint Security Management of Common Borders, Project Number 1.1, «Joint Security Management of Common Borders (General Project Concept)» Final Version: 21 September 2006,

<https://www.lse.ac.uk/collections/law/projects/greatlakes/1.%20Peace%20and%20Security/1b.%20Projects/1.1%20Border%20Security%2021Sep06%20-%20En%20clean.pdf>

74. RELIEFWEB, «DRC: International monitors decry delay in set-up of transitional institutions» IRIN, 06 Jun 2003,
<http://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/drc-international-monitors-decry-delay-set-transitional>

75. Report 42, «Review of UK Development Assistance for Security and Justice» Independent Commission for Aid Impact,
<http://icai.independent.gov.uk/wp-content/uploads/ICAI-Report-UK-Development-Assistance-for-Security-and-Justice..pdf>

76. Robert Egnell and Peter Haldén, Laudable, Ahistorical and Overambitious: Security Sector Reform Meets State Formation Theory, Conflict, Security & Development 9, no.1, 2009

77. Robert Jackson. The Global Covenant: Human in a World of States. New York: Oxford University Press, 2000

78. Robert H. Jackson, Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World, Cambridge University Press, 1993

79. Sanam Naraghi Anderlini and Camille Pampell Conaway, Security Sector Reform: African Union Policy Framework on SSR,
<http://xrumer.caucasusbusiness.net/sites/default/files/library/TKSecuritySectorReform.pdf>

80. Search for Common Ground and SIRPI, «Police reform and internal security in Liberia», 2011

81. Search for Common Ground/Talking Drum Studio in Partnership with SIPRI, «Security Sector Reform in Liberia, a Case of the Liberian National Police and its Capacity to respond to Internal Threat in the Wake of UNMIL Drawdown in 2012», March 2011
82. Simon Tisdall, «UN-backed Congolese army drive could displace 100,000 people, analysts warn», The Guardian, 16 Μαρτίου 2012, <https://www.theguardian.com/world/2012/mar/16/un-congolese-army-offensive-displace>
83. South African Government, 2012 Budget Vote Speech by Ms Dipuo Peters, MP, Minister of Energy, Old Assembly Chamber, National Assembly, Parliament, Cape Town, 17 May 2012, <http://www.gov.za/2012-budget-vote-speech-ms-dipuo-peters-mp-minister-energy-old-assembly-chamber-national-assembly>
84. SSR analyst, personal communication, Washington DC, 10 May 2012
85. UN, «Statement by the President of the Security Council», S/PRST/2011/19, 12 October 2011
86. UN «Securing Peace and Development: The Role of the United Nations in Supporting Security Sector Reform. Report of the Secretary-General, A/62/659-S/2008/39, January 23, 2008
87. UN DEPUTY SECRETARY-GENERAL, « Deputy Secretary-General, in Remarks to Group of Friends Event, Urges More Funding, National Ownership of Security Sector Reform», UN PRESS RELEASE, DSG/SM/722, 4 NOVEMBER 2013, <http://www.un.org/press/en/2013/dsgsm722.doc.htm>
88. UN DEPUTY SECRETARY-GENERAL, «Deputy Secretary-General Tells Group of Friends Meeting Security Sector Reform Must Be 'Fully

- Accepted' within Country, Anchored in National Political Ownership», UN PRESS RELEASE, DSG/SM/844, 12 FEBRUARY 2015,
<http://www.un.org/press/en/2015/dsgsm844.doc.htm>
89. UN DPKO, « Policy on Defence Sector Reform», 27 June, 2011,
http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/2011.17_Defence_Sector_Reform_Policy.pdf
90. UN Secretariat, « Secretary-General's bulletin Organization of the Department of Peacekeeping Operations», ST/SGB/2010/1, 5 February 2010, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/231/37/PDF/N1023137.pdf?OpenElement>
91. UN SSR TASK FORCE, « Security Sector Reform Integrated Technical Guidance Notes» UN, 2012
92. UN, « TEN YEAR-CAPACITY BUILDING PROGRAMME FOR THE AFRICAN UNION», FIRST TRIENNIAL REVIEW, November 2010,
http://www1.uneca.org/Portals/rcm/2011/Documents/AU%20Ten%20year%20capacity%20program_Eng.pdf
93. UN, « The Millennium Development Goals» September 2000,
<http://www.un.org/en/mdg/summit2010/pdf/List%20of%20MDGs%20English.pdf>
94. UN, « The United Nations Security Sector Reform Unit Perspective», United Nations Department of Peacekeeping Operations/ Office of Rule of Law and Security Institutions/Security Sector Reform Unit,
http://www.un.org/en/peacekeeping/publications/ssr/ssr_perspective_2012.pdf

95. UN, «The Millennium Development Goals Report 2015»,
[http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)
96. UN, Security Sector Reform Integrated Technical Guidance Notes, New York: UN, 2012
97. UN, SG/SM/11564-SC/9328, 12 May 2008
98. UN, A / 63/881-S / 2009/304
99. UNDP, «Security Sector Reform and Transitional Justice: A Crisis Post-Conflict Programmatic Approach», New York, 2003
100. UNGA, «55/2. United Nations Millennium Declaration» UN, 8 September 2000, <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>
101. UNGA UNSC, «Identical letters dated 25 February 2013 from the Secretary-General addressed to the President of the General Assembly and to the President of the Security Council», A/67/775-S/2013/110, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/249/98/PDF/N1324998.pdf?OpenElement>
102. UNGA UNSC, «Report of the Secretary-General on Peacebuilding in the Immediate Aftermath of Conflict», A A/63/881–S/2009/304, 11 June 2009
103. UNGA UNSC, «Securing States and Societies: Strengthening the United Nations Comprehensive Support to Security Sector Reform», A/67/970–S/2013/480, 13 August 2013

104. UNGA, « Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations», A/66/19, 21 February-16 March and 11 September 2012, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/66/19
105. UNGA, «Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations», A/64/19, 22 February-19 March 2010, <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20A%2064%2019.pdf>
106. UNGA, «Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations», A/65/19, 22 February-18 March and 9 May 2011, <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20A%2065%2019.pdf>
107. UNGA, «Report of the Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, Pablo de Greiff», A/HRC/21/46, 9 August 2012
108. UNICEF, «DRC / Uganda / Geneva Thousands of children escape violence in Eastern DRC, now seeking refuge in Uganda», 2 August 2013, http://www.unicef.org/esaro/5440_13125.htm
109. UNITED NATIONS ORGANIZATION STABILIZATION MISSION IN THE DR CONGO- UNITED NATIONS SUPPORT TO SSR» <http://monusco.unmissions.org/en/united-nations-support-ssr>
110. United States Agency for International, Security Sector Reform, <http://usip.iii.com/search/?searchtype=d&SORT=D&searcharg=ssr>
111. UNSC, « The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies, Report of the Secretary-General, S/2004/616, 23 August 2004, <https://documents-dds->

ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/395/29/PDF/N0439529.pdf?OpenElement

112. UNSC, «Twenty-second report of the Secretary-General on the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo», S/2006/759, 21 September 2006
113. UNSC, «Report of the Secretary-General on the United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo», S/2011/656, 24 October 2011
114. UNSC, «Statement by the President of the Security Council», S/PRST/2011/20, 28 October 2011
115. UNSC, «Thirtieth report of the Secretary-General on the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo», S/2009/623, 4 December 2009
116. UNSC, Resolution 2151 (2014), S/RES/2151 (2014), 28 April 2014
117. UNSC, STATEMENT S/PRST/2005/30, 12 July 2005
118. US Institute of Peace, Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties, Accra, 18 Aug 2003, http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/liberia_08182003.pdf
119. UNITED STATES INSTITUTE OF PEACE, PEACE, «Security Sector Reform in Liberia: Domestic Considerations and the Way Forward», <http://www.usip.org/publications/security-sector-reform-in-liberia-domestic-considerations-and-the-way-forward>

120. Walt Kilroy « Does a more participatory approach to reintegrating ex-combatants lead to better outcomes? Evidence from Sierra Leone and Liberia», Published online: 10 Jul 2014, Pages 275-308
121. Wilén, Nina, «A Hybrid Peace through Locally Owned and Externally Financed ssr-ddr in Rwanda?», 05 Jul 2012, Σελ 1323-1336
122. World Bank, World Development Report 2011 Conflict, Security, and Development»,
http://siteresources.worldbank.org/INTWDRS/Resources/WDR2011_Full_Text.pdf
123. Yakovenko Margarita, «Progress in Small Steps: Security against the Odds in Liberia», published by ODI, 2010
124. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, «Γενική ιδέα για τη στήριξη της μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα», COM(2006) 253 τελικό, Βρυξέλλες, 24.5.2006,
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1453735511168&uri=CELEX:52006DC0253>
125. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, «Ανάπτυξη Ικανοτήτων για τη Στήριξη της Ασφάλειας και της Ανάπτυξης - Στήριξη στους Εταίρους για την Αποτροπή και τη Διαχείριση των Κρίσεων», Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, JOIN (2015) 17 final, Στρασβούργο, 28-04-2015, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015JC0017&from=en>
126. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, «Ανθρωπιστική Επισιτιστική Βοήθεια» ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, COM(2010)126 τελικό, Βρυξέλλες,

31.3.2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2010:0126:FIN>

126. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Σχέδιο Δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία (2015-2019), «Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ως Κύρια Παράμετρος του Θεματολογίου της ΕΕ» JOIN (2015) 16 final, Βρυξέλλες, 28-04-2015, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>
128. Ισμήνη Πάττα, «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. Κοινή Εξωτερική Πολιτική, Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας, ΚΕΠΠΑΑ: Σήμερα, αύριο», ΕΛ.Ι.Σ.Μ.Ε, 19/12/2015

Ιστοσελίδες

1. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UNDP) για το 2014, <http://hdr.undp.org/sites/default/files/ranking.pdf>
2. <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD?locations=CD>
3. Κέντρο Παρακολούθησης Εσωτερικής Εκτόπισης, <http://www.internal-displacement.org/database/country/?iso3=COD>
4. <http://reliefweb.int/node/421990> <http://reliefweb.int/node/421945>
5. Έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ του 2010 για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.state.gov/documents/organization/160453.pdf>
6. <https://gadebate.un.org/en/66/democratic-republic-congo>
7. <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>
8. <http://monusco.unmissions.org/en/united-nations-support-ssr>
9. <https://www.asktheeu.org/en/request/2004/response/7890/attach/4/Anne%2079%20to%2082.pdf>
10. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12523847>
11. <http://monusco.unmissions.org/en/united-nations-support-ssr>
12. <http://www.ecowas.int/>

13. <http://www.un.org/en/peacekeeping/ctte/CTTEE.htm>
14. <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>
15. <https://unssr.unlb.org/>
16. <http://www.ohchr.org/EN/Pages/Home.aspx>
17. <http://www.undp.org/>
18. <https://monusco.unmissions.org/>
19. www.unwomen.org/
20. United Nations Integrated Mission in Timor-Leste, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmit/>
21. UN Office of Drug and Crime, <https://www.unodc.org/>
22. Tools and Resources for Anti-Corruption Knowledge, <http://www.track.unodc.org/Pages/home.aspx>
23. United Nations Operation in Côte d'Ivoire, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unoci/>
24. United Nations Mission in Liberia, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmil/>
25. International Ammunition Technical Guidelines, <https://www.un.org/disarmament/convarms/ammunition/iatg/>
26. International Small Arms Control Standards (ISACS), <http://www.smallarmsstandards.org/>
27. http://www.un.org/en/peacebuilding/pbso/pdf/SSR2_web.pdf
28. <https://unssr.unlb.org/RosterApplicationForm.aspx>
29. <https://www.google.gr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=CAPMATCH>
30. DPKO, <http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>
31. Fourth High-Level Forum On Aid Effectiveness, <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/fourthhighlevelforumonaideffectiveness.htm>
32. <https://www.unitar.org/advanced-training-security-sector-reform-held-rwanda>

33. <http://issat.dcaf.ch/Learn/SSR-in-Practice/Countries-Regions/Rwanda-The-Republic-of?view=resources>
34. <http://www.providingforpeacekeeping.org/2015/03/30/peacekeeping-contributor-profile-rwanda/>
35. http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_7161.pdf
36. <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgjustice.shtml>
37. <http://gacaca.rw/about/>
38. <http://www.history.com/topics/rwandan-genocide>
39. <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/education/rwandagenocide.shtml>
40. <https://www.britannica.com/event/Rwanda-genocide-of-1994>
41. <http://www.nytimes.com/topic/destination/rwandan-genocide>
42. <http://worldwithoutgenocide.org/genocides-and-conflicts/rwandan-genocide>
43. <http://www.infoplease.com/country/liberia.html>
44. <https://history.state.gov/milestones/1830-1860/liberia>
45. <http://www.afdb.org/en/countries/west-africa/liberia/>
46. <http://data.worldbank.org/country/liberia>
47. <http://www.imf.org/external/country/lbr/>
48. Folke Bernadotte.Akademin, Συνέντευξη Cecil B. Griffiths, <https://fba.se/en/newspress/nyhetsarkiv/2016/how-is-security-sector-reform-in-liberia-done/>
49. CIA, The World Factbook, LIBERIA, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/li.html>
50. <http://www.bbc.com/news/world-africa-14093322>
51. <https://www.ssrresourcecentre.org/countries/rwanda/>
52. http://www.undp.org/content/dam/rwanda/docs/operations/Projects/Democratic%20governance/RW_DG_Justice_sector_programme.pdf
53. <http://www.tdrp.net/rwanda.php>

54. <http://unictr.unmict.org/>
55. <http://www.rw.undp.org/content/rwanda/en/home/presscenter/articles/2012/06/18/closure-of-gacaca/>
56. <http://www.un.org/en/peacekeeping/sites/police/policing.shtml>
57. UN, Security Sector Reform,
<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/security.shtml>